

11-9

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
(Establishing a Special Economic Zone for Development
of Three Southern Provinces of Thailand)

ศึกษาโดย

ทวี	ฉัตรระกุล	หัวหน้าโครงการ
พล	สัตถาภรณ์	ผู้ร่วมโครงการ
อาทร	คุระวรรณ	"
วันชัย	ธรรมลังการ	"
ปรีชา	ชวนไชยสิทธิ์	"
	ไทย (เขตใต้) - กรุงเทพมหานคร - วัง	
	ไทย (เขตใต้) - นครศรีธรรมราช - วัง	
	ไทย (เขตใต้) - สงขลา - วัง	

๒๐๒๕

เลขที่ HN 700.592.C6 7/64 9524
 เลขทะเบียน **016341**
 2/9 ก.ค. 2534

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทคัดย่อ

ภูมิภาค 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือปัตตานี ยะลา และนราธิวาส แม้จะเป็นบริเวณที่อุดมด้วยทรัพยากรทั้งบนบกและในน้ำ แต่ประชากรส่วนใหญ่ของ 3 จังหวัดนี้ยังมีความเป็นอยู่แร้นแค้นมาก เห็นคร่าว ๆ ได้จากรายเฉลี่ยต่อหัวของประชากรเมื่อเทียบกันใน 14 จังหวัดภาคใต้ ปรากฏว่า จังหวัดยะลาเป็นลำดับที่ 9 นราธิวาสลำดับที่ 11 และปัตตานีอยู่ลำดับ 13 ยิ่งไปกว่านั้นในเขต 3 จังหวัดชายแดนนี้ยังเป็นแหล่งรวมของปัญหาหลากหลายที่ซับซ้อนต่อเนื่องกันมานาน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องการทรมานทากัน เรื่องความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ปัญหาความมั่นคงภายในตลอดทั้งปัญหาเกี่ยวกับสังคมจิตวิทยาของประชาชนท้องถิ่น

จากการศึกษาความคิดเห็น และงานเขียนที่เกี่ยวข้องพอวิเคราะห์ได้ว่า ปัญหาทั้งหมดข้างต้นมีต้นตอที่มาจากเรื่องความยากจน มีเหตุผลน่าเชื่อถือว่าหากสามารถลดขนาดความยากจนได้มากเท่าใด ปัญหาต่าง ๆ ของภูมิภาคนี้ก็จะลดลงตามไปด้วย รัฐบาลได้พยายามจัดหาโครงการพัฒนาต่าง ๆ และทุ่มเททรัพยากรอันเป็นมากเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนที่ว่ามาหลายสมัยแล้วแต่ผลลัพธ์ที่เห็นยังไม่อาจกล่าวได้ว่าบรรลุผลตามเป้าหมาย

อาจเป็นไปได้ว่า จุดอ่อนของการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมายู่ที่การไร้กลยุทธ์ที่เหมาะสม กล่าวคือกระทำไปแต่โดยฝ่ายรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวแม้ว่าจะเป็นการวางแผนงาน งบประมาณที่ใช้จ่าย ตัวบุคคลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพัฒนา ผลที่เห็นก็คือโครงการที่จัดทำแบบลุ่ม ๆ ดอน ๆ เพราะงบประมาณมีเพียงพอ โครงการกระจุกกระจายไปจุดโน้นบ้างจุดนี้บ้างไม่อาจส่งผลทั่วถึง เนื่องจากเจ้าหน้าที่และทรัพยากรมีจำกัด การทุ่มเทพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เป็นเรื่องเกินกำลังของรัฐบาลฝ่ายเดียวที่จะทำได้

ทางออกก็คือ จะหาอย่างไรจึงจะสามารถหาแนวร่วมซึ่งก็คือภาคธุรกิจ-เอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบการพัฒนาให้ดำเนินต่อไปโดยไม่ชะงักขาดตอนดังที่เคยเป็นมา นั่นคือจะต้องมีองค์การภาคเอกชนมาลงหุ้นลงแรงในโครงการพัฒนาที่รัฐบาลได้กรุยทางไว้แล้ว ในทางปฏิบัติทำ ๆ ไปรัฐอาจใช้มาตรการพิเศษทางด้านเงินและการคลัง เป็นสิ่งจูงใจให้เอกชนสนใจลงทุนในกิจการและกิจการที่รัฐกำหนดวางไว้ แต่สำหรับภูมิภาค 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลคงจะต้องใช้มาตรการจูงใจต่าง ๆ สูงมากเป็นพิเศษ เพื่อชดเชยโอกาสเสี่ยงที่เกิดจากภาพพจน์ที่ผ่านมาของสถานการณ์ในย่านนี้ โดยนัยนี้ แนวคิดที่จะจัดตั้ง เขตเศรษฐกิจพิเศษหรือเขตเศรษฐกิจเปิดเสรีขึ้นมา เพื่อดึงดูดนักลงทุนและผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมจึงเป็นเรื่องที่น่าสนับสนุนผลักดันให้บังเกิดเป็นรูปร่างโดยเร็ว

Abstract

The three southernmost provinces Pattani, Yala and Narathiwat are rich in natural resources but the majority of their population are still poor. Based on percapita income Yala, Narathiwat and Pattani ranked 9th, 11th, and 13th respectively among the fourteen southern provinces of Thailand. Moreover, these three provinces have developed other serious problems such as employment, life and property security as well as social and psychological problems.

It was found from the study relating to the attitudes of businessmen and government officials that poverty remains the dominant problem. If poverty can be substantially eradicated it would serve to alleviate most of the other problems that are now present in the area. The government has attempted to solve by various means such as rural development projects which required large amounts of resources. However, the problems still exist. This could be due to nature of top-down development projects launched in these three provinces. Most of the projects have tried to cover to broad physical area thus reducing their effectiveness. In addition financial support has usually been inadequate and often projects have been of too short a duration to be effective.

Therefore, the government should seek cooperation from various institutions especially the private sector, in investing in projects which would be partly supported by the government. For example industrial projects utilizing local materials. In general, the government can exercise special financial and monetary measures as incentives for private sector to invest. But for the three southern provinces, the idea of setting up a special economic zone or free economic zone is desirable in order to accelerate the rate of development.

สารบัญ

เรื่อง

บทคัดย่อ

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย
จุดมุ่งหมายของการวิจัย
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของจังหวัดชายแดนภาคใต้
ภูมิหลังของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
ลักษณะและสภาพทั่วไป
แหล่งน้ำธรรมชาติและทรัพยากรสำคัญ
โครงสร้างประชากรและกำลังแรงงาน
ผลผลิตด้านการเกษตรต่าง ๆ
ธุรกิจการท่องเที่ยว

บทที่ 3

สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข
ปัญหาเศรษฐกิจ
ปัญหาความมั่นคง
ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา
การจัดการศึกษาและศาสนา

บทที่ 4

ข้อเสนอการพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาประเทศ
แนวคิดการพัฒนาด้านที่ 3 จังหวัดภาคใต้
รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้
ระบบภาษีศุลกากรที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษ
กรณีตัวอย่าง เขตการค้าเสรี

ภาคผนวก

สิทธิประโยชน์และมาตรการพิเศษของรัฐ
สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม
ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้
แนวคำถาม

บรรณานุกรม

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของการวิจัย

จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทย ด้านตะวันออกติดกับอ่าวไทย ทางทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ทิศเหนือติดกับจังหวัดสงขลา มีพื้นที่รวมกันทั้งสิ้นประมาณ 1,961.77 ตารางกิโลเมตร ประชากรรวมกันทั้งสิ้น 1,415,816 คน¹ โดยที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาพูดที่แตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่นับถือของประเทศไทย การมีพื้นฐานทางวัฒนธรรม ศาสนา และภาษาพูดที่แตกต่างจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือของประเทศไทย ประกอบกับการมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภาษาที่คล้ายคลึงกัน ทำให้คนไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนต่อประชาคมการเมือง (Political Community) ของมาเลเซียมากกว่าประชาคมการเมืองของไทย² จนก่อให้เกิดปัญหาการแบ่งแยกดินแดนเพื่อเป็นรัฐอิสระหรือเพื่อผนวกเข้ากับประเทศมาเลเซีย³ โดยมีการกระทำการก่อวินาศกรรมต่าง ๆ นานา เช่น การยุยงให้ประชาชนกระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาลไทย ท้าการชู้กรรโชก ท้าร้ายร่างกาย และบิดเบือนสิ่งที่ทำกินของประชาชน สร้างความไม่สงบสุขให้กับประชาชนในพื้นที่ จนกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญต่อส่วนรวมของประเทศ⁴

1 ตัวเลขได้จากดังนี้ ; ปัตตานี จำนวน 523,216 คน ยะลา จำนวน 344,728 คน และนราธิวาส จำนวน 547,872 คน (ข้อมูลถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2532)

2 วินัย ทรัพย์วรณพัฒน์, ทัศนคติของคนไทยใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อประเทศสหพันธ์มาเลเซีย (กรุงเทพฯ; สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523)

3 กัมปนาท จินตวิโรจน์, ภาคใต้ (กรุงเทพฯ; วิถีสามต้นการพิมพ์, 2513), หน้า 55-56

4 เสนีย์ มะดาอะกุล และคณะ, ทัศนคติของประชาชนที่มีต่ออาชญากรรมและการก่อการร้ายในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และปัญหาสืบเนื่อง (ศูนย์วิจัยชนบทภาคใต้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี), หน้า 1

จากการศึกษาวิจัยของรศ.สมโชค ลธิตากุล พบว่า ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานทางด้านประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา เป็นปัจจัยที่มีก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมืองได้⁵ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่มิมีลักษณะโครงสร้างทาง วัฒนธรรม ประเพณีและศาสนาแตกต่างกับคนส่วนใหญ่นักของประเทศไทย ผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะ เป็นจริงและ เชื่อถือได้ แต่หากนำข้อสรุปดังกล่าวไปวิเคราะห์ต่อไปว่า เหตุใดคนไทยและมุสลิมที่อยู่ในภาคกลางและจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย ซึ่งมีความเคร่งครัดในศาสนาไม่น้อยกว่าชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดดังกล่าว กลับมิได้มีปัญหามากมายอย่างที่เกิดขึ้นในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสแต่ประการใดคำตอบในประเด็นนี้น่าจะ เกี่ยวเนื่องมาจากความจริงทางเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ดังจะ เห็นได้จากผลการศึกษาของเสนีย์มะตะกุล ที่พบว่า ชาชนบทที่อาศัยอยู่รอบนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลใน 3 จังหวัดดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะวางตัวเป็นกลางต่อการแบ่งแยกดินแดน ในขณะที่คนส่วนใหญ่ที่อาศัยในเขตเทศบาล และสุขาภิบาลได้แสดงออกอย่างเปิดเผยว่าไม่เห็นด้วยกับการแบ่งแยกดินแดนดังกล่าว⁶ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการแก้ ปัญหาทางการเมืองและสังคมของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หากรัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนใน 3 จังหวัดดังกล่าวได้แล้ว⁷ ปัญหาด้านความมั่นคง ด้านการเมืองและสังคมคงจะลดน้อยลงและหมดสิ้นไปในที่สุด⁸

5 สมโชค ลธิตากุล, การศึกษาโครงสร้างและวัฒนธรรมของประชาชน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้, (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา วิทยาลัยแห่งชาติ, 2518), หน้า 238.

6 เสนีย์ มะตะกุล และคณะ, อ้างแล้วหน้า 136

7 อดิเจพาะจังหวัดปัตตานี ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี (ในปี 2530) เพียง 11,108 บาท เป็นลำดับที่ 13 ของ 14 จังหวัดภาคใต้

8 จากการสัมภาษณ์นักธุรกิจของจังหวัดยะลา ซึ่งได้ให้ข้อสังเกตว่าลูกจ้างที่ทำงานในบริษัทหากมีระดับการศึกษาดี มีรายได้ก่อนหักภาษีสูง จะมีแนวโน้มที่จะลดความกังวลในความคิดความเชื่อบางอย่างลง ได้มากกว่าลูกจ้างที่มีการศึกษาน้อยและมีรายได้น้อย

ดังนั้น การที่รัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ในการประชุม คณะรัฐมนตรีสัญจรที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2532 โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 6 ซึ่งได้กำหนดพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้จัดตั้ง เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จัดว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ และเป็นการเปิดแนวรุกทางด้านเศรษฐกิจเพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป็นที่ทราบกันดีว่า ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นเพียงกรอบหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาต่อไป ซึ่งการดำเนินงานที่จะให้บรรลุยุทธศาสตร์ดังกล่าวจำเป็นต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการขั้นรายละเอียด เพื่อให้มีผลการปฏิบัติอย่างแท้จริง ดังนั้น เพื่อเป็นการเปิดแนวรุกทางเศรษฐกิจของภาคใต้อย่างจริงจัง คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงได้ร่วมกับหอการค้าทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาหาแนวทางและข้อสรุปต่าง ๆ เพื่อเสนอแนะต่อรัฐบาลในการกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวต่อไป

2. จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้จัดทำการวิจัยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อหาทางปรับแต่งกลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดดังกล่าวต่อไป
2. เพื่อต้องการชี้ให้เห็นถึงข้อเสียเปรียบของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้รัฐบาลมีมาตรการเสริมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุนที่จะเข้ามาลงทุนประกอบการในพื้นที่ 3 จังหวัดดังกล่าวต่อไป
3. เพื่อจัดทำเป็นรายงานความเห็นสำหรับประกอบการพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้ทำการวิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัย 2 ประเภท กล่าวคือ

ประเภทแรก เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เป็นข้อมูลสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในภาคใต้ทั้งหมด และเน้นวิเคราะห์แนวลึกใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

ประการที่สอง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ (Interview Technique) ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และนักธุรกิจชั้นนำใน 3 จังหวัดดังกล่าว

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและอุตสาหกรรมของภาคใต้โดยรวม และเน้นศึกษาวิเคราะห์เป็นพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะศึกษาจากเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูล เช่น ศูนย์เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภาคใต้ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สาขาภาคใต้ ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาในแต่ละจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ยังจะทำการสัมภาษณ์จากหัวหน้าส่วนราชการและนักธุรกิจของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อประมวลความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าส่วนราชการ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างกระจายไปในทุกหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายปกครอง ได้แก่ ผู้ว่าหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด ฝ่ายรักษาความมั่นคงและความปลอดภัย ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดฝ่ายทหาร (รองผอ.ปค. จว.พท.) และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่นอุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด เกษตรจังหวัด สรรพากรจังหวัด และประมงจังหวัด เป็นต้น

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างภาคเอกชน ได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการหรือผู้จัดการ และผู้ที่นับทบหาต่อการพัฒนานโยบายขององค์กรหรือบริษัท โดยได้กระจายการสัมภาษณ์จากธุรกิจประเภทต่าง ๆ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ธุรกิจด้านการประมง การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมอาหารกระป๋องหรืออาหารทะเล อุตสาหกรรมไม้แปรรูป รามหึ่งห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ย่อมมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง โดยเฉพาะข้อจำกัดทางด้านระยะเวลา และการให้ความร่วมมือของผู้ถูกสัมภาษณ์ แต่คณะผู้วิจัยก็พยายามให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะได้รับการศึกษาและเลือกสรรโดยประชาชนในพื้นที่ก่อนนำเสนอให้รัฐบาลนำไปพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง

2. โครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะได้รับการบรรจุเข้าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7

3. ผู้นำภาคเอกชน จะมีประสบการณ์มากขึ้น ในการเข้ามีส่วนร่วมการจัดทำนโยบายของรัฐที่เริ่มจากพื้นฐานชั้นเบื้องต้น

4. ผู้นำทั้งภาครัฐ และเอกชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีโอกาสประสานงานร่วมมือกันในการหาช่องทางแก้ปัญหาพื้นฐานในรูปแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน

5. จะเป็นรูปแบบตัวอย่างของการจัดทำโครงการพัฒนา ซึ่งเกิดจากการผลักดันร่วมกันระหว่างภาคเอกชน ภาครัฐ และสถาบันการศึกษาชั้นสูง

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ภูมิหลังของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส⁹

พื้นที่ในบริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เดิมตาม "กฎข้อบังคับสำหรับการปกครองบริเวณเจ็ดหัวเมือง ร.ศ.120" ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น "บริเวณเจ็ดหัวเมือง" อันประกอบด้วย เมืองปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง สายบุรี ยะลา รามัน และเมืองระแงะ โดยได้โปรดเกล้าให้แต่งตั้งข้าราชการที่มีความจงรักภักดีไปดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองปกครองบังคับบัญชาหัวเมืองทั้ง 7 และให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าเมืองสงขลา แต่ต่อมาในวันที่ 27 กรกฎาคม 2447 ก็ได้มีประกาศยุบหัวเมืองทั้ง 7 แล้วตั้งเป็นมณฑลปัตตานี ซึ่งประกอบด้วยหัวเมืองทั้ง 4 ได้แก่ เมืองปัตตานี (ประกอบด้วยเมืองตานี เมืองหนองจิก และเมืองยะหริ่ง) เมืองสายบุรี เมืองยะลา (ประกอบด้วยเมืองยะลา และเมืองรามัน) และเมืองระแงะ จวบจนกระทั่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในพ.ศ. 2475 รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยได้ทำการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน มีการยกเลิกระบบมณฑลเทศาภิบาล และจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินขึ้นใหม่ โดยให้มีจังหวัดและอำเภอเป็นหน่วยการปกครองในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค จึงมีการรวมเมืองปัตตานี เมืองสายบุรี เมืองยะหริ่ง และเมืองหนองจิก เข้าเป็นจังหวัดปัตตานี เมืองยะลา เมืองรามัน และเมืองระแงะ รวมกันเป็นจังหวัดยะลา

สำหรับจังหวัดนราธิวาส เดิมชื่อ "มะนาลอ" เป็นหมู่บ้านภายใต้การปกครองของเมืองสายบุรี แต่ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยโอนไปขึ้นกับเมืองระแงะ ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งในบรรดาหัวเมืองทั้ง 7 และเมื่อหมู่บ้านมะนาลอมีความเจริญมากขึ้นและกลายเป็นชุมชนที่หนาแน่นกว่าตัวเมืองระแงะ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในเขตภาคใต้ จึงทรงมีพระราชดำริให้ย้ายศาลว่าการเมืองระแงะมาตั้งที่หมู่บ้านมะนาลอ และได้พระราชทานชื่อเมืองว่า "เมืองนราธิวาส" จวบจนมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยามในปี พ.ศ. 2476 "เมืองนราธิวาส" จึงได้รับการจัดตั้งเป็น "จังหวัดนราธิวาส" จนถึงปัจจุบัน

⁹ เนื้อหาส่วนใหญ่ได้มาจากหนังสือ รายงานข้าราชการจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2533 หนังสือบรรยายสรุปจังหวัดยะลา ประจำปี 2533 และข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาส ปี 2533

สำหรับปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นสืบเนื่องมาจากภายหลัง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เจ้าเมืองต่าง ๆ ที่เสียผลประโยชน์ซึ่งหลบหนีไปต่างประเทศ ได้พยายามหาวิธีการที่จะกลับมาครองอำนาจอีกครั้งหนึ่ง โดยการจัดตั้งขบวนการและองค์กรต่าง ๆ ตามเน้นการก่อวินาศกรรมและสร้างความไม่สงบขึ้น ประกอบกับประชากรใน 3 จังหวัดดังกล่าว ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 เป็นคนไทยอิสลาม (เชื้อสายมลายู)¹⁰ มีศาสนา ภาษาพูด และขนบธรรมเนียมที่แตกต่างไปจากชาวไทยพุทธอันเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งและกลายเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน¹¹

2. ลักษณะและสภาพทั่วไป

2.1 ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคใต้ฝั่งตะวันออกระหว่างจังหวัดสงขลา นราธิวาส และจังหวัดยะลา เป็นจังหวัดเดียวในแถบ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จังหวัดปัตตานีมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 1,230,550 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและถูกน้ำท่วมในฤดูฝน นอกจากนี้ในฤดูร้อนมักจะมีน้ำเค็มจากทะเลทะลักเข้ามาตามชายฝั่ง ทำให้สภาพดินชายฝั่งเป็นดินเค็มและมีความกระด้างสูง สำหรับภูมิประเทศโดยทั่วไปทางด้านตะวันตกเป็นที่สูง มีเขา-ทรายขาวซึ่งเป็นหนึ่งงานเทือกสันกาลาคีรี และภูเขาเล็ก ๆ กระจายอยู่ทั่วไป

ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานี มีจำนวนทั้งสิ้น 523,216 คน¹² ในจำนวนนี้ร้อยละ 75.74 นับถือศาสนาอิสลาม และเป็นศาสนิกชนที่ค่อนข้างเคร่งครัดต่อการปฏิบัติศาสนกิจ รวมทั้งนิยมใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดปัญหาในการเข้าสู่ตลาดแรงงานในระบบอุตสาหกรรมมาก ทั้งในด้านการศึกษาและการปฏิบัติศาสนกิจในขณะปฏิบัติงาน¹³

10 กัมปนาท จินตวิโรจน์, ภาคใต้ (กรุงเทพฯ: บริษัทสามต้นการพิมพ์, 2513), หน้า 33

11 เสนีย์ มะดากะกุล และคณะ, ทัศนคติของประชาชนที่มีต่ออาชญากรรมและการก่อการร้าย (ศูนย์วิจัยชนบทภาคใต้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

12 รายงานข้าราชการจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2533 (ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2532)

13 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการโรงงานแปรรูปอาหารสัตว์ทะเลแช่แข็ง เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2533 ที่จังหวัดปัตตานี

สำหรับอาชีพหลักของชาวปัตตานี ได้แก่ การทำนา อาชีพรองลงมา มีการทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว สวนผลไม้ และการประมงซึ่งมีการพัฒนามากกว่าจังหวัดอื่น เห็นได้จากการมีท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้จังหวัดปัตตานีมีการแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 8 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ ตามจำนวนประชากร ความเจริญก้าวหน้าและการขยายตัวของชุมชน ตลอดจนสถานการณ์ด้านพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 108 ตำบล 584 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 1 เทศบาลตำบล และ 8 สุขาภิบาล (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1
แสดงจำนวนตำบล หมู่บ้าน และประชากรจังหวัดปัตตานี
(แยกตามอำเภอและกิ่งอำเภอ)

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	พื้นที่ (ก.ม.²)	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนประชากร
1. เมืองปัตตานี	96	10	63	91,520
2. สายบุรี	178	10	57	50,247
3. ยะหริ่ง	196	18	76	65,227
4. นong จิก	231	12	67	60,566
5. โคกโพธิ์	329	11	72	58,644
6. ยะรัง	183	12	69	69,772
7. มายอ	216	13	56	43,818
8. ปาเนะระ	144	10	51	38,145
9. ไม้แก่น	55	2	16	8,873
10. ทุ่งยางแดง	114	4	19	13,270
11. กะพ้อ	93	3	21	11,416
12. ไม้ลาน	98	3	17	11,718
รวม	1,940	108	584	523,216

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี

2.2 ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดยะลา

จังหวัดยะลา ตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทย ทิศเหนือติดกับจังหวัดสงขลาและปัตตานี ทิศใต้ติดรัฐเปรีค ประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดจังหวัดนราธิวาส และรัฐเปรีค ส่วนทิศตะวันตกติดจังหวัดสงขลาและรัฐเคยาห์ ประเทศมาเล-

เซียะ จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดเดียวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่มีพรมแดนติดต่อกับทะเล ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีเนื้อที่ทั้งหมด 4,521 ตารางกิโลเมตร ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ป่าไม้ถึง 1,675.34 ตารางกิโลเมตร¹⁴ ซึ่งโดยทั่วไปเป็นป่าดงดิบ มีไม้ที่สำคัญคือ ไม้สักแดง หลุมพอ ไข่เขียว กาลอ มะคะ และไม้ยางประเภทต่าง ๆ และสืบเนื่องจากการที่มีพื้นที่ป่าไม้มาก ทำให้เกิดแม่น้ำลำคลองขึ้นหลายสาย แม่น้ำที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำปัตตานี ซึ่งไหลผ่านจังหวัดยะลาลงสู่ทะเลที่จังหวัดปัตตานี นอกจากนี้การที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าที่ประกอบด้วยป่าเขตร้อนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ทำให้พื้นที่ของจังหวัดยะลาในอดีตมีทั้งโจรก่อการร้ายธรรมดาโจรแบ่งแยกดินแดน โจรคอมมิวนิสต์มาเลเซีย และโจรคอมมิวนิสต์ประเทศไทย ทั้งนี้เพราะพื้นที่ในจังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ที่สะดวกต่อการซ่อนตัวหลบหนีเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และข้ามไปมาระหว่างไทยกับมาเลเซียได้อย่างง่ายดาย จากสภาวะดังกล่าวก่อให้เกิดภาพพจน์ในทางลบต่อการลงทุนในเขตพื้นที่ดังกล่าวตลอดมา¹⁵

ในด้านประชากร จังหวัดยะลา มีประชากรทั้งสิ้น 344,728 คน ในจำนวนนี้นับถือศาสนาอิสลามถึงร้อยละ 60 ศาสนาพุทธร้อยละ 22 ศาสนาขงจื้อร้อยละ 12 และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 6 อาชีพหลักได้แก่ เกษตรกรรม ทำสวนยางพารา และรองลงมาคือการทำนา ทำสวนผลไม้ ตามลำดับ

ด้านการปกครอง มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 56 ตำบล 303 หมู่บ้าน 2 เทศบาล และ 6 สุขาภิบาล (ตามตารางที่ 2)

14 จังหวัดยะลา, สำนักงาน, บรรยายสรุปจังหวัดยะลา ประจำปี 2533

15 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2533 ที่จังหวัดยะลา

ตารางที่ 2

แสดงจำนวนตำบล หมู่บ้านและประชากรจังหวัดยะลา (แยกตามอำเภอ)

อำเภอ	พื้นที่ (ก.ม. 2)	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน สุชาภิบาล	จำนวนประชากร
1.เมืองยะลา	430	17	87	1	80,836
2.รามัน	516	16	82	2	63,497
3.ยะหา	951	8	51	1	43,780
4.บันนังสตา	629	6	34	1	33,416
5.ธารโต	648	3	24	1	12,254
6.เบตง	1,249	4	25	-	21,745
7.เทศบาลเมือง ยะลา	19	1	5	-	68,159
8.เทศบาลตำบล เบตง	79	1	-	-	21,041
รวม	4,521	56	303	6	344,728

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดยะลา

2.3 ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดนราธิวาส

จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดนที่ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู ทิศเหนือติดกับจังหวัดปัตตานี และถาวรไทย ทิศใต้ติดรัฐกลันตันและเปรี๊ต ประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดกับถาวรไทยและประเทศมาเลเซียและทิศตะวันตกติดกับจังหวัดยะลา มีเทือกเขาที่สำคัญ 3 แห่ง ได้แก่ เทือกเขายันนังสตา เทือกเขาบูโดและเทือกเขาแว้ง นอกจากนี้ยังมีภูเขาหน้อยกระจ่ายอยู่ที่วาบ ซึ่งการที่มีเทือกเขาระบายอยู่ที่วาบและการที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียดังกล่าวนี้เอง ทำให้เกิดปัญหาการก่อการร้ายและปัญหาบุคคลของสัญชาติอย่างมาก¹⁶

¹⁶ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2533.

พื้นที่ของจังหวัดนราธิวาสมี 4,475 ตารางกิโลเมตร เป็นเนื้อที่ป่าไม้ 1,836 ตารางกิโลเมตร¹⁷ มีประชากรทั้งสิ้น 543,872 คน นับถือศาสนาอิสลามถึงร้อยละ 78 ส่วนใหญ่ใช้ภาษาชาวในฮ์ดีตประจำวันมากกว่าภาษาไทย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านแรงงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะแรงงานในธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการทั่วไป ทำให้ต้องหาแรงงานจากจังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช และพื้นที่ลงมาทำงานในพื้นที่ดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่แรงงานในท้องถิ่นประสบกับภาวะว่างงานเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถเข้าสู่ระบบแรงงานได้เพราะขัดกับหลักศาสนา และการมีภาษาพูดที่แตกต่างไปจากคนไทยส่วนใหญ่¹⁸

จังหวัดนราธิวาส แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 76 ตำบล 481 หมู่บ้าน 2 เทศบาล และ 8 สุขาภิบาล (ตามตารางที่ 3)

17 จังหวัดนราธิวาส, สำนักงาน, ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาส ประจำปี 2533

18 ทิศนะของผู้เข้าสัมมนาเรื่องสู่ทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2533 ณ โรงแรมแกรนด์การ์เด็น อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 3

แสดงจำนวนตำบล หมู่บ้าน และประชากรจังหวัดนราธิวาส (แยกตามอำเภอ)

อำเภอ/เทศบาล	พื้นที่ (ก.ม. ²)	จำนวนประชากร
1.เทศบาลเมืองนราธิวาส	75	39,808
2.เทศบาลตำบลสุหงโกลก-ลก	22	31,279
3.อำเภอเมืองนราธิวาส	297	49,337
4.ยี่งอ	200	32,341
5.มาเจาะ	171	39,188
6.รือเสาะ	468	16,115
7.ศรีสาคร	500	18,359
8.ระแงะ	598	93,631
9.ตากใบ	253	53,544
10.สุหงบาดี	372	52,316
11.สุหงโกลก-ลก	115	19,636
12.แว้ง	347	35,227
13.สุคีริน	512	16,604
14.จะแนะ	607	20,485
รวม	4,475	547,872

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนราธิวาส

3. แหล่งน้ำธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

ในเขตพื้นที่ของ 3 จังหวัดชายแดนนี้ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลผลิตทางการเกษตรและการประมงที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำโกลก แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำยะหริ่ง โดยที่แม่น้ำเหล่านี้จะไหลลงทะเลทางด้านอ่าวไทยทั้งสิ้น กล่าวคือ

ก. แม่น้ำปัตตานี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในอำเภอเบตง ไหลผ่านอำเภอธารโต อำเภอบันนังสตา และอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ไหลผ่านอำเภอยะรัง อำเภอหนองจิก ลงสู่ทะเลที่ปากอ่าวอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ความยาว 190 กิโลเมตร บริเวณที่แม่น้ำสายนี้ไหลผ่านเขตอำเภอเบตง อำเภอธารโตและอำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ระหว่างภูเขา การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ก่อสร้างเขื่อนบางลางขึ้นที่ตำบลบาเจาะ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา

ข. แม่น้ำบางนรา รับน้ำมาจากคลองสุโขทัยป่าตี คลองยะ และคลองต้น-
หยงมัส ไหลผ่านอำเภอตากใบ อำเภอสุโขทัยป่าตี อำเภอระแงะ แล้วไหลลงสู่ทะเล
ที่อำเภอเมืองนราธิวาส มีความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร

ค. แม่น้ำโก-ลก เป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศ
มาเลเซีย ต้นน้ำอยู่ในท้องที่อำเภอแว้ง ไหลผ่านอำเภอสุโขทัยโก-ลก และไหลลงสู่
อ่าวไทยที่อำเภอตากใบ มีความยาวประมาณ 103 กิโลเมตร

ง. แม่น้ำสายบุรี ต้นน้ำเริ่มจากอำเภอสุคีริน ไหลผ่านอำเภอจะนะ
อำเภอศรีสาคร อำเภอรีอเสาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอรามัน จังหวัดยะลา
แล้วไหลลงอ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีความยาวประมาณ 195 กิโลเมตร

จ. แม่น้ำตากใบ เป็นแม่น้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงกระแส น้ำในทะเล
ประกอบกับคลื่นได้พัดทรายเข้าฝั่ง ทำให้เกิดเป็นสันทราย ส่วนภายในยังลึกเป็นแนว
ยาวจึงเกิดเป็นแม่น้ำยาวประมาณ 14 กิโลเมตร อยู่ชายฝั่งตะวันออกในท้องที่ตำบล
เจ๊ะเห ตำบลศาลาใหม่ แล้วไหลไปบรรจบกับแม่น้ำโก-ลก ที่บ้านตาบา ตำบลเจ๊ะเห
อำเภอตากใบ

สำหรับทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และแร่ธาตุนั้น จังหวัดยะลา
และจังหวัดนราธิวาสมีทรัพยากรธรรมชาติในรูปของป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ กล่าวคือจังหวัด
ยะลามีเนื้อที่ป่าไม้ทั้งสิ้น 1,675.34 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 37.56 ของ
พื้นที่ทั้งหมด ส่วนจังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ป่าไม้จำนวน 1,836.87 ตารางกิโลเมตร
คิดเป็นร้อยละ 41.04 ของพื้นที่จังหวัด แต่จังหวัดปัตตานีมีเนื้อที่ป่าไม้น้อยที่สุดเพียง
99,673 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.56 ของพื้นที่จังหวัดเท่านั้น

ในส่วนของแร่ธาตุนั้น แร่ดีบุกและวุสแฟรมมีมากในท้องที่อำเภอสายบุรี
จังหวัดปัตตานี อำเภอเมือง อำเภอบันนังสตา อำเภอยะหา อำเภอรามัน และ
อำเภอเบตงในจังหวัดยะลา แร่หินปูนและแร่หินอ่อน พบในเขตอำเภอเมืองจังหวัด
ยะลา ส่วนจังหวัดนราธิวาส มีแร่ดีบุก ทอง ตะกั่ว ดินสีในเขตอำเภอเมือง ระแงะ
จะนะ สุโขทัยป่าตี สุคีรินและอำเภอแว้ง อย่างไรก็ตามแม้ว่าพื้นที่ใน 3 จังหวัดชาย-
แดนภาคใต้ดังกล่าว จะมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์และสามารถประกอบ
การลงทุนในเชิงธุรกิจได้ก็ตาม แต่ทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์สามารถ
ประกอบการลงทุนในเชิงธุรกิจได้มากนัก ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาการก่อการร้ายและ
การเรียกค่าคุ้มครองจากกลุ่มโจรก่อการร้ายขบวนการต่าง ๆ ทำให้นักลงทุนไม่กล้า
เข้ามาลงทุนในพื้นที่¹⁹ ผลผลิตจากแร่ธาตุนี้นี้จึงมีส่วนที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับ
กับผลผลิตทั้งหมดในภาคใต้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

19 จากการสัมภาษณ์นักธุรกิจที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ในจังหวัดยะลา ซึ่ง
เคยถูกจับตัวไปเรียกค่าไถ่ถึง 3 ครั้ง และได้รับจดหมายเรียกค่าคุ้มครองจาก
ขบวนการต่าง ๆ เป็นประจำจนกระทั่งไม่กล้าลงทุนขยายกิจการ บางรายต้อง
เลิกกิจการไปในที่สุดเพราะไม่สามารถทนต่อสภาพการณ์ดังกล่าวได้

ตารางที่ 4
ผลผลิตแร่ธาตุสำคัญของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2532

แร่ธาตุ	ผลผลิต (ตัน)	
	3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	ภาคใต้ทั้งหมด
ดีบุก	1,305	17,253
หินอ่อน	271	271
ดินขาว	870	30,438
แมงกานีส	318	318
โครไมท์	355	355

ที่มา ; สำนักงานทรัพยากรธรณีเขต 1 (สงขลา)

4. โครงสร้างประชากรและกำลังแรงงาน

จากสำมะโนประชากรในปี 2532 ภาคใต้มีประชากรจำนวน 6.93 ล้าน-คน เป็นประชากรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 1,419,958 ล้านคน โดยแยกเป็นจังหวัดปัตตานี 523,216 คน จังหวัดยะลา 348,870 และจังหวัดนราธิวาส 547,872 คน โดยมีสัดส่วนการมีงานทำและการว่างงานตามตารางที่ 5-7

ตารางที่ 5
แสดงประชากรและกำลังแรงงาน จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2532

ประชากร	จำนวน (คน)	
	รวม	ร้อยละ
1. จำนวนทั้งสิ้น	523,216	100.00
2. ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	251,143	49.99
3. กำลังแรงงาน	272,073	50.01
- ผู้มีงานทำตลอดปี	144,879	-
- ผู้ทำงานตามฤดูกาล	59,176	-
4. ผู้ไม่มีงานทำ	57,135	10.91

ที่มา ; รายงานข้อราชการจังหวัดปัตตานี ปี 2533

ตารางที่ 6
แสดงประชากรและกำลังแรงงานจังหวัดยะลา พ.ศ. 2532

ประชากร	จำนวน (คน)	
	รวม	ร้อยละ
1. จำนวนทั้งสิ้น	348,870	100.00
2. ผู้มีอายุต่ำกว่า 13 ปี	121,370	34.79
3. ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	50,760	14.59
4. กำลังแรงงาน	176,740	50.62
4.1 ผู้มีงานทำ		
- ผู้ทำงานในภาคเกษตรกรรม	124,050	-
- ผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม	49,440	-
4.2 ผู้ไม่มีงานทำ	3,250	1.84

ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดยะลา

ตารางที่ 7
แสดงประชากรและกำลังแรงงานจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2532

ประชากร	จำนวน (คน)	
	รวม	ร้อยละ
1. จำนวนทั้งสิ้น	547,872	100.00
2. ผู้มีอายุต่ำกว่า 13 ปี	137,400	25.08
3. ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	109,872	20.05
4. กำลังแรงงาน	300,600	54.87
4.1 ผู้มีงานทำ	284,000	94.45
4.2 ผู้ไม่มีงานทำ	16,600	5.55

ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดนราธิวาส

5. ผลผลิตด้านการเกษตรต่าง ๆ ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5.1 ด้านปศุกรรม

ก. ยางพารา ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางพารา รวมกันประมาณ 2.2 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.4 ของพื้นที่ปลูกยางทั้งหมดของ ภาคใต้ ผลผลิตน้ำยางที่ได้มีการนำไปแปรรูปเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมต่าง ๆ หลาย รูปแบบ เช่น ยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้น ยางแท่ง ยางเคบ นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ เช่น โรงงานผลิตยางรัดของ ผลิตภัณฑ์ยาง กุ้งยางอนามัย และโรงงานอัดคอปน้ำยางไม้ยางพารา เป็นต้น โดยที่ในแต่ละจังหวัดมีสถิติตัวเลขของ พื้นที่ปลูกยางรวมทั้งจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพาราดังปรากฏ ตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8

พื้นที่ปลูกยางและจำนวนโรงงานผลิตยางรถยนต์ที่เกี่ยวกับยางพาราในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

พ.ศ. 2532

	พื้นที่ปลูกยาง (ล้านบาท)	โรงงานยาง แผ่นรมควัน	โรงงานผลิต น้ำยางข้น	โรงงานผลิต ยางหุ้ม	โรงงานผลิต ยางรถยนต์	โรงงานผลิต ยางรัดของ	โรงงานผลิต ถุงมือยาง	โรงงานผลิต น้ำยางโม่ผง
ปัตตานี	9.0	37	26	21	26	4	10	46
ยะลา	0.9	15	5	2	7	-	-	10
นราธิวาส	1.0	11	-	1	-	-	-	-
ปัตตานี	0.3	2	1	2	2	-	-	2

ที่มา : ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้

ข. ไม้ผล ไม้ผลของภูมิภาคเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีหลายชนิดหา-
 รายได้ให้แก่เกษตรกรเป็นเงินไม่น้อย เป็นต้นว่า มะพร้าว ทุเรียน เงาะ แด้ที่ขึ้น
 ชื่อและหารายได้สูงสุดได้แก่ ลองกอง โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาสซึ่งถือเป็นต้นกำเนิด
 นั้นมูลค่าผลผลิตลองกองในปี 2532 สูงถึง 832 ล้านบาท นับเป็นผลิตผลที่ยังมีโอกาส
 ขยายตัวและเพิ่มมูลค่าได้อีกมากมาย มีการบุกเบิกตลาดต่างประเทศที่กว้างขวาง -
 กว่าปัจจุบัน

5.2 ด้านปศุสัตว์

ปศุสัตว์ส่วนใหญ่นับได้แก่ การเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ ซึ่งยังมีศักยภาพ
 เหลืออยู่อยู่มากทั้งด้านการผลิตและการตลาด เพราะปัจจุบันการผลิตยังไม่เพียง-
 พอต่อการบริโภค มีการนำเข้าปศุสัตว์จากภาคอื่น ๆ เข้ามาไม่น้อย ปริมาณสัตว์เลี้ยง
 ในปี 2532 ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ปรากฏตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9

ปริมาณสัตว์เลี้ยงในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2532

	โค	กระบือ	สุกร	เป็ด	ไก่
ภาคใต้	614,603	96,873	418,292	1,168,767	5,890,274
ยะลา	39,762	4,103	17,116	32,617	554,288
นราธิวาส	82,274	9,492	9,337	41,446	266,342
ปัตตานี	55,316	2,475	9,160	103,792	212,529

ที่มา : ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้

5.3 ด้านการประมง

การประกอบอาชีพประมงของประชาชนในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
 มีทั้งประมงน้ำจืด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในบ่อพัฒนาและแหล่งน้ำ
 สาธารณะ และที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ ได้แก่ การประมงน้ำเค็มของ
 จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีท่าเทียบเรือ
 ประมงขององค์การสะพานปลาดังอยู่นั้น มีขนาดของการประมงอยู่ในระดับนาของ
 ภาคใต้จังหวัดหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องกิจการประมงอีกหลายประเภท
 เช่น อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง และอุตสาหกรรม
 หมักปลาป่น เป็นต้น นับได้ว่าช่วยทำให้เกิดการจ้างงานและรายได้แก่ประชาชน
 พื้นที่ใต้เป็นอย่างมาก

6. ธุรกิจการท่องเที่ยวในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ทำเลที่ตั้งของภูมิภาคดังกล่าว มีความเหมาะสมเป็นอย่างมากกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว กล่าวคือ มีอาณาเขตอยู่ติดเขตแดนมาเลเซีย ซึ่งมีด่านเข้าออกเป็นทางการถึง 3 ช่องทาง รวมทั้งยังมีช่องทางเข้าออกอื่น ๆ อีกมากที่สามารถข้ามไปมาได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยที่จังหวัดนราธิวาสนั้น มีแนวชายแดนติดต่อกับรัฐกลันตันของประเทศมาเลเซีย รวมเป็นระยะทางถึง 189 กิโลเมตรในเขต 5 อำเภอทั้งนี้ โดยมีด่านชายแดนของไทยอยู่ที่อำเภอสุไหง-โกลก และอำเภอตากใบ ส่วนด้านชายแดนฝั่งมาเลเซียอยู่ที่อำเภอปายเซมัส (Psir Mas) และอำเภอคุมบัต (Tumpat)

สำหรับจังหวัดยะลา มีแนวชายแดนติดต่อกับรัฐเปริด (Perlis) และรัฐเคดาห์ (Kedah) ของประเทศมาเลเซีย เป็นระยะทางรวม 219 กิโลเมตร ในเขต 4 อำเภอ โดยที่ด้านชายแดนของไทยอยู่ที่อำเภอเบตง และด้านชายแดนของมาเลเซียอยู่ที่กิ่งอำเภอโคโระ (Kroh)

จากการเปิดช่องทางเข้าออกระหว่างไทยและมาเลเซียนี้ ทว่านักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะชาวมาเลเซียและสิงคโปร์นิยมเดินทางเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นการสร้างรายได้ให้ไทยเราปีละหลายร้อยล้านบาท แม้ว่ามาเลเซียจะพยายามสกัดกั้นนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมาขึ้นหลังไหลเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยตลอดมา

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ภูมิภาคเขตนี้จะมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่น่าประทับใจมากมาย แต่ก็ยังขาดการประชาสัมพันธ์และพัฒนาอย่างจริงจัง ซึ่งปัญหานี้จะได้กล่าวในส่วนต่อไป

FIGURE 10

ผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบการจราจรในกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2532

ชื่อโครงการ/กิจกรรม	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ	งบฯ
1. ถนน (ล้านบาท)	44.2	2.9	3.8	3.3	3.6	0.3	3.3	3.1	3.1	2.1	4.6	2.3	1.2	2.8	2.1
2. ถนน (บาท)	15.9	1.1	1.5	3.3	3.7	0.2	0.3	3.0	1.5	1.2	2.2	2.4	0.8	1.2	1.1
- ขยายทาง	9.0	0.5	0.2	1.0	0.6	0.1	0.05	0.05	1.1	0.4	1.3	0.2	0.3	0.9	0.1
- ซ่อมแซม	3.5	0.15	0.1	1.0	0.04	0.01	0.02	0.02	0.2	0.5	0.5	0.1	0.3	0.1	0.1
- อื่นๆ (เช่น ค่าที่ดินของโครงการ)															
- บริเวณ (ในที่ดิน)	406.465	-	15.270	-	-	39.429	51.274	51.274	-	-	235.991	7.555	48.954	-	-
- ถนน (ล้านบาท)	4.227	-	115.5	-	-	554.6	1,320.4	1,320.4	-	-	1,608.1	111.2	480.2	-	-
3. อื่นๆ (ล้านบาท)	6.93	0.28	0.34	1.40	0.21	0.16	0.11	0.11	0.51	0.45	1.06	0.52	0.52	0.33	0.5
4. งานก่อสร้าง	17.506	20.761	38.436	11.653	31.337	31.636	34.941	20.418	16.532	11.542	20.852	21.245	11.670	17.353	14.52
5. จำนวนพนักงานตลอดปี (คน)	7.603	269	513	1,255	372	334	153	729	377	764	1,303	135	621	503	29
- ขยายพื้นที่	107	3	3	18	1	5	-	7	12	-	24	1	2	15	1
- ซ่อมแซม	19	-	2	2	-	1	-	2	1	-	8	-	2	1	-
- อื่นๆ	42	2	-	3	-	-	-	7	-	-	3	-	-	-	-
- บริเวณ	6	2	-	-	-	1	-	1	9	1	8	2	2	10	-
- บริเวณ (ในที่ดิน)	18	1	1	3	1	-	-	6	3	-	3	-	-	-	-
- บริเวณพื้นที่	35	8	9	-	-	-	-	4	5	-	6	3	-	-	-
- บริเวณ (ในที่ดิน)	18	-	4	-	-	1	-	2	1	-	6	1	3	-	-
- บริเวณ (ในที่ดิน)	30	-	2	2	-	2	3	3	3	-	14	-	1	-	-
- บริเวณ	52	-	3	9	1	3	7	4	6	-	11	4	5	-	-
- บริเวณ	151	4	17	24	9	6	9	12	11	6	18	-	14	-	-
6. จำนวนพนักงาน (คน)	1,049,979	-	-	-	-	161,549	-	-	-	-	709,800	10,879	-	92,316	75,43

บทที่ 3

สภาพปัญหาทั่วไป อุปสรรคแนวทางแก้ไข

แม้ว่าเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีความพร้อมในแทบทุกด้านที่จะได้รับการพัฒนายกระดับฐานความเป็นอยู่ของประชากรทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ในความเป็นจริง พื้นที่เขตนี้ยังไม่อาจก้าวหน้าไปได้เท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการมาบดบัง หรือสร้างความไม่มั่นใจให้กับนักธุรกิจที่จะมาลงทุนในเขตนี้ ปัญหาที่กล่าวถึงต่อไปนี้เป็นประเด็นปัญหาที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถามของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งแม้จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาทั้งหมด แต่ก็น่าจะเพียงพอต่อการพิจารณาเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกันได้ตามสมควร

การนำเสนอจะแยกปัญหาออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

- ก. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ
- ข. ปัญหาด้านความมั่นคง
- ค. ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา

ก. ปัญหาด้านเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 จังหวัด มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประชาชนที่คล้าย ๆ กัน อาชีพหลักที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นอาชีพทางด้านเกษตรกรรม²⁰ และด้านการประมงทะเล การที่ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพในด้านเกษตรกรรมดังกล่าว ทำให้

²⁰ ในปี 2530 จังหวัดปัตตานีมีผลิตภัณฑ์รวม 5,854 ล้านบาท มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผลผลิตทางด้านเกษตร ส่วนผลผลิตทางด้านพาณิชยกรรม การบริการ และด้านอุตสาหกรรมยังมีบทบาทต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดน้อย (รายงานข้าราชการจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2533 เอกสารหมายเลข 15/2533 หน้า 2-1)

จังหวัดยะลา ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณ 71% ประกอบอาชีพการเกษตร-กรรม โดยเฉพาะการทำสวนยางพารา มีจำนวนถึง 943,981 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.4 ของพื้นที่จังหวัด มีมูลค่าผลผลิตรวมในปี 2532 ประมาณ 1,643 ล้านบาท (บรรยายสรุปจังหวัดยะลา ประจำปี 2533 หน้า 5-6)

จังหวัดนราธิวาส อาชีพหลักของประชาชนคือ การทำเกษตรกรรม (ร้อยละ 72.1 ของครัวเรือนประชากรทั้งหมด) โดยเฉพาะการทำสวนยางพารา มีเนื้อที่ปลูกยางพาราทั้งสิ้น 948,636 ไร่ หรือร้อยละ 62.83 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด คิดเป็นมูลค่า 2,410 ล้านบาท จากมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรทั้งหมด 3,485 ล้านบาท ส่วนอาชีพด้านพาณิชยกรรมและการบริการเป็นอาชีพลำดับรอง (ข้อมูลทั่วไป จังหวัดนราธิวาส ปี 2533 หน้า 9-10)

รายได้โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ²¹ ดังนั้นปัญหาหลักทางด้านเศรษฐกิจของทั้ง 3 จังหวัดก็คือ ปัญหาความยากจน และแม้ว่าปัญหาของแต่ละท้องที่จะมีความรุนแรง ลักษณะและสาเหตุแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดปลีกย่อย แต่โดยภาพรวมแล้ว ปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าวเกิดจากสาเหตุหลัก ๆ ที่สำคัญคือ²²

1. ปัญหาด้านการเกษตร
2. ปัญหาด้านการประมง
3. ปัญหาด้านการลงทุน
4. ปัญหาด้านอุตสาหกรรมที่สำคัญ
5. ปัญหาด้านการท่องเที่ยว
6. ปัญหาการค้าชายแดน
7. ปัญหาแรงงานไทยในมาเลเซีย

ต่อไปจะเป็นการนำเสนอถึงสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคในแต่ละด้าน เพื่อนำไปสู่การหาทางแก้ไขปัญหานั้นลำดับต่อไป

1. ปัญหาด้านการเกษตร

1.1 สภาพทั่วไป

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า เศรษฐกิจโดยทั่วไปของ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ขึ้นอยู่กับผลผลิตทางด้านเกษตรเป็นสำคัญ อาชีพหลัก ได้แก่ การทำสวนยางพารา การทำนา การทำสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ต่าง ๆ การเลี้ยงปศุสัตว์ และการประมง ผลผลิตทางการเกษตรจึงสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัดทั้ง 3 ได้เป็นอันดับหนึ่ง และบางจังหวัดผลผลิตดังกล่าวมีมูลค่าเกินกว่าครึ่งหนึ่งของผลผลิตรวมของทั้ง จังหวัดอีกด้วย

21 จังหวัดนราธิวาส ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีในปี.ศ.2530 14,290 บาท เป็นลำดับที่ 11 ของภาคใต้ จังหวัดปัตตานี 11,108 บาท เป็นลำดับที่ 13 ส่วนจังหวัดยะลา 17,420 บาท เป็นลำดับที่ 9 ของภาคใต้

22 ข้อมูลดังกล่าวได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลในท้องที่ทั้ง 3 จังหวัดในระหว่างวันที่ 20 สิงหาคม - 5 กันยายน 2533 โดยแบ่งเป็นตัวแทนของภาคราชการที่เป็นหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดซึ่งประกอบไปด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด พาณิชย์จังหวัด สรรพากรจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด แรงงานจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจภูธร และรองผอ.ปค.จว. (ฝ่ายทหาร) ส่วนตัวแทนภาคธุรกิจได้ทำการสัมภาษณ์ประธานหอการค้า นายกสมาคมธุรกิจต่าง ๆ รวมทั้งนักธุรกิจชั้นนำในด้านต่าง ๆ ของแต่ละจังหวัด

โครงสร้างเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดดังกล่าว จึงมีฐานการผลิตที่แคบเนื่องจากขึ้นกับผลิตผลทางด้านเกษตรกรรมมากเกินไพบ และในสาขาเกษตรกรรมก็ยังขึ้นกับการเพาะปลูกพืชเพียงไม่กี่ชนิด ซึ่งได้แก่ การปลูกยางพาราและการทำนา โดยที่การทำนาก็ยังมีผลผลิตต่อไร่ต่ำ ไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในพื้นที่ นอกจากนี้ก็มีการทำสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ต่าง ๆ การประกอบอาชีพการประมงซึ่งกำลังประสบปัญหาเช่นกัน โดยเฉพาะการทำประมงนอกชายฝั่งที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากการขยายน่านน้ำเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน และการลดจำนวนของสัตว์น้ำ ประกอบกับต้นทุนในการจับสัตว์น้ำสูงขึ้น การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมยังมีไม่เพียงพอ²³ แม้ว่าศักยภาพที่จะได้รับการพัฒนาในภูมิภาคนี้ยังมีอยู่มากก็ตาม สำหรับพืชเศรษฐกิจหลักของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้ตามตารางต่อไปนี้

²³ ดังเห็นได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (นราธิวาส ยะลา ปัตตานี สตูล สงขลา) 36,948.8 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรถึง 10,495.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 28.4 ส่วนมูลค่าผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมมีเพียง 1,392.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 3.7 เท่านั้น นอกจากนี้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อบุคคลก็มีเพียงประมาณ 15,266 บาทต่อปี ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าระดับเฉลี่ยของภาคใต้ และของประเทศมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองทางเศรษฐกิจได้ (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, เอกสารประกอบการประชุมพิเศษ โครงการประชุมพิเศษข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานรัฐวิสาหกิจในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยะลา; เสริมการพิมพ์, พ.ศ. 2533. หน้า 24)

ตารางที่ 11

แสดงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพืชเศรษฐกิจหลักในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (แยกตามจังหวัด)

ชนิดพืช	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส
1. ยางพารา	<ul style="list-style-type: none"> -เนื้อที่ปลูก 394,421 ไร่ -มูลค่าการผลิต 530 ล้านบาท/ปี -ผลผลิต 29,481 ตัน/ปี -เป็นสวนยางขนาดเล็ก -ร้อยละ 80 ถือครองสวนยางต่ำกว่า 16 ไร่ -ร้อยละ 60 ของยางที่ผลิตได้มีคุณภาพต่ำ 	<ul style="list-style-type: none"> -เนื้อที่ปลูก 943,214 ไร่ ร้อยละ 33 ของพื้นที่จังหวัด -มูลค่าการผลิต 1,643 ล้านบาท/ปี -ผลผลิต 91,150 ตัน/ปี 	<ul style="list-style-type: none"> -เนื้อที่ปลูก 948,636 ไร่ ร้อยละ 62.83 ของพื้นที่ถือครองการเกษตร -มูลค่าการผลิต 2,410 ล้านบาท/ปี -ผลผลิต 141,765 ตัน/ปี
2. ข้าว	<ul style="list-style-type: none"> -การทำมาเป็นอาชีพหลักของประชากรในจังหวัด มีเกษตรกร 37,564ครัวเรือน -เนื้อที่ปลูกข้าวในจังหวัด 367,473 ไร่ -ผลผลิตขึ้นอยู่กับภาวะน้ำฝน -ข้าวที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคในจังหวัดต้องสั่งซื้อจากจังหวัดอื่นไม่น้อยกว่า 14,000 ตัน/ปี 	<ul style="list-style-type: none"> -มีเนื้อที่ถือครอง 79,186 ไร่ เนื้อที่ทำมาจริง 70,063 ไร่ -ผลผลิตข้าวปีละ 22,528 ตัน -ข้าวที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคในจังหวัด ต้องสั่งซื้อจากจังหวัดอื่น ๆ เข้ามาบริโภค 38,833 ตัน/ปี 	<ul style="list-style-type: none"> -เป็นพืชเศรษฐกิจอันดับ 2 ของจังหวัด -พื้นที่นา 318,976 ไร่ ปลูกข้าวได้เพียง 220,607 ไร่ หรือร้อยละ 69.16 ของพื้นที่นาทั้งจังหวัด -ผลผลิตขึ้นอยู่กับภาวะน้ำฝน เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน -ผลผลิตได้เพียง 76,939 ตัน ยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในจังหวัดต้องสั่งซื้อข้าวจังหวัดอื่น

ชนิดพืช	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส
3.ผลไม้ (ลองกอง, เงาะ, ทุเรียน, มะม่วง- ทิมพานต์ ฯลฯ	-เนื้อที่ปลูกรวมกัน 26,470 ไร่ -เกษตรกร 10,643ครัว- เรือน -มูลค่าผลผลิต 267 ล้านบาท ต่อปี -เป็นการปลูกแบบสวนหลัง- บ้าน	-เนื้อที่ปลูก 48,157 ไร่	-เนื้อที่ปลูกลองกอง 31,382 ไร่ ทุเรียน 31,449 ไร่ ผลผลิต 60,465 ตัน มูลค่า 403 ล้านบาท เงาะ 31,390 ไร่ 40,888 ตัน ลองกองจำหน่ายปีละ 40,000 ตัน มูลค่า 800,000 บาท
4.มะพร้าว	-เนื้อที่ปลูก 65,963 ไร่ -ผลผลิตค่อนข้างต่ำเพียง 52 ล้านบาท -มูลค่าประมาณ 80 ล้านบาท ต่อปี	-เนื้อที่ปลูก 21,704 ไร่	-เนื้อที่ปลูก 68,614 ไร่ หรือ ร้อยละ 54 ของพื้นที่เกษตร ดือครอง -ผลผลิต 41 ล้านบาท -มูลค่า 88 ล้านบาท
5.พืชไร่ ผัก	-เนื้อที่ปลูก 31,267 ไร่ -ผลผลิต 6,677 ตัน -มูลค่าประมาณ 60 ล้านบาท ต่อปี	ไม่มีตัวเลข	-เนื้อที่ปลูก 47,721 ไร่

ที่มา ; - รายงานข้อมูลราชการจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2533
 - บรรยายสรุปจังหวัดยะลา พ.ศ.2533
 - ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาส พ.ศ.2533

จะเห็นได้ว่า ลู่ทางที่จะพัฒนาการปลูกพืชเศรษฐกิจแล้วรวมถึงการเกษตรประเภทอื่น ๆ (เช่น การเลี้ยงปศุสัตว์) ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังเป็นไปได้อีกมาก เนื่องจากพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในเขตมรสุม มีฝนตกชุกเกือบตลอดปีและประชากรถึงร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งภาคใต้มีการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การชลประทาน การปรับปรุงดิน ระบบการผลิต การตลาด อุตสาหกรรมต่อเนื่อง ฯลฯ ที่เกื้อหนุนต่อการขยายตัวและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรแล้ว กิจกรรมการเกษตรของ 3 จังหวัดดังกล่าวจะมีการพัฒนาไปไกลกว่านี้มาก

1.2 ปัญหาและอุปสรรค

แม้ว่าประชาชนในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะประกอบอาชีพทางการเกษตรมากที่สุด แต่เกษตรกรก็ยังไม่สามารถสร้างผลผลิตได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคมสนับสนุนก่อให้เกิดปัญหาแก่เกษตรกรกรรมเป็นอย่างมาก ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่

1.2.1 การมีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจแคบ ผลผลิตทางการเกษตรขึ้นอยู่กับพืชเพียงไม่กี่ชนิด โดยเฉพาะยางพารา²⁴ ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ปลูกยางถึงร้อยละ 62.83 ของพื้นที่เกษตร นอกจากนี้พืชชนิดอื่นไม่ว่าจะเป็นมะพร้าว ผลไม้หรือแม้แต่ปศุสัตว์อื่น ๆ ก็มีน้อย จนบางครั้งทำให้พื้นที่ใน 3 จังหวัดดังกล่าวไม่มีเนื้อสัตว์เพียงพอต่อการบริโภค²⁵ สภาวะดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหาทางการตลาด โดยเฉพาะ เมื่อราคาผลิตผลตกต่ำทำให้เกษตรกรได้รับรายได้ด้อยกว่าอำนาจซื้อลดลงและส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจส่วนรวมในที่สุด

24 ผลผลิตรวมของยางพาราทั่วประเทศ มาจากการหาสวนยางในภาคใต้ถึงร้อยละ 90

25 ประชาชนในเขตจังหวัดนราธิวาสนิยมบริโภคเนื้อสัตว์ โดยเฉพาะ เนื้อวัว ในปี 2532 มีการนำวัว และสุกรฆ่าและเข้ามาในจังหวัดเพื่อการบริโภคถึงร้อยละ 80 ของจำนวนเนื้อที่บริโภคตลอดปี

1.2.2 ประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของผลผลิตอยู่ใน-
 เกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพและความอุดมสมบูรณ์ของดิน กล่าว
 คือ ดินส่วนใหญ่เป็นดินพรุ ดินเปรี้ยว ดินเค็มและดินทราย²⁶ รวมทั้งพืชที่ปลูกบาง
 ชนิดยังมีคุณภาพไม่ดีพอ ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่มากเท่าที่ควรและมีต้นทุนสูง เช่น ยาง
 พารา แม้จะมีการส่งเสริมให้มีการปลูกยางพันธุ์ดีก็ตาม แต่บางพื้นที่ก็ยังมียางพันธุ์พื้น
 เมืองปลูกอยู่อีกเป็นจำนวนมาก²⁷

ในส่วนของการเกษตรกร ยังขาดการเอาใจใส่ดูแลรักษาและปรับปรุงคุณภาพ
 ผลผลิตอย่างจริงจัง ผลผลิตที่ได้จึงมักมีคุณภาพไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ทา
 หารายได้ราคาต่ำ หรือหากเป็นสินค้าส่งออกก็จะประสบปัญหาในเรื่องการแข่งขัน
 การสั่งซื้อหรือการนำเข้า ยกตัวอย่างเช่น การผลิตยางแผ่นที่มักมีคุณภาพต่ำ ทำให้
 จำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำกว่ายางแผ่นคุณภาพสูงถึงกิโลกรัมละ 1-2 บาท เช่นเดียว-
 กับพืชชนิดอื่น ๆ เช่น ทุเรียน เงาะ มะม่วง ฯลฯ มักประสบปัญหาคุณภาพไม่ได้
 มาตรฐานตามที่ตลาดต่างประเทศต้องการอยู่เสมอ

1.2.3 ปัญหาการตลาดของผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญ ๆ
 เกิดจากการขาดแหล่งซื้อขายในลักษณะตลาดกลาง หรือศูนย์กลางตลาดสินค้าการ
 เกษตรระดับท้องถิ่น เกษตรกรต้องจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรผ่านพ่อค้าคนกลาง
 ทำให้ถูกกดราคาอยู่เสมอ ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งตลาดกลาง เพื่อเป็นศูนย์-
 กลางระหว่างผู้ซื้อ และเกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่ว่า
 จะเป็นในรูปของสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ

1.2.4 ปัญหาเกษตรกรขาดที่ทำกิน มีการถือครองที่ดินเพื่อ
 การเกษตรโดยเฉลี่ย 12 ไร่ต่อครอบครัวเท่านั้น

26 จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่เป็นดินพรุถึงร้อยละ 11.44 ของพื้นที่ทั้งหมดหรือ
 ประมาณ 320,000 ไร่ พืชธรรมชาติได้แก่ พืชไร่แดง ในเขตอำเภอตากใบ
 อำเภอสุไหงโก-ลก และอำเภอสุไหงปาดี รวมพื้นที่ประมาณ 200,000 ไร่
 นอกจากนี้เป็นพรุในพื้นที่เล็ก ๆ

27 จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ปลูกยาง 349,421 ไร่ เป็นยางพื้นเมือง 143,708 ไร่
 และยางพันธุ์ดี 205,713 ไร่ จังหวัดยะลามีการเปลี่ยนยางพันธุ์ดีตั้งแต่ปี
 2504-2532 แต่ทำได้เพียงร้อยละ 53 ของพื้นที่ปลูกยางทั้งหมดเท่านั้น ส่วน
 จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ปลูกยางทั้งสิ้น 948,636 ไร่ เป็นยางพันธุ์ดี
 773,317 ไร่ ยางพื้นเมือง 175,319 ไร่ (ร้อยละ 18.48)

1.2.5 ปัญหาด้านแหล่งน้ำทางการเกษตร เนื่องจากระบบชลประทานที่มีอยู่ไม่สามารถแจกจ่ายน้ำครอบคลุมพื้นที่การเกษตรได้ทั่วถึง เกษตรกรในหลายพื้นที่ยังต้องอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติหรืออาศัยน้ำฝน ทำให้ได้ผลผลิตในปริมาณต่ำและไม่แน่นอน

1.2.6 ปัญหาด้านปศุสัตว์ ความจริงแล้วในเขต 3 จังหวัดดังกล่าว ยังมีศักยภาพในการทำปศุสัตว์อยู่อีกมาก เพราะมีฝนตกชุกตลอดปี สามารถปลูกพืชที่ใช้เลี้ยงสัตว์ได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งมีตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ อย่างไรก็ตามการเลี้ยงปศุสัตว์ในปัจจุบันยังคงมีปัญหาอยู่บ้าง เช่น การขาดแคลนพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพเพื่อใช้ปรับปรุงพันธุ์ที่มีอยู่เพื่อใช้งาน เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงและป้องกันโรค เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การเลี้ยงปศุสัตว์ในเชิงพาณิชย์ในเขต 3 จังหวัดนี้มีอยู่น้อยมาก

1.3 แนวทางแก้ปัญหาด้านการเกษตร

1.3.1 การพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

เนื่องจากประชากรในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรต้องประสบปัญหามากมายดังกล่าวไปแล้วข้างต้น เป็นสาเหตุให้ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ดังจะเห็นได้จากประชากรในจังหวัดนราธิวาสมีถึง 111,481 คน หรือ 30,664 ครัวเรือน คิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งหมดจะมีรายได้ไม่เกิน 2,000 บาทต่อปีเท่านั้น ในขณะที่รายได้โดยเฉลี่ยของประชากรจังหวัดดังกล่าวในปี 2530 เป็นจำนวนถึง 14,290 บาท²⁹ และจากการสำรวจยังพบว่าประชากรยากจนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวนยางพารา และรับจ้างทำสวนยางพาราหรือทำนา

แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากจะใช้วิธีส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยการจัดการพัฒนาพื้นที่ทำกิน การจัดหาที่ดินทำกิน การส่งเสริมอุตสาหกรรมครัวเรือน และการจัดไร่นาผสมแล้ว แนวทางหลัก 2 ประการที่ทางราชการเน้นอยู่ก็คือ

ก. การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวให้มากที่สุด โดยการจัดแสดงหรือจัดงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปี รวมทั้งดำเนินการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่จังหวัดใกล้เคียงหรือประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย ไม่มี

29 จังหวัดนราธิวาส, สำนักงาน. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาสประจำปี 2533.

ข. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยจัดการฝึกอบรม สาธิตให้ความรู้
ด้านวิชาชีพ ตลอดจนการเร่งเจ้าหน้าที่ราษฎรมีความกระตือรือร้น ชยันและอดทนต่อ
การประกอบอาชีพ

1.3.2 การพัฒนาพื้นที่ดินพรุ ดินเค็ม และดินเปรี้ยว

ดังได้กล่าวแล้วว่า จังหวัดทั้ง 3 มีพื้นที่ไม่เหมาะสม
ต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม กล่าวคือ บางจังหวัดมีสภาพดินเป็นดินพรุ เช่น จังหวัด
นราธิวาส มีพื้นที่ดินพรุอยู่ถึง 320,000 ไร่ นอกจากนี้ จังหวัดปัตตานีก็ยังมีดินเค็ม
ดินเปรี้ยวและดินทรายรวมถึง 181,451 ไร่ จึงจำเป็นต้องหาทางพัฒนา
เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ซึ่งเรื่องนี้ทางจังหวัดและรัฐบาลได้
ดำเนินการสำรวจและวางแผนปรับปรุงไปบ้างแล้วในหลายพื้นที่ เช่น ที่พรุโต๊ะแดง
ซึ่งเป็นพื้นที่ดินพรุที่ใหญ่ที่สุดที่จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น

1.3.3 การปรับปรุงระบบชลประทาน

มีการปรับปรุงระบบชลประทานให้สามารถครอบคลุม
พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ เพราะได้ประจักษ์แล้วว่า การเกษตรที่ด้อยอาศัยแหล่งน้ำตาม
ธรรมชาติหรือน้ำฝนแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ผลเท่าที่ควร โครงการที่กล่าวถึงดำเนินการ
การอยู่ในเขต 3 จังหวัดนี้ ได้แก่ โครงการชลประทานปัตตานี ซึ่งเป็นโครงการที่
จัดทำขึ้นตามแผนพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานี และ
บางส่วนของจังหวัดยะลา ประกอบด้วยคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งขวา และฝั่งซ้ายของ
แม่น้ำปัตตานี และคลองส่งน้ำสายกลางรวม 3 สาย เริ่มดำเนินการตั้งแต่พ.ศ.
2511 โดยกำหนดสร้างตัวเขื่อนเสร็จในปี 2533 และสิ้นสุดทั้งโครงการในปี 2535
งบประมาณทั้งสิ้น 5,000 ล้านบาท เมื่อการก่อสร้างสิ้นสุดลง จะสามารถส่งน้ำไป
ยังพื้นที่เพาะปลูกทั้งสองฝั่งของลำน้ำในเขตจังหวัดปัตตานีและยังช่วยบรรเทาอุทกภัย
ในเขตลุ่มน้ำตอนล่าง ช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ป้องกันน้ำเค็มที่รบกวน
ทะเลตลอดจนส่งเสริมการทำประมงน้ำจืดอีกด้วย ซึ่งผลประโยชน์ดังกล่าวจะ
ครอบคลุมไปถึงพื้นที่ของจังหวัดยะลาจำนวน 300,000 ไร่ด้วย

โครงการชลประทานปัตตานี ยังมีแผนงานก่อสร้างระบบส่งน้ำสายกลาง
เพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูก 6 ตำบลในอำเภอยะรัง อำเภอนงจิก และอำเภอ
เมืองปัตตานี โดยมีพื้นที่ส่งน้ำ 35,600 ไร่ ประกอบด้วยคลองส่งน้ำ 12 สาย ยาว
67,983 กิโลเมตร และอาคารประกอบ 221 แห่ง มูลค่า 213.5 ล้านบาท กำหนด
แล้วเสร็จในปี 2533 ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 37.2 ล้านบาท 82 ล้านบาท และ
93.8 ล้านบาท ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีโครงการปรับปรุงคลองระบายน้ำคลองคุดุง โดยการขุดลอกคลองที่มีความยาว 20 กิโลเมตร และสร้างประตูระบายน้ำปากคลอง เพื่อระบายน้ำบรรเทาอุทกภัยและเก็บกักน้ำไว้ในคลองเพื่อการเกษตรและการทำประมงน้ำกร่อยบริเวณปากแม่น้ำ ตลอดจนป้องกันการทะลักเข้าของน้ำเค็มจากทะเลสู่พื้นที่เพาะปลูกในเขตอำเภอหนองจิก ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 25,000 ไร่ ทั้งนี้โครงการดังกล่าวใช้งบประมาณทั้งสิ้น 51.2 ล้านบาท²⁹

1.3.4 การส่งเสริมด้านปศุสัตว์

การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ให้สอดคล้องกับอุปนิสัยและแรงงานที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยการที่รัฐให้การสนับสนุนด้านการลงทุนตั้งฟาร์มเลี้ยงวัวแพะ หรือไก่ อาจโดยให้การช่วยเหลือในเรื่องพันธุ์สัตว์ อาหาร และการส่งเสริมให้มีการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ วิธีการเลี้ยง ตลอดจนการป้องกันโรคติดต่อนอกเหนือจากการพัฒนาและปรับปรุงแปลงหญ้าทั้งในที่สาธารณะ และที่ดินส่วนตัวของเกษตรกร

1.3.5 การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องทางการเกษตร

รัฐบาลควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรให้มากขึ้น เช่น อุตสาหกรรมการประมง อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากผลไม้หรือมะพร้าว อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำปศุสัตว์ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างให้เกิดการเกษตรแบบต่อเนื่องและครบวงจรเพื่อการแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างเต็มที่

2. ปัญหาด้านการประมง

2.1 สภาพทั่วไป

การทำประมงในประเทศไทย เป็นอาชีพเก่าแก่ที่มีมาช้านานแล้ว เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมอย่างยิ่ง กล่าวคือ มีผืนน้ำน้อยกว่า 23 จังหวัด ที่มีชายฝั่งทะเล สามารถทำการประมงได้ พื้นที่ดังกล่าวรวมเป็นระยะทางถึง 2,600 กิโลเมตร ทอดยาวจากชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก (อ่าวไทย) ประมาณ 1,900 กิโลเมตร และชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก (ทะเลอันดามัน) ประมาณ 700 กิโลเมตรปีหนึ่ง ๆ ประเทศไทยสามารถจับสัตว์น้ำคิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่าหมื่นล้านบาท ซึ่งปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้นี้ นอกจากจะใช้เพื่อการบริโภคในประเทศแล้ว ยังเป็นสินค้าส่งออกที่นารายได้เข้าประเทศอีกนับพันล้านบาทอีกด้วย

29 จังหวัดปัตตานี, สำนักงาน. รายงานข้อมูลราชการจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2533. หน้า 77.

สำหรับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อาชีพการทำประมงเป็นอาชีพหลักของประชาชนอีกอาชีพหนึ่ง โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส ซึ่งมีพื้นที่ติดกับชายฝั่งทะเลเห็นได้จากจังหวัดปัตตานี มีเรือประมงทั้งสิ้น 4,159 ลำ จำแนกเป็นเรือขนาดใหญ่ 400ลำ ขนาดกลาง 759 ลำและเรือขนาดเล็กหลายลำตามชายฝั่งประมาณ 3,000 ลำ รวมทั้งมีครอบครัวที่ประกอบอาชีพทางการประมงถึง 7,456 ครัวเรือน มูลค่าผลผลิตจากการประมงในปี 2530 คิดเป็นเงิน 1,547 ล้านบาท³⁰ ส่วนจังหวัดนราธิวาส มีเรือขนาดใหญ่และขนาดกลางรวมกันประมาณ 205 ลำ เรือขนาดเล็กประมาณ 814 ลำ ประชาชนที่ทำการประมง 18,500 คน และมีมูลค่าผลผลิตจากการประมงในปี 2532 คิดเป็นเงิน 60ล้านบาท³¹ ในปี 2532 มีปริมาณสัตว์น้ำที่ส่งออกถึง 7,807 ตัน คิดเป็นมูลค่า 27.4 ล้านบาท

นอกจากนี้ ยังมีการทำประมงชายฝั่งหรือประมงน้ำตื้น ร้อย เช่น การเลี้ยงปลากะพงขาว ปลากะพงแดง การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และปลาด่าง ๆ รวมถึงการทำประมงน้ำจืดซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ

2.2.1 ปัญหาร่องน้ำตื้นเขิน

ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส มีปากแม่น้ำซึ่งเป็นช่องทางเข้า-ออกของเรือประมง 2 ทาง คือร่องน้ำบางนรา ในเขตเทศบาลเมืองนรา ในเขตเทศบาลเมืองนราธิวาสและร่องน้ำตากใบ ในเขตอำเภอตากใบ ส่วนจังหวัดปัตตานี มีร่องน้ำปัตตานี เป็นทางเข้า-ออกของเรือประมงเพียงทางเดียว เมื่อถึงฤดูมรสุม น้ำทะเลจะพัดเอาทรายมาปิดปากอ่าวเป็นประจำ ทำให้บริเวณปากอ่าวตื้นเขินเรือประมงไม่สามารถเข้า-ออกในร่องน้ำดังกล่าวได้ ส่งผลให้ผลผลิตสัตว์น้ำที่จะเข้าเทียบท่าลดลง เช่น บริเวณปากอ่าวแม่น้ำบางนรา (หาดนราทัศน์) และแม่น้ำตากใบ ในจังหวัดนราธิวาส ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการประมงได้รับความเดือดร้อนมาก นอกจากนี้สภาพดังกล่าวยังทำ

30 จังหวัดปัตตานี, สำนักงาน, รายงานต่อราชการจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2533. เอกสารหมายเลข 15/2533 (พิมพ์โรเนียว) หน้า 5.2-5.3

31 จังหวัดนราธิวาส, สำนักงาน. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาส ประจำปี 2533 (พิมพ์โรเนียว) หน้า 12.

าให้การระบายน้ำออกสู่ทะเล ในฤดูฝนเกิดปัญหขึ้นอีก พื้นที่ใน 2 จังหวัดดังกล่าวจึงประสบปัญหาอุทกภัยเป็นประจำทุกปี ยิ่งกว่านั้นการที่ปากร่องน้ำถูกปิดโดยเฉพะบริเวณปากร่องน้ำตากาบ ซึ่งเป็นแม่น้ำที่มีลักษณะถูกปิดกั้นด้านตรงกันข้ามและรับน้ำโดยอาศัยน้ำฝนเท่านั้น ก็ยังส่งผลต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำตากาบโดยทางอ้อมอีกด้วย³²

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทหาให้ทำเทียบเรือขายฝั่งมูลค่า 57 ล้านบาท ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ดูแลให้เอกชนเข้าไปดำเนินการต้องประสบกับภาวะการขาดทุนตลอดมา³³

สำหรับการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปดำเนินการขุดลอกร่องน้ำเป็นประจำทุกปี ซึ่งเห็นได้ว่า นอกจากจะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณแล้วยัง เป็นการแก้ไขปัญหที่ไม่สิ้นสุดและเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าเท่านั้น

2.2.2 ปัญหาจำนวนสัตว์น้ำลดลง

ปัญหาดังกล่าว ทหาให้ชาวประมงต้องออกไปจับปลา นอกเขตน้ำไทย เป็นเหตุให้ถูกจับกุมโดยไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเท่าที่ควร และแม้ว่าเรือที่ถูกจับไปแล้วนั้นจะได้คืนมา อุปกรณ์ติดเรือซึ่งมีราคาแพงมักจะถูกถอดออกทำให้ผู้ประกอบการประมงต้องประสบกับภาวะล้มละลายในที่สุด

2.2.3 ปัญหาขาดผู้ลงทุนในอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำทะเล เห็นได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม่เพิ่มสูงขึ้นเท่าที่ควร ซึ่งสาเหตุสำคัญน่าจะเกิดจากการที่นักลงทุนไม่มั่นใจในเรื่องความปลอดภัย และความไม่พร้อมของระบบสาธารณสุขปกค เป็นสำคัญ

2.2.4 ปัญหาแรงงานในภาคการประมง มักต้องอาศัยแรงงานจากนอกพื้นที่ซึ่งทหาได้ยาก เนื่องจากลูกเรือกลัวถูกจับหากต้องออกไปหาปลานอกน่านน้ำไทยส่วนแรงงานในท้องถิ่นนั้น เนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณีและลัทธิความเชื่อทางศาสนาที่ค่อนข้างเคร่งครัด ทหาให้เกิดปัญหากับการหางานในบางช่วง เช่น ในช่วงการถือศีลของชาวไทยมุสลิม เป็นต้น

32 จังหวัดตราดवास, สำนักงาน. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดตราดवास. ประจำปี 2533. (เอกสารพิมพ์โรงเนียว) หน้า 71-72.

33 จังหวัดปัตตานี, สำนักงาน. รายงานข้อราชการจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2533. (เอกสารพิมพ์โรงเนียว) หน้า 5-4.

2.2.5 ปัญหาด้านการลงทุนของผู้ประกอบการ เนื่องจากการขาดความรู้ด้านการจัดการและการหาแหล่งการลงทุนที่จะให้ได้มาซึ่งกำไรในการลงทุนกิจการแต่ละประเภท ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นประสบปัญหาการขาดทุนต้องปิดกิจการลงในที่สุด

2.2.6 เกษตรกรที่ทำประมงในเขตจังหวัดปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียงที่ออกไปทำประมงนอกน่านน้ำไทย ซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย มักต้องประสบกับปัญหาดังต่อไปนี้³⁴

ก. เรือประมงไทยที่ร่วมลงทุนกับอินโดนีเซีย ไม่สามารถเดินเรือผ่านน่านน้ำของประเทศมาเลเซียได้ แม้ว่าตามหลักน่านน้ำสากลแล้วสามารถผ่านได้ อย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม เมื่อเรือประมงไทยผ่านน่านน้ำมาเลเซีย ฝ่ายมาเลเซียก็จะจับกุมและกักขังต่าง ๆ นานา

ข. เรือประมงไทยที่ออกไปทำประมงในเขตน่านน้ำสากล มักถูกรื้อลาดตระเวนของมาเลเซียจับกุมอยู่เสมอ ซึ่งบางครั้งก็จับกุมในเขตน่านน้ำสากลแล้วลากเข้าไปในเขตน่านน้ำมาเลเซีย จากนั้นก็บังคับขู่脅ให้รับสารภาพว่าได้บุกรุกน่านน้ำมาเลเซียจริง เมื่อยอมรับแล้วก็จะถูกจำคุก 2-3 เดือน แต่หากไม่ยอมรับก็จะถูกจำคุก 2-3 ปี ซึ่งความจริงแล้วการกระทำที่ป่าเถื่อนเช่นนี้ ก็เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว โดยการนำปลาในเรือที่จับได้นั้นไปจำหน่าย หรือบางครั้งก็นำทรัพย์สินในเรือซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัย ราคาแพง เช่น วิทยุ, เรดาร์, ซาวนด์เตอร์ เครื่องรับสัญญาณดาวเทียม เป็นต้น การกระทำดังกล่าวของประเทศเพื่อนบ้านเป็นการกระทำที่รัฐบาลควรคำนึงการแก้ไขโดยเร็วที่สุด

ค. ความล้มเหลวในการจัดตั้งเขตพัฒนาร่วมระหว่างไทยและมาเลเซีย ซึ่งไทยได้เคยทำการตกลงอย่างเป็นทางการกับมาเลเซีย เมื่อพ.ศ. 2519 โดยในข้อตกลงได้กล่าวถึงทรัพย์สินทุกประเภทว่าหมายถึงทรัพย์สินทั้งในน้ำและบนดิน แต่มาเลเซียไม่ยอมให้รวมสัตว์น้ำทะเล เข้าไว้ในข้อตกลงด้วย ดังนั้นเมื่อเรือประมงของไทยเข้าไปจับปลาในเขตพื้นที่พัฒนาร่วมนี้ก็ต้องถูกมาเลเซียจับกุมตลอดมา ปัญหานี้เกิดขึ้นเนื่องจากทางรัฐบาลมิได้ชี้แจงแก่ชาวประมงให้ชัดเจนถึงข้อตกลงที่ทำร่วมกับมาเลเซียในครั้งนั้น โดยเฉพาะสิทธิในการจับปลาในเขตพัฒนาร่วมจนกระทั่งบัดนี้รัฐบาลก็ยังมิได้ดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง จึงกลายเป็นปัญหายืดเยื้อมาจนทุกวันนี้

ง. การเข้าไปทำประมงในน่านน้ำเขตที่ติดกับประเทศเวียดนามก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน โดยที่ทางฝ่ายเวียดนามมิได้ให้ความร่วมมือกับไทยแต่อย่างใด เรือประมงของไทยจึงประสบปัญหาการถูกจับกุมจากเวียดนามตลอดมา

34 รายงานจากหอการค้าจังหวัดปัตตานี

2.3 แนวทางแก้ปัญหา

2.3.1 การแก้ปัญหาเรื่องน้ำดื่มเขิน

จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวมาเป็นเวลานานแล้ว โดยแบ่งวิธีการแก้ปัญหาออกเป็น 2 ระยะกล่าวคือ

ก. ระยะที่ 1 เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยการตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการขุดลอกร่องน้ำเป็นประจําทุกปี

ข. ระยะที่ 2 เป็นการแก้ไขระยะยาว โดยกรมเจ้าท่าเสนอว่า การแก้ไขปัญหานี้ในระยะยาวควรจะดำเนินการก่อสร้างเขื่อนกั้นทรายและโคลน โดยเฉพาะในบริเวณร่องน้ำบางทราย และร่องน้ำตากาบ ซึ่งโครงการดังกล่าวจะใช้งบประมาณปี 2534 จำนวน 10 ล้านบาท เป็นค่าสำรวจและออกแบบรายละเอียดก่อนดำเนินการก่อสร้างต่อไป

2.3.2 การจัดสร้างท่าเทียบเรือชายฝั่ง

รัฐจำเป็นต้องลงทุนเพื่อเป็นการจูงใจนักลงทุน โดยเฉพาะการสร้างท่าเทียบเรือชายฝั่ง ซึ่งจังหวัดนครราชสีมาประสานงานกับกรมเจ้าท่า เพื่อดำเนินการจัดสร้างขึ้น ณ บ้านหินแดง ตำบลนางนาค ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา ท่าเทียบเรือดังกล่าวใช้งบก่อสร้างทั้งสิ้น 10 ล้านบาท และจะเริ่มดำเนินการในปี 2534

2.3.3 การให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่ชาวประมงรายย่อย

อาชีพการประมง เป็นอาชีพที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก รัฐจึงควรให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่ชาวประมงรายย่อย เพื่อนำไปซื้อเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอชะอำ ซึ่งมีชาวประมงรายย่อยอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่น

2.3.4 การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง

การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การประมง จะช่วยแก้ปัญหาด้านการตลาดให้แก่เกษตรกรรายย่อยที่ประกอบอาชีพนี้ได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากการให้สินเชื่อและการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ

2.3.5 การพัฒนาระบบนิเวศน์ทางทะเล

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ชาวประมงในเขต 3 จังหวัดกำลังเผชิญอยู่ก็คือปัญหาจำนวนสัตว์น้ำลดลง ทำให้ประสพภาวะขาดทุนจนต้องเลิกกิจการในที่สุด สาเหตุหนึ่งของปัญหาดังกล่าวเกิดจากความทรุดโทรมของท้องทะเล และการขาดความสมดุลในระบบนิเวศน์ทางทะเล ซึ่งเป็นผลมาจากการทำลายแนวปะการัง ซึ่งเป็นที่อยู่ของสัตว์น้ำ ส่งผลโดยตรงต่อจำนวนสัตว์น้ำในทะเล ดังนั้นรัฐบาลควรให้ความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลอย่างจริงจัง และถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งการดำเนินการขั้นแรกควร

เริ่มที่การให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ปัญหาเพื่อให้ตระหนักถึงสภาพความจริงของปัญหาดังกล่าวและให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาค่อยไป

2.3.6 การพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

บริเวณพื้นที่ที่ติดกับฝั่งทะเลด้านตะวันออก (อ่าวไทย) ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอหนองจิก อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอยะหริ่งและอำเภอบานาเรจะมีสภาพเป็นพื้นที่ชายเลน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่ป่าชายเลนแดนเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรได้นั้น ควรส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมากขึ้น เพื่อช่วยเพิ่มรายได้และเป็นการนำพื้นที่มาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยพื้นที่ควรดำเนินการจะอยู่ในเขตตำบลบานา ตำบลยง ลูโละ บาราโหม แหลมโพธิ์ บางปู ยาม บิยามูมั่ง และตำบลบางเขา ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขต 3 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง และอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

2.3.7 การพัฒนาประมงน้ำจืด

การพัฒนาดังกล่าว ทำได้โดยการส่งเสริมการเลี้ยงปลาในบ่อ เพื่อเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกร และการพัฒนาประมงประชาอาสาในแหล่งน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถเก็บกักน้ำได้ตลอดปี ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือในด้านความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการรวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดหาพันธุ์ปลาที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการดังกล่าวจะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนและยังเป็นการใช้ประโยชน์จากระบบชลประทานได้อีกทางหนึ่ง

2.3.8 การแก้ปัญหาเรือประมงไทยถูกจับกุม

สำหรับปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่รัฐบาลต้องยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือโดยตรง แม้ว่าตลอดเวลาที่ผ่านมารัฐบาลจะมีนโยบายที่เน้นแนวทางการรักษาสันติและผลประโยชน์ของเรือประมงไทยที่ปฏิบัติถูกต้องตามหลักการสากลตลอดจนสนับสนุนอาชีพประมงที่สุจริตและถูกต้องตามกฎหมายให้มีช่องทางการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นอีกด้วย แต่ในปัจจุบันปัญหาของชาวประมงก็ยังคงมีอยู่โดยเฉพาะปัญหาการถูกจับกุมของเรือประมงไทยโดยประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งขณะนี้รัฐบาลไทย-มาเลเซียก็เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อสำรวจพื้นที่เศรษฐกิจร่วมโดยจัดตั้งสำนักงานที่จังหวัดสงขลา และมีหัวหน้าสำนักงานเป็นชาวมาเลเซีย เพื่อการดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังและยุติธรรมแก่ทั้ง 2 ฝ่าย³⁵

35 สรุบบทบรรยายเรื่องสถานการณ์ชายแดนและโครงการร่วมมือไทย-มาเลเซีย.
หน้า 20

3. ปัญหาด้านการลงทุน

3.1 สภาพทั่วไป

สืบเนื่องจากภาคใต้เป็นภูมิภาคที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นยางพารา สัตว์น้ำ ปาล์มน้ำมัน ผลไม้ตลอดจนแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ จึงเหมาะที่จะลงทุนจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมอย่างยิ่ง โดยที่อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่มีอยู่จะเป็นการผลิตเพื่อส่งออกทั้งสิ้น เช่น ยางแท่ง ยางรมควัน น้ำยางข้น อาหารทะเลแช่แข็ง อาหารทะเลกระป๋อง ปลาป่น การแปรรูปอัดบ่อน้ำยางพารา การสกัดน้ำมันปาล์มดิบ เพอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น ปูนซีเมนต์ กระเบื้องโมเสก ถุงมือยาง ฯลฯ

ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เช่นกัน อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรที่นับว่ามีความสำคัญและมีลักษณะทั่วไปคล้ายกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ แต่ก็ยังมีจำนวนน้อยอยู่เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ตั้งขึ้นเพื่อรองรับผลผลิตทางการเกษตรภายในจังหวัดเท่านั้น ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมและวางมาตรการเพื่อดึงดูดความสนใจให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น เพราะมีปัจจัยเกื้อหนุนต่อการลงทุนหลายประการ กล่าวคือ

- มีความพร้อมในด้านวัตถุดิบและแรงงาน โดยที่ทั้ง 3 จังหวัดมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ยางพารา ผลไม้ มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ รวมถึงสัตว์น้ำทะเล

และแร่ธาตุที่สำคัญ เช่น ดิบุก หินปูน หินอ่อน เป็นต้น³⁶ ในส่วนของแรงงานก็สามารถหาได้ง่ายและมีราคาถูก นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษา อาชีวศึกษารวมทั้งสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มความชำนาญ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษานราธิวาส และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานปัตตานี เป็นต้น

36 จังหวัดยะลา มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

- ยางพารา มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 943,215 ไร่ โดยเฉพาะในอำเภอเมือง อำเภอรามัน อำเภอยะหา อำเภอบันนังสตา และอำเภอเบตง
- ไม้ผล (ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด ส้มเขียวหวาน) มีพื้นที่ปลูก 48,157 ไร่ ปลูกมากในอำเภอเมือง อำเภอรามัน อำเภอบันนังสตา อำเภอยะหา และอำเภอธารโต
- มะพร้าว มีพื้นที่ปลูก 21,709 ไร่ ปลูกมากในอำเภอเมือง อำเภอรามัน อำเภอยะหา อำเภอธารโต และอำเภอเบตง
- แร่ธาตุที่สำคัญคือ ดิบุก หินปูน และหินอ่อน (ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้, ข่าวเศรษฐกิจอุตสาหกรรมฉบับที่ 12 ปีที่ 9 กันยายน 2533)

จังหวัดปัตตานี มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

- ยางพารา มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 357,829 ไร่ ปลูกมากในอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอมายอ และอำเภอยะหริ่ง
 - มะพร้าว มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 74,589 ไร่ ปลูกมากในอำเภอยะหริ่ง อำเภอเมือง และอำเภอหนองจิก
 - มะม่วงหิมพานต์ มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 8,526 ไร่ โดยเฉพาะในอำเภอหนองจิก อำเภอยะหริ่ง และอำเภอโคกโพธิ์
 - ไม้ผล (ลองกอง เงาะ ทุเรียน) มีพื้นที่ปลูกทั้งสิ้น 16,864 ไร่ ปลูกมากในอำเภอยะหริ่ง อำเภอสายบุรี อำเภอเมืองและอำเภอโคกโพธิ์
- ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำทะเล เฉพาะทำเทียบเรือประมงปัตตานี องค์การสะพานปลามีมูลค่ารวม 49,090 ตัน คิดเป็นมูลค่า 384 ล้านบาท

จังหวัดนราธิวาส มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

- ยางพารา เป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดมีพื้นที่ปลูก 948,636 ไร่
 - ข้าว เป็นอันดับสอง มีพื้นที่นา 318,976 ไร่ แต่สามารถปลูกได้เพียง 220,607 ไร่ เท่านั้น
 - ไม้ผล (ลองกอง เงาะ ทุเรียน) มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 94,221 ไร่
 - มะพร้าว มีพื้นที่ปลูก 68,614 ไร่
- ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำทะเล ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้ทั้งหมด 1,505 ตัน มูลค่า 50.8 ล้านบาท

- ท่าเลที่ตั้ง อยู่ใกล้กับประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญ ท่านี้สะดวกและย่นระยะเวลาในการขนส่งสินค้า

- มีแม่น้ำปัตตานี แม่น้ำตากใบ ในจังหวัดนราธิวาส ที่สามารถพัฒนาเป็นท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ สามารถเข้ามาเทียบท่าได้³⁷

- มีท่าเทียบเรือเพื่อรองรับการส่งออกสินค้าทั้งที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาส โดยเฉพาะท่าเทียบเรือจังหวัดปัตตานี สามารถให้บริการเดินทะเลขนาดไม่เกิน 1,000 ตันกรอสเข้าเทียบท่าถ่ายสินค้าได้ถึง 4 ลำ

- มีแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำในจังหวัดยะลา (เขื่อนบางลาง)

- การคมนาคมสะดวก อยู่ใกล้สนามบินนานาชาติของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาและท่าเรือน้ำลึกจังหวัดสงขลา

- มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และยังสามารถพัฒนาขยายเพิ่มเติมได้อีกหลายแห่ง นอกจากนี้การบริการที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่นการผลิตสินค้าหัตถกรรม เพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งที่พักของนักท่องเที่ยวก็ยังสามารถขยายได้อีกมาก ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติที่รู้จักกันโดยทั่วไป ได้แก่ อำเภอสุทโฆท-ลก อำเภอเบตง เป็นต้น

- เป็นเขตที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เช่น จังหวัดอื่น ๆ ใน 14 จังหวัดภาคใต้ นอกจากนี้จังหวัดนราธิวาสยังอยู่ระหว่างการศึกษาจัดตั้งเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมในภาคใต้ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนอีกด้วย

37 จังหวัดปัตตานี มีแม่น้ำสายคลองที่สำคัญ 4 สาย คือแม่น้ำสายบุรียาว 150 กิโลเมตร แม่น้ำปัตตานียาว 120 กิโลเมตร แม่น้ำยะหริ่งยาว 20 กิโลเมตร และแม่น้ำหนองจิกยาว 20 กิโลเมตร

จังหวัดนราธิวาส มีแม่น้ำที่สำคัญคือ แม่น้ำบางนรายาว 60 กิโลเมตร แม่น้ำโกล-ลก ยาว 103 กิโลเมตร แม่น้ำสายบุรียาว 195 กิโลเมตร (ผ่านจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) และแม่น้ำตากใบยาว 14 กิโลเมตร

ตารางที่ 12

แสดงอุตสาหกรรมที่มีผู้ลงทุนในการลงทุนในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเภทการลงทุน	จังหวัดที่มีผู้ลงทุน	ปัจจัยสนับสนุน
1. อุตสาหกรรมอาหารทะเล กระป๋องและแช่แข็ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	ปัตตานี นราธิวาส	- มีความพร้อมด้านแรงงานและวัตถุดิบ - เป็นที่ต้องการของต่างประเทศ
2. เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ	ปัตตานี นราธิวาส	- มีต้นมะม่วงหิมพานต์ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติและนิยมปลูกทั่วไป
3. การแปรรูปไม้ยางพารา และผลิตภัณฑ์ไม้ยางพารา	ปัตตานี ยะลา	- เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญ
4. อุตสาหกรรมเซรามิค	นราธิวาส	- มีดินขาวที่มีคุณภาพ
5. ลังปลาพลาสติก แห อวน และอุปกรณ์การประมง	ปัตตานี นราธิวาส	- เป็นแหล่งประมงที่สำคัญ - มีตลาดในท้องถิ่น

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ของศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้เห็นว่าอุตสาหกรรมที่มีผู้ลงทุนในการลงทุนในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา มีดังนี้
จังหวัดปัตตานี

- อุตสาหกรรมผลิตอาหารกุ้ง
- อุตสาหกรรมผลิตปลาบดแช่แข็ง
- อุตสาหกรรมผลิตผลิตภัณฑ์ปลา
- อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนและ เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา
- อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง
- อุตสาหกรรมผลิตอาหารทะเลสำเร็จรูป เช่น กุ้งชุบเนมปัง ปลาหมึกแห้ง ปลาหมึกหวาน ปลาหมึกยัดไส้ข้างเหนียว

- อุตสาหกรรมผลิตผักและผลไม้กระป๋อง
จังหวัดยะลา

- เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา
- ของเด็กเล่นทำจากไม้ยางพารา
- ไข่ไก่จากไม้ยางพารา
- ปาติเกิลบอร์ด
- อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางสำเร็จรูป (ยางนอก ยางในรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ยางรัดของ ถูมือ ยาง พื้นรองเท้า ยาง ฯลฯ)
- หินอ่อน
- ผักและผลไม้กระป๋องและแช่แข็ง
- เนื้อกระป๋อง (เนื้อแพะ) ส่งออก
- กรอบรูปไม้ยางพารา

3.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านอุตสาหกรรมและการลงทุน

แม้ว่าใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีศักยภาพและสิ่งจูงใจในการลงทุนและพัฒนาอุตสาหกรรมสูงดัง ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น แต่ก็มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้อุตสาหกรรม และการลงทุนในพื้นที่ดังกล่าวไม่พัฒนาเท่าที่ควร ปัญหาเหล่านั้นได้แก่

3.2.1 โครงการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะ โครงการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมที่จังหวัดปัตตานี นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดยะลา หรือที่กำลังจะจัดตั้งขึ้นที่จังหวัดนราธิวาสตามที่ได้รับมติคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้งขึ้นแล้วนั้นยังไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ทำให้ขาดสิ่งจูงใจแก่นักลงทุนทั้งในและนอกท้องถิ่น

3.2.2 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แม้ว่าในปัจจุบัน การปฏิบัติการก่อการร้ายต่าง ๆ ลดลงบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่เป็นที่มั่นใจของนักลงทุนนอกท้องถิ่นอยู่ โดยเฉพาะนักลงทุนจากส่วนกลาง ทำให้โอกาสที่จะมีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ใช้เงินลงทุนสูงมีไม่มากนัก

3.2.3 ปัญหาระบบสาธารณูปโภค เป็นปัญหาที่สำคัญมากอีกปัญหาหนึ่ง เพื่อที่จะเชิญชวนนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ดังกล่าว รัฐบาลจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคและต้องลงทุนในกิจการต่าง ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม เช่น การก่อสร้างท่าเทียบเรือชายฝั่งทะเล การจัดตั้งโรงเรียนการต่อเรือ เป็นต้น

3.3 แนวทางแก้ปัญหา

จากปัญหาและอุปสรรคของการลงทุนในอุตสาหกรรมของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เห็นควรให้มีการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา ดังต่อไปนี้

3.3.1 ควรเร่งรัดดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมให้สำเร็จตามเป้าหมายโดยเร็ว เพื่อรองรับการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นตามมา

3.3.2 ดำเนินการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม สิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยรีบด่วน

3.3.3 หน่วยงานของรัฐและเอกชน จะต้องร่วมมือกันแก้ไขและหามาตรการจูงใจนักลงทุน โดยเฉพาะการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลคอยให้บริการข่าวสารที่จำเป็นแก่นักลงทุนอย่างทันทั่วถึง รวมทั้งเอกชนภายในจังหวัดจะต้องเป็นผู้ริเริ่มการลงทุนก่อนเพื่อให้นักลงทุนจากถิ่นอื่นมีความมั่นใจที่จะลงทุนในอนาคต

3.3.4 รัฐบาลจะต้องลงทุนจัดสร้างสิ่งจูงใจนักลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสร้างท่าเทียบเรือ เช่นในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งได้ประสานงานกับกรมเจ้าท่าดำเนินการขึ้น ณ บ้านหินแดง ตำบลบางนาต อำเภอมือเบ่ง เป็นท่าเทียบเรือยาว 65 เมตร สามารถให้บริการแก่เรือขนาด 500 ตันกรอสได้ จนสิ้นปี 2533 ได้มีการอนุมัติงบประมาณการสำรวจไปแล้วเป็นเงิน 200,000 บาท และจะเพิ่มเติมในปี 2534 อีกจำนวน 600,000 บาท เป็นค่าก่อสร้าง³⁸

3.3.5 การให้สิทธิประโยชน์พิเศษ รัฐบาลควรเน้นการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ส่วนภูมิภาคให้ได้ผลอย่างจริงจัง โดยให้ชั้นนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ซึ่งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักนายกรัฐมนตรีจะได้ร่วมกันกำหนดขึ้น อาจเป็นโดยการให้สิทธิและประโยชน์พิเศษแก่นักลงทุนและการให้สิทธิและประโยชน์นี้ ควรพิจารณาตามอัตราส่วนของปริมาณการจ้าง การถ่ายทอดเทคโนโลยีและพื้นที่ประกอบการในตัวจังหวัด³⁹

สำหรับสิทธิและผลประโยชน์ใน 3 จังหวัดภาคใต้ ควรที่จะให้มากกว่าการลงทุนในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นการชดเชยความเสี่ยงให้นักลงทุนที่ตัดสินใจลงทุนใน 3 จังหวัดดังกล่าว กล่าวคือ นักลงทุนจะต้องเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและต้องได้รับผลจากภาพพจน์ที่ไม่ค่อยดีนักในสายตาของคนนอก ดังที่หอการค้าของ 3 จังหวัดได้มีการประชุมกันและมีมติขอสิทธิพิเศษโดยยึดหลักคู่ทางการลงทุนในภาคใต้ที่รัฐบาลให้การส่งเสริมการลงทุนอยู่แล้วดังตารางต่อไปนี้

38 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาส ปี 2533. หน้า 74.

39 สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย, สำนักงาน. วารสารสมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2533. หน้า 39.

ตารางที่ 13

แสดงสิทธิพิเศษที่รัฐบาลให้แก่นักลงทุนในภาคใต้และมติของ 3 หอการค้า

สิทธิพิเศษที่รัฐบาลให้การส่งเสริมการลงทุนในภาคใต้	มติที่ประชุมของ 3 หอการค้า
1. ได้รับการยกเว้นภาษีเครื่องจักร	1. เห็นชอบด้วย
2. ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 4-8 ปี	2. ขอย้ายเวลาเป็น 10 ปี
3. ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 เป็นเวลา 5 ปี หลังจากครบกำหนดการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล	3. ขอย้ายเวลาเป็น 10 ปี
4. ได้รับการลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับการขายผลิตภัณฑ์ร้อยละ 90 เป็นเวลา 5 ปี	4. ขอย้ายเวลาเป็น 8 ปี
5. ได้รับอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ไฟฟ้า ประปา จาก การทำธุรกิจเป็นเวลา 10 ปี	5. ขอย้ายเวลาเป็น 20 ปี
6. อาจได้รับอนุญาตให้หักเงินค่าติดตั้งหรือค่าก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกจากกำไรสุทธิร้อยละ 25 ของเงินทุน	6. เปลี่ยนจาก "อาจได้รับ" เป็น "ต้องได้รับ"
7. ใบอนุญาตอุตสาหกรรมภาคใต้ที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ถ้านักลงทุนจะมาลงทุนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรจะได้รับส่งเสริมการลงทุนด้วย	7. เห็นชอบ
8. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับสาธารณูปโภคหรืออุปกรณ์-สาธารณูปโภคต่าง ๆ ควรจะให้ราคาต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ	8. เห็นชอบ

4. ปัญหาอุตสาหกรรมที่สำคัญ⁴⁰

4.1 อุตสาหกรรมยางแผ่นรมควัน ; สภาพทั่วไป ปัญหาและแนวทางแก้ไข

ยางแผ่นรมควัน เป็นผลิตภัณฑ์ยางที่มีการผลิตมากที่สุดในเขต 3 จังหวัดนี้ ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการของตลาดมีมาก โดยที่ยางแผ่นรมควันเป็นวัตถุดิบที่นำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้หลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมยางนอก ยางในรถยนต์และรถจักรยานยนต์ อุตสาหกรรมยางแผ่นบุพื้น ฯลฯ ปัจจุบันอุตสาหกรรมดังกล่าวมีการขยายตัวอย่างมาก เป็นเหตุให้ความต้องการใช้ยางแผ่นรมควันสูงตามไปด้วย

จำนวนโรงงานยางแผ่นรมควันในเขต 3 จังหวัด เมื่อสิ้นปี 2533 มีจำนวนทั้งสิ้น 28 โรงงาน จังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมยางแผ่นรมควันตั้งอยู่มากที่สุด ได้แก่จังหวัดยะลา มี 15 โรงงาน รองลงมาคือ จังหวัดนราธิวาส 11 โรงงาน และปัตตานีมี 2 โรงงาน

ตลาดยางธรรมชาติของไทยส่วนใหญ่นั้นเป็นตลาดต่างประเทศ มีการขยายตัวสูงในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา อันเป็นผลมาจากภาวะการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก และการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ยางที่ประเทศไทยส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปยางแผ่นรมควัน คิดเป็นร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์ยางที่ส่งออกทั้งหมด เป็นยางแท่งร้อยละ 12 ส่วนที่เหลือเป็นยางเครป และน้ำยางข้น

ตลาดต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น ซึ่งมีปริมาณรับซื้อถึงร้อยละ 45 ของยางธรรมชาติที่ส่งออกทั้งหมด รองลงมาได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย กลุ่มตลาดร่วมยุโรป โซเวียต สิงคโปร์และอื่น ๆ แต่แนวโน้มการนำเข้าของประเทศไทยอุตสาหกรรมเหล่านี้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับราคาอย่างสูง เพราะที่ซึ่งสามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้

เพื่อให้อุตสาหกรรมที่ยังอยู่ถูกใช้โดยเกิดประโยชน์สูงสุด รัฐบาลได้เข้านโยบายส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมยางสำเร็จรูปเพิ่มขึ้น เพื่อสนองความต้องการภายในประเทศ และเพื่อการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

ปัญหาของอุตสาหกรรมยางแผ่นรมควันในช่วงที่ผ่านมา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการผลิต การผลิตทำได้ไม่เต็มที่ และต้นทุนการผลิตสูง ทั้งนี้เป็นเพราะเครื่องจักรเก่า ประกอบกับปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เช่น เชื้อเพลิง วัตถุดิบราคาสูงขึ้น นอกจากนี้การที่คนงานเข้า-ออกบ่อยหรือมีการหมุนเวียนของคนงานสูงก็มีผลให้ผลผลิตต่ำเนื่องจากคนงานขาดความชำนาญและประสบการณ์

⁴⁰ ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้, ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้ ปี 2532, หน้า 37-65.

2. ปัญหาทางวัตถุดิบ มีการแย่งกันซื้อวัตถุดิบ ทำให้ราคาวัตถุดิบขยับสูงขึ้นและบางครั้งก็ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ

3. ปัญหาการตลาด ยางแผ่นรมควันของไทยยังพึ่งตลาดต่างประเทศอยู่มาก โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น ทำให้ประเทศคู่ค้าสามารถกดราคารับซื้อได้โดยสะดวก ประกอบกับผู้ขายภายในประเทศแข่งขันกันมากจนบางครั้ง เกิดการขายตัดราคาตัวเอง นอกจากนี้ยังถูกแย่งตลาดโดยผู้ผลิตจากประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียอีกด้วย

4. ปัญหาราคายางตกต่ำ เป็นผลมาจากการที่ผู้ซื้อในตลาดต่างประเทศชะลอการซื้อโดยนายช่างที่มีอยู่ในสต็อกมาใช้ ประกอบกับในระยะหลังมีการหันไปใช้ยางสังเคราะห์แทนยางธรรมชาติมากขึ้น ยิ่งทำให้ความต้องการยางธรรมชาติลดลงส่งผลต่อราคายางอีกทางหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า ปัญหาสำคัญของอุตสาหกรรมยางแผ่นรมควันนี้ อยู่ที่คุณภาพของยางแผ่นที่ผลิตได้ ดังนั้นแนวทางแก้ปัญหาคควรเริ่มที่การจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นในลักษณะของศูนย์รวมยาง ซึ่งในปัจจุบันก็มีกลุ่มหรือศูนย์ลักษณะนี้อยู่บ้างแล้ว เช่น ในจังหวัดนราธิวาส มีกลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นทั้งหมด 58 กลุ่ม มีศูนย์รวมยาง 11 ศูนย์ มีสมาชิกทั้งสิ้น 1,014 คน สามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพดีได้จำนวน 777,840 กิโลกรัม คิดเป็นเงิน 15,835,064 บาท ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น 806,300 บาท

4.2 อุตสาหกรรมน้ำยางข้น ; สภาพทั่วไปและปัญหา

อุตสาหกรรมประเภทนี้ เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับยางพาราไทย เป็นการนำน้ำยางสดมาแปรรูปสภาพเป็นน้ำยางข้น สามารถนำไปเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางสำเร็จรูปประเภทต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมถุงมือยาง กุญแจยางอนามัย ลูกโป่ง ฯลฯ ปัจจุบันอุตสาหกรรมดังกล่าวมีการขยายตัวมากในภาคใต้ เพราะอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบซึ่งจะช่วยให้ต้นทุนการผลิตลดลงได้

จำนวนโรงงานน้ำยางข้นที่เปิดดำเนินการในเขตภาคใต้เมื่อสิ้นปี 2532 มีจำนวนทั้งสิ้น 26 โรงงาน ในจำนวนนี้ตั้งอยู่ที่จังหวัดยะลา 5 โรงงาน จังหวัดปัตตานี 1 โรงงาน เป็นที่น่าเสียดายว่าโรงงานดังกล่าวส่วนใหญ่ได้หยุดการผลิตชั่วคราว เนื่องจากประสบปัญหาด้านการตลาดคือราคาการผลิตตกต่ำที่ยังเปิดทำการผลิตอยู่ มักเป็นโรงงานที่ผลิตน้ำยางข้นเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางสำเร็จรูปของบริษัทในเครือเดียวกัน อย่างไรก็ตามยังมีโรงงานน้ำยางข้นในเขต 3 จังหวัดนี้ที่ก่อสร้างเสร็จแล้วและพร้อมที่จะดำเนินการได้ทันทีหากภาวะตลาดดีขึ้นอีก 5 โรงงาน โดยที่เป็นโรงงานที่ตั้งในเขตจังหวัดยะลา 3 โรงงานและจังหวัดนราธิวาสอีก 2 โรงงาน

ตลาดของอุตสาหกรรมน้ำยางข้น ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางสำเร็จรูป ซึ่งมีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวยังมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะรองรับผลผลิตน้ำยางข้นได้หมด การผลิตน้ำยางข้นส่วนใหญ่จึงเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก โดยมีตลาดต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ สหราชอาณาจักร ฮองกง ไต้หวัน จีน สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

สำหรับปัญหาของอุตสาหกรรมน้ำยางข้นในปีที่ผ่านมา มีเพียงอย่างเดียวคือปัญหาด้านการตลาด กล่าวคือราคาน้ำยางข้นตกต่ำ และปริมาณการซื้อขายน้อย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากตลาดต่างประเทศ ซึ่งเป็นตลาดหลักมีการนำน้ำยางข้นในสต็อกมาใช้และชะลอการนำเข้าลง ส่วนตลาดในประเทศก็มีปัญหา น้ำยางข้นตลาดประกอบด้วยน้ำยางข้นของไทยไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ ไม่สามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตได้ ทำให้ลูกค้าขาดความเชื่อถือจนถึงกับมีการส่งคืนสินค้าในบางครั้ง

4.3 อุตสาหกรรมยางแท่ง ; สภาพทั่วไปและปัญหา

ยางแท่ง TTR (Thai Tested Rubber) เป็นยางที่มีคุณภาพและมาตรฐานถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล เพราะราคาจำหน่ายจะสูงกว่ายางแผ่นรมควันประมาณกิโลกรัมละ 1-1.50 บาท

เมื่อสิ้นปี 2532 ทั่วประเทศมีโรงงานผลิตยางแท่งอยู่ 21 โรงงานในจำนวนนี้กระจายอยู่ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 โรงงาน คือ อยู่ที่จังหวัดปัตตานี 2 โรงงาน ยะลา 2 โรงงาน และนราธิวาส 1 โรงงาน อย่างไรก็ตาม ปริมาณการผลิตยังนับว่าน้อยอยู่ เนื่องจากเพิ่งได้รับความสนใจจากนักลงทุนเมื่อไม่นานมานี้ สำหรับตลาดของยางแท่ง ได้แก่ โรงงานผลิตภัณฑ์ยางสำเร็จรูปทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น โรงงานหล่อดอกยางรถยนต์ โรงงานผลิตรองเท้าและรองเท้าแตะ เป็นต้น

ปัญหาของอุตสาหกรรมยางแท่ง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องวัตถุดิบ ซึ่งมีความสกปรกมาก ต้องสิ้นเปลืองแรงงานในการขจัดสิ่งสกปรกที่ติดมาด้วย และบางครั้งยังเป็นผลให้ยางแท่งไม่ได้คุณภาพมาตรฐานเพราะมีสิ่งสกปรกเจือปนอยู่มาก ทำให้ราคาขายต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น มาเลเซียและอินโดนีเซีย

4.4 อุตสาหกรรมยางเครป

ยางเครป (Crape) เป็นผลิตภัณฑ์ยางที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งใช้เป็นวัตถุดิบบ่อนโรงงานอุตสาหกรรมยางสำเร็จรูป เช่น อุตสาหกรรมยางรถยนต์ อุตสาหกรรมรองเท้ายาง เป็นต้น การผลิตยางเครปในระยะแรกเป็นการผลิตโดยใช้ยางชั้นต่ำ เช่น เศษยางกันถ้วย ขี้ยางรอยกรีด ยางเส้น และยางก้อน เรียกว่ายางเครปสีน้ำตาล ต่อมาได้มีการพัฒนาโดยใช้น้ำยางดิบเป็นวัตถุดิบโดยตรง เรียกว่ายางเครปขาว การผลิตยางเครปปัจจุบันมักเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากอุตสาหกรรม

น้ำยางข้น โดยการนำยางน้ำยางเป็นวัตถุดิบและผลผลิตที่ได้เรียกว่า สกริมเครบ

จำนวนโรงงานผลิตยางเครบในภาคใต้ เมื่อสิ้นปี 2532 มีจำนวนทั้งสิ้น 26 โรงงาน อยู่ในจังหวัดยะลามากที่สุดคือ 7 โรงงาน และที่จังหวัดปัตตานี 2 โรงงาน แต่ก็ยังมีปริมาณการผลิตน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับยางแห้ง

4.5 อุตสาหกรรมแปรรูปอัดอมน้ำยางไม้ยางพารา ; สภาพทั่วไปและปัญหา

ต้นยางพาราที่หมดอายุให้น้ำยางหรือต้นแก่ของยางพันธุ์พื้นเมืองที่ถูกโค่นถาง เพื่อปลูกยางพันธุ์ดีแทน สามารถนำมาแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ได้โดยนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เพอร์นิเจอร์ ชุดครัว ของเด็กเล่น บวก ๆ ฯลฯ ปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพาราเป็นที่นิยมกันกว้างขวาง ส่งผลให้อุตสาหกรรมแปรรูปอัดอมน้ำยางไม้ยางพาราในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีบทบาทมากขึ้นเป็นลำดับ

จำนวนโรงงานแปรรูปอัดอมน้ำยางไม้ยางพาราในเขต 3 จังหวัดดังกล่าว เมื่อสิ้นปี 2532 มี 12 โรงงาน ตั้งอยู่ที่จังหวัดยะลา 10 โรงงานและจังหวัดปัตตานี 2 โรงงาน ภาวะการผลิตในช่วงที่ผ่านมาทวีปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ

สำหรับภาวะการตลาดของไม้ยางพาราแปรรูปอัดอมน้ำยาง ที่มีทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดภายในประเทศนั้นความต้องการได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหลายเท่าตัว ดังจะเห็นได้จากจำนวนโรงงานผลิตเพอร์นิเจอร์ และชิ้นส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ปัญหาสำคัญของอุตสาหกรรมประเภทนี้คือ ปริมาณไม้ยางพาราที่ถูกนำมาแปรรูปอัดอมน้ำยางยังมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับปริมาณไม้ยางพาราที่แปรรูปได้ทำให้เกิดปัญหาไม้ล้นตลาดและมีราคาต่ำ

4.6 อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็ง ; สภาพทั่วไปและปัญหา

เป็นอุตสาหกรรมที่นำวัตถุดิบสัตว์น้ำทะเลประเภทกุ้ง ปลา ปลาหมึก หอยและปู มาผ่านกระบวนการแช่แข็งก่อนที่จะส่งไปจำหน่ายให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้มีอาหารทะเลบริโภคอย่างทั่วถึง และบางส่วนยังส่งเป็นสินค้าออกไปยังต่างประเทศอีกด้วย ปัจจุบันการผลิตอาหารทะเลแช่แข็งมีการพัฒนาไปมาก จากเดิมที่การแช่แข็งไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปมาเป็นผลิตภัณฑ์แช่แข็งประเภทต่าง ๆ และเป็นอาหารกึ่งสำเร็จรูปเพื่อนำมาส่งออกเป็นสำคัญ สามารถเพิ่มมูลค่าแก่สัตว์น้ำทะเลและนำเงินรายได้เข้าประเทศปีละหลายพันล้านบาท

อย่างไรก็ตาม แม้ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้และนำขึ้นฝั่งที่ทำเทียบเรือในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีปริมาณปีหนึ่งไม่มากนักแต่กลับปรากฏว่ามีโรงงานอาหารทะเลแช่แข็งตั้งอยู่ในเขต 3 จังหวัดนี้เพียง 4 โรงงานเท่านั้น ซึ่งยังอยู่ที่จังหวัดปัตตานีเพียงจังหวัดเดียว ขณะที่ทั่วภาคใต้มีโรงงานประเภทดังกล่าวถึง 24 โรงงาน

ตลาดอาหารทะเลแช่แข็งที่ผ่านกระบวนการแปรรูปทั้งหมดในเขตภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก คือคิดเป็นร้อยละ 96 ลูกค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ฯลฯ ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมดังกล่าวสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุดิบมีปริมาณไม่สม่ำเสมอ ไม่เพียงพอและยังมีคุณภาพต่ำ
2. มีการแข่งขันกันสูงในด้านการตลาดต่างประเทศ อีกทั้งยังต้องประสบกับมาตรการกีดกันจากประเทศต่าง ๆ อีกด้วย
3. แรงงานมีการหมุนเวียนเข้าออกสูง การหยุดงานตามธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นมีมากวัน ส่งผลต่อกระบวนการผลิตและต้นทุนที่สูงขึ้นตาม
4. ปัญหาด้านสาธารณสุขภาคอุตสาหกรรมประเภทนี้จะเสียหายได้ง่ายและบ่อยครั้ง เกิดจากปัญหาน้ำสะอาดมีไม่เพียงพอ รวมทั้งปัญหาไฟฟ้าดับบ่อย
5. ขาดตู้คอนเทนเนอร์ลำเลียงสินค้าไปยังต่างประเทศ ตลอดจนค่าระวางการขนส่งยังมีอัตราสูง
6. ขาดข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่าง ๆ ประกอบกับกฎระเบียบที่ยุ่งยากซับซ้อนและขาดความน่าเชื่อถือจากภาครัฐ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างเต็มที่

4.7 อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง

เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศปีละนับหมื่นล้านบาท จากมูลค่า 3,962 ล้านบาทในปี 2526 เพิ่มขึ้นเป็น 22,480 ล้านบาทในปี 2531 และ 24,125 ล้านบาทในปี 2532 ผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกมาได้มากที่สุด ได้แก่ ปลาทูน่ากระป๋อง ปลากระป๋อง กุ้ง ปลาหมึก หอย อาหารสุนัข และอาหารแมวกระป๋อง ตามลำดับ

จำนวนโรงงานอาหารทะเลกระป๋องทั่วทั้งภาคใต้เมื่อสิ้นปี 2532 มีจำนวนทั้งสิ้น 15 โรงงาน ในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2 โรงงาน โดยตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผลผลิตรวมในแต่ละปีมีปริมาณสูงขึ้นมาเป็นลำดับ เนื่องจากสามารถนำวัตถุดิบจากต่างประเทศมาป้อนโรงงานได้มากขึ้น และความสามารถในการขยายตลาดต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นประกอบกัน

ตลาดอาหารทะเลกระป๋องส่วนใหญ่เป็นตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะปลาทูน่ากระป๋อง และกุ้งกระป๋อง โดยเป็นการผลิตเพื่อส่งออกทั้งหมดและประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งออกปลาทูน่ากระป๋องที่ใหญ่ที่สุดในโลก ตลาดนำเข้าที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร แคนาดา เยอรมันนี เนเธอร์แลนด์ ส่วนปลาซาดีนกระป๋องนั้น ประเทศนำเข้าได้แก่ เยอรมันนี ซาอุดีอาระเบีย เนเธอร์แลนด์ และสวีเดน

แม้ว่าการตลาดของอาหารทะเลกระป๋องจะมีการแข่งขันสูงมากในตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะช่วงกลางปี 2532 ซึ่งประเทศนำเข้าที่สำคัญ เช่น สหรัฐ-

อเมริกา เยอรมันตะวันตก ฝรั่งเศส ได้ชะลอการนำเข้าและพยายามระบายสต็อกปลาทูน่ากระป๋องของตอกออกสู่ตลาดโลกเป็นผลให้ราคาตกต่ำ ส่วนกุ้งกระป๋องและปูกระป๋องของไทยก็ถูกประเทศผู้นำเข้าคือ อิตาลี ฝรั่งเศสและกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ปฏิเสธการนำเข้ากุ้งและปลากระป๋องของไทยที่มีสารอีดีทีเอเจือปน แต่ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายวิกฤติการณ์ดังกล่าวก็สามารถคลี่คลายไปได้ในเวลาต่อมา เมื่อมองโดยภาพรวมแล้วตลาดอาหารทะเลกระป๋องของไทยยังคงมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาของอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องที่สำคัญ นอกเหนือจากการขาดแคลนวัตถุดิบอันสืบเนื่องมาจากจางานลัตว์น้ำทะเลลดลงและประเทศเพื่อนบ้านมีการขยายเขตน้ำหน้าเศรษฐกิจพาหะออกไปเป็น 200 ไมล์ทะเลซึ่งเป็นผลให้เขตทำการประมงของไทยลดลงพื้นที่ลงแล้ว ผู้ผลิตของไทยยังต้องประสบปัญหาการแข่งขันทั้งในระหว่างผู้ผลิตภายในประเทศด้วยกันและกับคู่แข่งต่างประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย นอกนั้นเป็นปัญหาที่กระทบต่อต้นทุน เช่น คุณภาพวัตถุดิบต่ำ สาธารณูปโภคที่ยังมีราคาสูงและติดขัดหรือขาดแคลน เป็นต้น

4.8 อุตสาหกรรมปลาป่น ; สภาพทั่วไปและปัญหา

อุตสาหกรรมปลาป่น เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบทั้งหมดภายในประเทศ ได้แก่ ปลาเบ็ด-ปลาไก่ และเศษปลาจากอุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งและอาหารทะเลกระป๋อง และเป็นอุตสาหกรรมที่รองรับสัตว์น้ำจากการประมงในปริมาณสูง ประมาณถึงร้อยละ 60 ของปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมดอุตสาหกรรมปลาป่นนับว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีความสำคัญควบคู่กับการประมงของภาคใต้ ที่ทำรายได้ให้แก่ท้องถิ่น และยังสามารถส่งออกทำเงินตราให้ประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ อุตสาหกรรมปลาป่นยังสนองตอบการพัฒนาด้านปศุสัตว์อีกด้วย เช่น ไข่เป็นอาหารหลักในการเลี้ยง กุ้งและไก่เนื้อ สัตว์เลี้ยงให้กุ้งแช่แข็งและไก่สดแช่แข็งที่เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญที่ขยายตัวการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี ติดอันดับ 1ใน 50 สินค้าตัวแรกที่ทำรายได้เข้าประเทศส่งผลให้อุตสาหกรรมปลาป่นมีความสำคัญขึ้นเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้จากอัตราการใช้ปลาป่นเป็นส่วนผสมในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ปี 2533⁴¹ ดังนี้

1. อาหารไก่เนื้อ	ใช้ปลาป่นเป็นส่วนผสมร้อยละ	10	ของปริมาณปลาป่นทั้งหมด
2. อาหารไก่ไข่	ใช้ปลาป่นเป็นส่วนผสมร้อยละ	9	ของปริมาณปลาป่นทั้งหมด
3. อาหารเบ็ด	ใช้ปลาป่นเป็นส่วนผสมร้อยละ	7	ของปริมาณปลาป่นทั้งหมด
4. อาหารหมู	ใช้ปลาป่นเป็นส่วนผสมร้อยละ	3	ของปริมาณปลาป่นทั้งหมด
5. อาหารกุ้ง	ใช้ปลาป่นเป็นส่วนผสมร้อยละ	35	ของปริมาณปลาป่นทั้งหมด

41 ชิงชัย โลหะวัฒนกุล. ปลาป่นสาร, ปีที่ 4 เล่มที่ 14 กรกฎาคม-กันยายน 2532.

ซึ่งจะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมปลาบ่นเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์เป็นอย่างมาก

โดยทั่วไปปลาเบ็ดที่ใช้เป็นวัตถุดิบประมาณ 4 กิโลกรัม จะผลิตปลาบ่นได้ 1 กิโลกรัม ผลิตภัณฑ์ปลาบ่นพองแช่แข็งได้เป็น 2 ชนิด คือ ปลาบ่นจืดสกัดน้ำมันที่มีโปรตีนสูงและปลาบ่นธรรมดาที่มีระดับโปรตีนต่ำร้อยละ 60 คุณภาพปลาบ่นที่ผลิตได้ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นปลาบ่นที่มีระดับโปรตีนค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้มีคุณภาพต่ำ มีสิ่งปลอมปนสูง

จำนวนโรงงานผลิตปลาบ่นในภาคใต้เมื่อสิ้นปี 2532 มีจำนวน 64 โรงงาน ในจำนวนนี้ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมากที่สุดคือ 13 โรงงาน รองลงมาอยู่ในจังหวัดสงขลา 12 โรงงาน ชุมพร 8 โรงงาน สำหรับในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีโรงงานปลาบ่นตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานีเพียงจังหวัดเดียว จำนวน 4 โรงงาน

ตลาดปลาบ่นส่วนใหญ่เป็นตลาดภายในประเทศ สำหรับตลาดส่งออกมักเป็นปลาบ่นคุณภาพต่ำ และปริมาณส่งออกก็มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากปลาบ่นของประเทศไทยมีคุณภาพดีกว่าและราคาถูกกว่า จึงไม่ค่อยมีต่างประเทศสนใจนำเข้าปลาบ่นจากไทยมากนัก

ปัญหาของโรงงานอุตสาหกรรมปลาบ่น พอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านวัตถุดิบป้อนโรงงานยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะมีวัตถุดิบประมาณร้อยละ 30 ของกำลังการผลิตเท่านั้น และไม่สม่ำเสมอ นอกจากนั้นวัตถุดิบที่ได้ยังมีคุณภาพต่ำมีสิ่งปลอมปนสูง ทำให้ปลาบ่นที่ผลิตได้มีคุณภาพต่ำไปด้วย
2. ปัญหาด้านการผลิต จากปัญหาวัตถุดิบมีไม่เพียงพอและไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงตามไปด้วย
3. ปัญหาทางด้านราคา ในปี 2532 ราคาปลาบ่นไม่ค่อยมีเสถียรภาพขึ้น ๆ ลง ๆ ประกอบกับตลาดเป็นของผู้ซื้อ

5. ปัญหาด้านการท่องเที่ยว

5.1 สภาพทั่วไป

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ สามารถช่วยสร้างงานอาชีพและหารายได้ให้กับประเทศได้เป็นจำนวนมาก และนับวันจะมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศอย่างเห็นได้ชัด

โดยสภาพทั่วไป จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 3 มีศักยภาพสูงมากที่จะรองรับการส่งเสริมการท่องเที่ยว กล่าวคือได้เปรียบกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในด้านทำเลที่ตั้ง ซึ่งติดต่อกับประเทศมาเลเซียมีด่านเข้าออกถึง 3 ด่านคือด่านสุหนิงโก-ลก ด่านตากูบและด่านเบตง โดยที่ด่านทั้ง 3 นี้เป็นด่านที่ตั้งขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายรวมทั้งมีทางเข้าออกอื่น ๆ ที่สามารถเดินทางข้ามไปมาได้ภายใน 24 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามมากมาย ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติและสถานที่

ทางประวัติศาสตร์ตลอดจนโบราณสถานที่สำคัญต่าง ๆ แม้ว่าจะขาดการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมอย่างจริงจังก็ตาม แต่ก็ยังมีนักท่องเที่ยวเข้าออกนอกเขต 3 จังหวัดนี้เป็นจำนวนถึง 3,000 คนต่อวัน ทหารรายได้ให้ปีละไม่น้อยกว่า 2,000 ล้านบาท โดยเฉพาะที่อำเภอสุโขทัย-สก ที่เดิยมีรายได้เข้าประมาณ 1,000 ล้านบาท/ปี และเป็นที่น่ายินดีว่ากระทรวงมหาดไทยได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้ง 3 จังหวัดดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะทำให้ได้รับการผ่อนผันขยายเวลาเปิดทำการ สถานบริการออกใบได้อีก 1 ชั่วโมง และยังได้รับการผ่อนผันให้จัดตั้งสถานบริการ เฉพาะประเภทที่ไม่มีหญิงพาร์ตเนอร์บริการได้ในโรงแรมที่ได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุน นอกจากนี้ยังจะได้รับการสนับสนุนด้านสาธารณูปโภค ด้านการลงทุน หรือด้านอื่น ๆ เป็นกรณีพิเศษจากทุกกระทรวง ทบวง กรม⁴²

5.2 ปัญหาและอุปสรรค

แม้ว่าทั้ง 3 จังหวัดจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่ผ่านมา พบว่ายังมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาขึ้นเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบได้ ก็คือ

5.2.1 สถานที่ท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ถนนเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยว ทรัพย์สินที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ฯลฯ

5.2.2 ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญด้านการท่องเที่ยว ขาดการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ ไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในแต่ละจังหวัด ยังคงต้องขึ้นอยู่กับสำนักงานสาขาภาคใหญ่ที่มีเจ้าหน้าที่เพียง 7-8 คน แต่ต้องรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวถึง 7 จังหวัด และแม้ว่าจะมีการแบ่งเจ้าหน้าที่มาประจำที่จังหวัดนราธิวาส 2 คนแล้วก็ตาม แต่ก็เป็นที่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการมากกว่า ทำให้การวางแผนพัฒนาจังหวัดยังทำไม่ได้เต็มที่ แหล่งท่องเที่ยวยังขาดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวอีกมาก

5.2.3 ขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันนักธุรกิจจะดำเนินการธุรกิจการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ขาดการวางแผนที่ถูกต้อง ขาดการประชาสัมพันธ์ในรูปของเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวเฉพาะในเขต 3 จังหวัด ทำให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเห็นว่าจังหวัดทั้ง 3 เป็นเพียงทางผ่านเข้าสู่ภาคใหญ่เท่านั้น

42 สารชาวบ้าน, ประมวลมติคณะรัฐมนตรี. ปีที่ 15 ฉบับที่ 7. หน้า 13

5.2.4 ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากในเขต 3 จังหวัดนี้ยังคงมีขบวนการก่อการร้ายปฏิบัติการอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาพพจน์ในด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินเป็นไปในทางที่ไม่ดีในสายตาของนักท่องเที่ยวส่งผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5.2.5 นโยบายของประเทศไทยมาเลเซียที่สกัดกั้นไม่ให้ประชาชนชาวมาเลเซียเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยปรากฏออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

- ใม่อนุญาตให้รถยนต์โดยสารส่งผู้โดยสารถึงพรมแดนไทย นักท่องเที่ยวจึงต้องเดินทางจากพรมแดนมาเลเซียสู่พรมแดนไทย เป็นระยะทาง 800 เมตร

- ออกหนังสือเดินทาง หรือใบผ่านทางล่าช้า เป็นต้น

5.3 แนวทางแก้ปัญหาการท่องเที่ยว

เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างสมบูรณ์ ควรมีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.3.1 ควรจัดตั้งสำนักงานการท่องเที่ยวขึ้นที่จังหวัดนราธิวาสโดยเร็วที่สุด เพื่อรับผิดชอบการท่องเที่ยวในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่เอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้จากการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งสำนักงานสาขาจากททท. ชั้น 4 แห่งในปี 2533 คือที่จังหวัดระยอง ขอนแก่น นครศรีธรรมราชและเชียงราย จะเห็นได้ว่าบางแห่งที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งสำนักงานสาขานั้นยังมีความพร้อมน้อยกว่า 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะ เมื่อพิจารณาในแง่จำนวนนักท่องเที่ยว ดังนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงควรพิจารณาข้อเรียกร้องดังกล่าวโดยเร็วที่สุด

5.3.2 ควรมีจัดทำแผนปฏิบัติการและงบประมาณการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริมการตลาดให้มีความสมบูรณ์และเพียงพอ ทั้งนี้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก็คือการพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่มีความเหมาะสม มีศักยภาพให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กล่าวคือ เป็นการเพิ่มอุปสงค์และอุปทานด้านการท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่นั่นเอง

การเพิ่มอุปสงค์ จะเป็นการชักจูงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นมากขึ้น ส่วนการเพิ่มอุปทาน ก็คือ การปรับปรุง พัฒนาพื้นที่ให้สามารถรองรับและให้บริการตอบสนองความต้องการแก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอไม่ว่าจะเป็นการสร้างโรงแรม ร้านอาหาร ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หรือแม้แต่การสร้างท่อระบายน้ำและระบบบำบัดน้ำเสีย ก็ถือว่าเป็นการสร้างอุปทานด้านการท่องเที่ยวเช่นกัน

ทั้งนี้ อุปสงค์และอุปทานจะมีผลซึ่งกันและกันโดยตรง กล่าวคือ เมื่ออุปสงค์หรือจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อุปทานหรือการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ก็จะเพิ่มปริมาณและคุณภาพขึ้น เพื่อให้มีความสมดุลกับอุปสงค์ และในทางกลับกัน เมื่ออุปทานการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น มีการปรับปรุงถนนหนทาง และสาธารณูปโภคต่าง ๆ อุปทานนั้นก็จะมีผลในการชักจูงและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นเช่นกัน

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนราธิวาส เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาล และกระทรวงมหาดไทยประจำปี 2533-2534 มีโครงการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- โครงการให้ความคุ้มครองและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- โครงการก่อสร้างเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว
- โครงการพัฒนาศาสนสถานและแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด
- โครงการพัฒนาชายหาด
- โครงการบำรุงรักษาป่าสงวนและสวนรุกชาติอ่าวมะนาว
- โครงการพัฒนาท่าอากาศยานนราธิวาส
- โครงการจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์การบินและระบบสื่อสารการบิน

ระหว่างดาวเทียม

5.3.3 จัดพิมพ์เอกสารประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่และแนะนำจังหวัดให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวของ 3 จังหวัดนี้จะมีแต่นักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นส่วนใหญ่แลดูให้เห็นถึงการขาดการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างเพียงพอ

5.3.4 สร้างภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการรักษาความปลอดภัยทั้งการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้วยการวางแผน จัดทำโครงการและปฏิบัติการด้านการรักษาความปลอดภัยอย่างจริงจัง และต่อเนื่องสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ

5.3.5 ควรดำเนินการจัดตั้งเขตปลอดภาษีในเขตอ่าเภอสู่หงโกลก เพราะเป็นเขตที่มีความพร้อมสูงในหลาย ๆ ด้านขณะเดียวกันก็มีพื้นที่ไม่มากนัก ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในอ่าเภอสู่หงโกลก วันละหลายร้อยคน ส่วนใหญ่เพื่อหาซื้อสินค้า (shopping) แต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น หากมีการตั้งร้านค้าปลอดภาษีจะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและยังสามารถป้องกันไม่ให้เงินตราไหลออกนอกประเทศเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะประเทศมาเลเซียเองก็มีการจัดตั้งร้านค้าปลอดภาษีถึง 2 แห่งตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยโดยกรมศุลกากรได้เคยแสดงความคัดค้านต่อรัฐบาลมาเลเซีย เพราะขัดกับหลักกฎหมายศุลกากรนานาชาติ (Custom International Code) ที่กำหนดว่าประเทศที่มีชายแดนติดต่อกันไม่ควรจัดตั้งเขตปลอดภาษีในลักษณะนี้ เนื่องจากจะทำให้มีการลักลอบขนสินค้าภาษีเข้าสู่อีกประเทศหนึ่งได้ง่ายขึ้นแต่เมื่อประเทศมาเลเซียไม่รับฟังประเทศไทยก็ควรมีมาตรการตอบโต้โดยการจัดตั้งร้านค้าปลอดภาษีลักษณะเดียวกันขึ้นที่อ่าเภอสู่หงโกลก จังหวัดนราธิวาส

5.3.6 สำหรับการส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยว-

ควรเพิ่มสิทธิพิเศษที่แตกต่างจากการลงทุนในพื้นที่อื่น ๆ อาทิ การลงทุนสร้างโรงแรมในจังหวัดอื่น จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้เป็นเวลา 5 ปี แต่หากสร้างในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเพิ่มระยะเวลาเป็น 10 ปี เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการจูงใจนักลงทุนระดับชาติให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น เพราะนักลงทุนรายใหญ่มักมีเครือข่ายการตลาดกว้างขวาง

5.3.7 สืบเนื่องจากการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบต่อข้อเสนอของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้จัดโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยประกาศให้ปี 2533-2537 เป็นกึ่งทศวรรษการท่องเที่ยวจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น จึงควรจัดเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวทั้งการสร้างบรรยากาศ ปรับปรุงการคมนาคม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนสนับสนุนการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของภาคใต้ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่นการตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดปัตตานีที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เป็นต้น ⁴³

6. ปัญหาด้านการค้าชายแดน

6.1 สภาพทั่วไป

ภาคใต้ของไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียคิดเป็นระยะทางรวม 636 กิโลเมตร โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับแนวชายแดนมาเลเซีย ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ยะลา สงขลาและสตูล การค้าชายแดนของจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีประเทศมาเลเซียเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ด้านที่สำคัญ ๆ คือ ด้านบาตัง-เบฮาร์ จังหวัดสงขลา ด้านตากใบและด่านสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส ด้านเบตง จังหวัดยะลา และด่านตำมะลัก จังหวัดสตูล โดยมีอาณาเขตติดต่อ เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการที่สำคัญ ทั้งไทยและมาเลเซียมีมูลค่าการค้าระหว่างกันในส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ 900-1,000 ล้านบาท/ปี แต่เนื่องจากในระยะหลังมาเลเซียหันไปใช้นโยบายพึ่งพาตนเองและปกป้องทางการค้ามากขึ้น ทำให้มูลค่าการค้าระหว่างกันลดน้อยไปบ้าง นอกจากนี้โดยที่ลักษณะภูมิประเทศแถบชายแดนของทั้ง 2 ประเทศเป็นป่า และทะเลสาบส่วนใหญ่และเคยตกอยู่ในเขตอิทธิพลของขงก. และจคม. เป็นเหตุให้เกิดการค้าของหนีภาษีขึ้นตามแนวชายแดนของทั้ง 2 ประเทศ กลายเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลทั้ง 2 ต้องหาทางแก้ไขตลอดมา

⁴³ "ปฏิทินข่าวภาคใต้" วารสารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภูเก็ต ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 กันยายน - ธันวาคม 2533

ในส่วนของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีเพียงจังหวัดนราธิวาสและยะลา เท่านั้นที่มีอาณาเขตติดต่อกับมาเลเซีย จึงมีการค้าชายแดนเกิดขึ้นนอกเหนือจากการค้าปกติที่มีอยู่ ส่วนจังหวัดปัตตานี เนื่องจากไม่มีพรมแดนติดต่อกันจึงไม่มีการค้าชายแดน แต่ก็ยังมีการค้ากับต่างประเทศโดยการส่งสินค้าผ่านด่านศุลกากรจังหวัดปัตตานีอยู่บ้าง

การค้าชายแดนของจังหวัดนราธิวาส สินค้าที่นำเข้าจากมาเลเซียส่วนมากจะเป็นไม้แปรรูป ส่วนสินค้าส่งออกที่สำคัญได้แก่ ผลผลิตด้านการเกษตร ยางแผ่นรมควัน ผลไม้และสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีสินค้าที่ส่งจากจังหวัดอื่น ๆ ผ่านชายแดนด้านจังหวัดนราธิวาสไปยังประเทศมาเลเซีย สินค้าเหล่านั้นได้แก่ ข้าวสาร เม็ดพลาสติก ฝ้ายนวมัย ผลไม้ ฯลฯ รายละเอียดการนำเข้าและส่งออกปรากฏตามตารางที่ 14-15

ตารางที่ 14
แสดงปริมาณและมูลค่าสินค้าส่งออกที่สำคัญที่ผ่านด่านศุลกากร

ลำดับที่	ชนิดสินค้า	2531		2532		+เพิ่ม	-ลด
		ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)
1	ไม้แปรรูป	28 ล้านแผ่น	861	54 ล้านแผ่น	1,681.3	+26 ล้านแผ่น	+817.3
2	ลังพลาสติก	-	-	366.8 ตัน	22.1	366.8 ตัน	+22.1
3	พลาสติกแข็ง	2,920 ตัน	30.4	176.4 ตัน	7.5	-2,743.6	-22.9
4	วิทยุ-เทป	5,854 เครื่อง	7.6	2,907 เครื่อง	5.3	-2,947	-2.3

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 15
แสดงปริมาณและมูลค่าสินค้าส่งออกที่สำคัญที่ผ่านด่านศุลกากร

ลำดับที่	ชนิดสินค้า	2531		2532		+เพิ่ม	-ลด
		ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (ล้านบาท)
1	เม็ดพลาสติก	2,005.9	71.5	2,998.3	96.6	+992.9	+25.1
2	ผลไม้สด	7,606.3	48.4	6,722.9	40.2	-1,283.4	-8.2
3	สัตว์น้ำ	9,741.3	39.5	7,807.7	27.4	-1,934.3	-12.1
4	ปูนซีเมนต์	-	-	344,000 ตู	27.8	+344,000 ตู	+27.8
5	ขวดแก้ว	-	9.1	-	14.9	-	+5.8

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา

สำหรับจังหวัดยะลาซึ่งมีเขตแดนติดต่อกับมาเลเซีย โดยเฉพาะที่อำเภอเบตง เป็นอำเภอเขตแดนที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัด เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นเขตแดนที่มีการส่งสินค้าออกและนำสินค้าบางชนิดเข้าประเทศโดยผ่านทางด่านศุลกากรเบตง

ในปี 2532 มีสินค้าส่งออกด้านศุลกากรเบตงเป็นปริมาณ 17,161,438.04 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 373,538,662.72 บาท สินค้าส่งออกที่สำคัญและมีมูลค่ามากที่สุดได้แก่ยางพารา คิดคิดเป็นมูลค่า 373,511,515.87 บาท โดยส่งออกในรูปแบบของยาแผ่นรมควัน ยางเคบ และน้ำยางข้น

ส่วนสินค้านำเข้ามีมูลค่า 21,533,083.07 บาท สินค้านำเข้าที่สำคัญและมีมูลค่าสูงสุดได้แก่ ไม้แปรรูป โดยในปี 2532 มีมูลค่าการนำเข้าไม้แปรรูปถึง 8,977,667.20 บาท นอกจากนี้เป็นเครื่องจักร อุปกรณ์รถยนต์ อุปกรณ์เหมืองแร่ และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ 44

แม้ว่าจังหวัดปัตตานีจะไม่มีพรมแดนติดต่อกับมาเลเซียและไม่มีการค้าตามแนวชายแดน แต่ก็ยังมีการค้ากับต่างประเทศไทยการส่งสินค้าออกทางด้านศุลกากรปัตตานี ซึ่งลักษณะการค้าของจังหวัดสามารถแบ่งได้ดังนี้

ก. การค้าภายในประเทศ ได้แก่ การค้าผลิตผลทางการเกษตรและการประมง เช่น ยางรมควันยางแท่ง ผลิตภัณฑจากยางพารา มะพร้าว น้ำมันมะพร้าว ปลาน้ำจืด อาหารทะเลกระป๋อง สัตว์ทะเลแช่แข็ง กุ้งแห้ง ปลาหมึกแห้ง ฯลฯ สินค้าเหล่านี้จะส่งไปจำหน่ายยังจังหวัดใกล้เคียงและกรุงเทพฯ นอกจากนี้มีการส่งต่อไปยังต่างประเทศเป็นบางส่วน

ข. การค้าต่างประเทศ สินค้าส่งออกบางส่วนผ่านด่านศุลกากรปัตตานี บางส่วนลงเรือส่งออกที่ท่าเรือปัตตานี และอีกส่วนหนึ่งไปทางรถไฟหรือรถยนต์เพื่อลงเรือที่กรุงเทพฯ แต่เมื่อทำเรือน้ำลึกสงขลาเปิดใช้จึงมีสินค้าบางส่วนส่งออกโดยผ่านท่าเรือดังกล่าวด้วย ซึ่งสินค้าที่ส่งออกและนำเข้าผ่านด่านศุลกากรจังหวัดปัตตานีในรอบปี 2532 มีประมาณดังต่อไปนี้

ตารางที่ 16

แสดงปริมาณและมูลค่าสินค้าส่งออกที่ผ่านด่านศุลกากรปัตตานี ปี 2532

ลำดับที่	ชนิดสินค้า	ปริมาณ (กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)
1	ไม้ยางพาราแปรรูป	7,739,710.78	60,994,986.69
2	ไม้ยางพาราวีเนียร์	635,756.40	5,705,042.41
3	ลูกกรงบันไดไม้ยางพารา	105,240.00	11,427,480.90
4	ขาโต๊ะแกะสลัก	29,895.30	3,516,421.48
5	ยางแผ่นรมควัน ชั้น 3	324,000.00	8,643,429.00
6	เกลือเม็ด	18,000.00	25,772.63
7	ไม้ยางพาราปารีเก้	432.12	5,612.22
	รวม	8,853,067.76	90,318,745.33

ที่มา ; รายงานข้อมูลราชการจังหวัดปัตตานี พ.ศ.2533 หน้า 8-15

ตารางที่ 17

แสดงปริมาณและมูลค่าสินค้าส่งออกที่ผ่านด่านศุลกากรปัตตานี ปี 2532

ลำดับที่	ชนิดสินค้า	ปริมาณ (กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)
1	สัตว์น้ำ	1,169,200.00	19,044,253.88
2	โต๊ะชุดรับประทานอาหาร	180.00	3,912.38
3	อะไหล่เครื่องเสียบ	180.00	27,756.75
4	ผ้าทรายขัด	197,150.00	709,453.67
5	กระดาษแข็ง	92,000.00	8,227.10
6	วัสดุโรงงาน	292.00	26,712.84
7	กาว	60.00	1,460.73
8	ฟองน้ำ	35.00	13,790.08
9	อุปกรณ์อะไหล่	104.00	95,672.52
	รวม	1,459,201.00	19,931,239.95

ที่มา ; รายงานข้อมูลราชการจังหวัดปัตตานี ปี 2533 หน้า 8-15

6.2 ปัญหาและอุปสรรค

6.2.1 ปัญหาการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี ซึ่งกระทบกันมาเป็นเวลานานแล้ว โดยที่ประชาชนของทั้ง 2 ประเทศติดต่อกันจนคิดว่าเป็นอาชีพสุจริตอย่างหนึ่ง หากปราบปรามขั้นเด็ดขาด อาจกระทบถึงการหาเลี้ยงชีพของประชาชนซึ่งส่วนใหญ่นี้เป็นชาวไทยมุสลิม

วิธีการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี อาจทำโดยอาศัย "กองทัพมด" ซึ่งจะขนมาคนละ เล็กเล็กละน้อยแล้วนำมาขายให้นายทุน หรืออาจมีนายทุนเป็นผู้ดำเนินการอยู่เบื้องหลัง การกระทำดังกล่าวนี้ นอกจากรัฐบาลจะขาดรายได้จากการเก็บภาษีศุลกากรแล้วยังส่งผลกระทบต่อสินค้าอื่น ๆ อีกด้วย ยกตัวอย่าง เช่น การลักลอบขนน้ำมันปาล์มจากมาเลเซียเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มที่ผลิตในประเทศไทยโดยตรง เพราะน้ำมันปาล์มที่ลักลอบนำเข้าจะมีราคาถูกกว่าน้ำมันในประเทศมาก ทำให้ผู้บริโภคหันไปซื้อน้ำมันปาล์มที่นำเข้าจากมาเลเซียโดยการลักลอบมาก นอกจากนี้ชาวไทยมุสลิมยังมีความเชื่อว่าน้ำมันปาล์มจากมาเลเซียบริสุทธิ์ไม่มีการเจือปนเช่นน้ำมันไทย ก็ยิ่งทำให้ราคาน้ำมันปาล์มในประเทศต่ำลงไปอีก

6.2.2 ปัญหาการค้าชายแดนอีกประการหนึ่งคือ เมื่อปี 2529 มาเลเซียได้ตั้งร้านค้าปลอดภาษีขึ้นที่

- เกาะลังกาวิ
- บ้านบูกิตยูอิตัม เขตติดต่ออำเภอสะเตาะ
- บ้านรันตูบันยัง เขตติดต่ออำเภอสุโขทัย-ลก
- บ้านบังการ์นกูโบ เขตติดต่ออำเภอตากใบ

ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรุกทางเศรษฐกิจของมาเลเซีย ทำให้ประชาชนชาวไทยพากันไปซื้อสินค้าจากร้านค้าดังกล่าว ก่อให้เกิดการเสียเปรียบทางการค้าเป็นอย่างมาก

6.2.3 ปัญหาสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร ปัจจุบันการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียยังมีปัญหาเนื่องจากสินค้าบางชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน ยังไม่ได้รับสิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากรทำให้พ่อค้าต้องเสียภาษีในอัตราที่แพงอยู่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวรัฐบาลควรยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือจากกับรัฐบาลของมาเลเซียเพื่อให้ผ่อนผันการเก็บภาษีศุลกากรให้กับสินค้าไทยบ้าง

6.3 แนวทางแก้ปัญหา

ลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเล มีทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ แร่ธาตุ สวนยางพารา และสัตว์น้ำนานาชนิด จึงถือเสมือนเป็นแผ่นดินทองของการลงทุนที่มีความได้เปรียบภูมิภาคอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด และที่สำคัญยังอยู่ใกล้แหล่งการค้าชายแดนที่สำคัญดังประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ด้วยความได้เปรียบดังกล่าวควรรีเริ่มให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจการค้าเสรีในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเร็วที่สุด ทั้งนี้เพราะการขยายตัวทาง

เศรษฐกิจและการลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตสินค้าส่งออกในเขตภาคใต้ นับวันแต่จะมีมูลค่ามากขึ้น ประกอบกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ยังมีศักยภาพอีกมากที่จะรองรับการลงทุนที่จะเกิดขึ้นดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในรายงานฉบับนี้

7. ปัญหาแรงงานไทยในมาเลเซีย

7.1 สภาวะปัญหา

ภาวะการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมและก่อสร้างของมาเลเซียในช่วงที่ผ่านมา มีจำนวนถึง 346,926 คน โดยที่ส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตร ผลดังกล่าวทำให้สวนยางพาราและน้ำมันปาล์มมูลค่านับล้าน ๆ ริงกิตถูกปล่อยทิ้ง โดยเฉพาะสวนยางพาราและสวนปาล์มที่ดำเนินการโดยกระทรวงพัฒนาที่ดิน และยังเป็นผลให้จำเป็นต้องโค่นต้นยางแล้วปลูกปาล์มน้ำมันแทน เนื่องจากให้รายได้ดีกว่า ในปี 2517 ผู้ที่เกี่ยวข้องประมาณว่ามาเลเซียต้องเสียรายได้ไปถึง 92.5 ล้านเหรียญมาเลเซีย เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแรงงานดังกล่าว

เป็นที่น่าสังเกตว่า งานด้านเกษตรกรรมโดยเฉพาะสวนปาล์มเป็นงานที่ชาวมาเลเซียไม่นิยมทำกัน เพราะสภาพการทำงานลำบากและค่าตอบแทนต่ำ ซึ่งนายจ้างได้พยายามแก้ปัญหาโดยการจ้างแรงงานต่างชาติมาทำงาน เพื่อให้ต้นทุนด้านค่าจ้างและสวัสดิการต่ำ จนทำให้ถูกโจมตีจากสหภาพแรงงานว่านายจ้างลงทุนผลิตปาล์มเพียง 400-600 เหรียญมาเลเซียต่อต้น แต่สามารถขายได้ถึง 1,600 เหรียญมาเลเซียต่อต้น สำหรับการจัดส่งคนงานเข้าไปทำงานในสวนปาล์มดังกล่าวเดิมเคยใช้คนงานอินโดนีเซียซึ่งมักจะ เป็นผู้เข้าเมืองอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ให้นายจ้างสามารถหาประโยชน์จากคนงานได้มาก ต่อมาได้มีการทำข้อตกลงระหว่างอินโดนีเซียกับมาเลเซียว่าด้วยการจัดระบบการส่งคนงานปี 2527 แต่ปรากฏว่าข้อตกลงดังกล่าวแทนที่จะเป็นผลดีกลับเป็นผลให้คนงานอินโดนีเซียถูกส่งตัวกลับประเทศและมีการจัดส่งคนงานตามข้อตกลงดังกล่าวเพียง 100 คนเศษเท่านั้น

ในส่วนของแรงงานไทย จากรายงานของฝ่ายมาเลเซีย ปรากฏว่ามีคนไทยที่เข้าไปทำงานในมาเลเซียเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าจาก 7,000 คน ในปี 2513 เป็น 17,500 คน ในปี 2523 โดยที่ในจำนวนนี้มีถึงร้อยละ 59 ที่ตั้งหลักแหล่งในมาเลเซีย และจากข้อมูลของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏว่ามีคนงานจากทางภาคใต้เข้าไปทำงานในมาเลเซียปีละประมาณ 8,095 คน โดยที่ส่วนใหญ่ติดต่อผ่านบริษัทจัดหางานที่ได้รับอนุญาต และมักเข้าไปทำงานด้านเกษตรกรรมและก่อสร้าง แต่จำนวนดังกล่าวก็ยังพบว่าต่ำกว่าความเป็นจริงมาก เนื่องจากมีการลักลอบจัดส่งคนงานโดยไม่ผ่านการพิจารณาอนุญาตจากกรมแรงงานอีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีคนงานบางส่วนโดยเฉพาะคนงานที่อยู่ใกล้พรมแดนเดินทางเข้าไปทำงานในมาเลเซียโดยไม่ต้องใช้หนังสือเดินทางและไม่มีใบอนุญาตทำงาน แต่ใช้เพียงใบอนุญาตผ่านแดนเท่านั้นซึ่งก็เป็นการปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิม ในส่วนปัญหาแรงงานไทยในมาเลเซีย พอสรุปได้ดังนี้

7.1.1 ปัญหาตลาดแรงงาน

ก. ปัจจุบันนี้ รัฐบาลมาเลเซียและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น จะออกใบอนุญาตการทำงานให้เป็นช่วง ๆ ซึ่งมักจะเป็นช่วงละ 3 เดือน ทำให้คนงานไทยต้องขอต่อใบอนุญาตทำงานอยู่เสมอ ซึ่งหากไม่ได้รับการต่ออายุก็ต้องเดินทางออกนอกประเทศ นอกจากนี้ยังต้องเสียค่าบริการเป็นจำนวนมาก และนายจ้างบางรายยังแสวงหาผลประโยชน์จากคนงานโดยมิชอบ กล่าวคือ ไม่ยอมจ่ายค่าจ้างเงินเดือนหลัง ๆ ให้แก่คนงานและไม่ต่ออายุใบอนุญาตทำงานให้แก่คนงาน เพื่อให้คนงานถูกจับกุม และส่งตัวออกนอกประเทศ นายจ้างจะได้ไม่ต้องจ่ายค่าจ้างช่วงบางรายยังได้ประโยชน์จากการตกลงกับผู้จัดส่ง โดยได้รับค่าหัวจากการขายตำแหน่งให้แก่ผู้จัดหางานเมื่อมีการเปลี่ยนคนงานชุดใหม่ ซึ่งหมายถึงนายจ้างจะได้ขายตำแหน่งให้แก่ผู้จัดหางานรายใหม่ และเอาเปรียบคนงานใหม่ในลักษณะที่เคยปฏิบัติมาต่อไปอีก การกระทำดังกล่าวมีผลให้การจัดส่งคนงานปัจจุบันเกือบทั้งหมดดำเนินการโดยสำนักจัดหางานหรือบุคคลที่ประกอบธุรกิจจัดหางานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อที่จะไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายแก่คนงาน ในส่วนสำนักงานจัดหางานที่ถูกต้องตามกฎหมายก็จะไม่ดำเนินการจัดส่งคนงานไปมาเลเซีย เนื่องจากปัญหาดังกล่าวสถิติการจัดส่งคนงานไปทำงานในมาเลเซียจึงลดลงตลอดมา

ข. เนื่องจากลักษณะของงานเป็นงานด้านเกษตรกรรมที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสวนปาล์ม ไร่ยาง หรือสวนยาง และมีที่พักอยู่ในบริเวณสวนซึ่งอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง นอกจากนี้การจ่ายค่าจ้างจะจ่ายตามผลงานคือตามจำนวนผลปาล์ม จำนวนยางหรือจำนวนใบชาที่เก็บได้ทำให้คนงานไทยจำนวนมากไม่สามารถทนกับสภาพดังกล่าวได้ จึงจะทรมานที่สุด และหนีกลับประเทศไทยก่อนครบกำหนดระยะเวลาการจ้าง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายจ้างชาวมาเลเซียเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้รับอนุญาตจัดหางานหรือผู้จัดส่งไม่ได้ทำความเข้าใจกับคนงานก่อนเดินทางหรือมีการชี้แจงในลักษณะที่ผิดกับข้อเท็จจริง เพื่อจูงใจให้ลูกจ้างเดินทางไปทำงานโดยหวังเก็บค่าบริการจากคนงานเท่านั้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้ตลาดแรงงานมาเลเซียจะมีความต้องการแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะในงานด้านเกษตรกรรม ซึ่งต้องการแรงงานไทยเป็นจำนวนมาก แต่หากไม่มีการกำหนดนโยบายที่เปิดตลาดให้แก่แรงงานไทยอย่างแน่ชัด และไม่มีการจัดระบบการจัดส่งแรงงานที่มีประสิทธิภาพแล้ว ตลาดแรงงานมาเลเซียก็ไม่น่าจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย ตรงกันข้ามกลับเป็นปัญหาให้แก่คนงานและรัฐบาลไทยในอนาคต

ค. ในระยะที่ผ่านมามีปรากฏว่ามีคนไทยพยายามเข้าใบดำเนินการร่วมกับนายจ้างมาเลเซียในลักษณะของการรับเหมาคัดผลปาล์ม คัดอ้อย แต่ผู้ที่ดำเนินการเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ดำเนินการจัดส่งคนงานมาก่อน ไม่มีความเชี่ยวชาญด้านบริหารแรงงาน ขาดการจัดองค์กรที่เข้มแข็งและไม่มีความมีประสิทธิภาพเพียง

พอทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะคนงานจะไม่ทำงานหรือทำงานเพียงระยะสั้น แล้วหนีกลับประเทศไทย ซึ่งหากรัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือมีการจัดระบบคนงานก่อนจัดส่งออกไปมีการทำความเข้าใจความเข้าใจกับคนงานก่อนรับเข้าทำงาน ตลอดจนจัดสวัสดิการให้แก่คนงาน รวมทั้งให้การดูแลระหว่างการทำงาน ฯลฯ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่คนงานไทยได้อย่างมาก

ง. ภาคเอกชนของมาเลเซียยังคงต้องการคนงานไทยไปทำงานด้านก่อสร้างอีกมาก โดยมีบริษัทรับเหมาของมาเลเซียติดต่อแสดงความต้องการคนงานไทยไปทำงานในประเทศของตน แต่ปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่สามารถรับคนงานไทยเข้าไปทำงานได้ เนื่องจากไม่สามารถขอใบอนุญาตทำงานให้แก่คนงานเหล่านี้ได้

7.1.2 ปัญหาการหลอกลวงคนงานไทยเข้าไปทำงานในมาเลเซีย โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ตลอดเวลาที่ผ่านมา ได้มีสำนักงานจัดหางานเอกชนทั้งที่ ได้รับอนุญาตและสำนักงานเถื่อนเป็นจำนวนมากลักลอบจัดส่งคนงานไทยไปทำงานในมาเลเซียโดยไม่ขออนุญาตจากกรมแรงงานตามที่กฎหมายกำหนด และโดยที่หน่วยราชการไทยไม่สามารถควบคุมตรวจสอบได้ เนื่องจากไม่ต้องใช้วีซ่าเข้าประเทศคนงานจึงสามารถเดินทางไปทำงานได้โดยเสรี จนปรากฏว่าคนงานที่เดินทางไปทำงานส่วนใหญ่ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลมาเลเซีย แต่เป็นการเข้าไปทำงานโดยใช้วีซ่าสำหรับนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย และบ่อยครั้งที่ถูกทางการมาเลเซียจับกุมดำเนินคดีดังที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ

7.1.3 ปัญหาเรื่องใบอนุญาตทำงาน

คนงานบางส่วนที่มีใบอนุญาตทำงานระยะสั้น เช่น 3 เดือน เมื่อหมดระยะเวลาที่อนุญาตก็จะลักลอบทำงานต่อจนถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีและเมื่อไม่มีเงินเสียค่าปรับ (ระหว่าง 300-500 ริงกิต) ก็จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ โดยที่คนงานเหล่านี้บางส่วนก็ทราบว่าใบอนุญาตหมดอายุแต่บางส่วนก็ไม่ทราบเพราะนายจ้างไม่ได้บอก

7.1.4 มีนายจ้างหรือผู้แทนนายจ้างบางรายเข้ามาหลอกลวงผู้จัดหางานและคนงานไทย โดยการขายตำแหน่งงานแก่ผู้จัดหางานไทย แต่เมื่อคนงานไทยเดินทางเข้าไปทำงานกลับไม่มีนายจ้าง หรือมีแต่ไม่ยอมขอใบอนุญาตทำงานให้แก่ลูกจ้าง ทำให้ไม่มีงานทำหรือเมื่อลูกจ้างทำงานก็จะถูกจับกุมดำเนินคดี ซึ่งบางรายแจ้งว่าสัญญาจ้างมีระยะเวลา 1 ปีหรือมากกว่า แต่เมื่อคนงานทำงานได้ 3 เดือนใบอนุญาตทำงานก็หมดอายุลง คนงานจึงต้องเดินทางกลับประเทศไทย ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เพราะลงทุนไปในรูปของการจ่ายค่าบริการเป็นจำนวนมากเพื่อให้ได้ไปทำงาน

7.1.5 ปัญหาหญิงไทยไปประกอบอาชีพค้าประเวณี ปรากฏเป็นปัญหาเป็นครั้งคราว แม้ว่าปัจจุบันจะลดน้อยลงแต่ก็ยังปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ เมื่อถูกเจ้าหน้าที่มาเลเซียจับกุม

7.1.6 ปัญหาคนงานหลบหนีนายจ้าง เพราะไม่พอใจสภาพการทำงานและสภาพความเป็นอยู่ ปัญหานี้มีปรากฏบ้างเป็นครั้งคราว ปัจจุบันยังไม่สามารถรวบรวมจำนวนที่แน่นอนได้ แต่ก็ได้ทำความเสียหายให้กับทั้งนายจ้างและผู้จัดหางาน

7.2 แนวทางแก้ไขปัญหา อาจดำเนินการดังต่อไปนี้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น กรมแรงงานได้ดำเนินการแก้ไขปัญหารวมทั้งพยายามส่งเสริมตลาดแรงงานมาเลเซียด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

ก. การดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นในระยะที่ผ่านมา

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น กรมแรงงานได้ดำเนินการแก้ไขปัญหารวมทั้งพยายามส่งเสริมตลาดแรงงานมาเลเซียด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. นโยบายเปิดตลาดแรงงานมาเลเซียแก่คนงานไทย

1.1 เนื่องจากความต้องการของภาคเอกชนมาเลเซียที่ต้องการสร้างแรงงานต่างชาติมีมาก แต่รัฐบาลพยายามควบคุมและไม่ส่งเสริมให้ดำเนินการจ้างแรงงานจากต่างชาติตามที่นายจ้างต้องการ เช่น ในรูปของการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ยู้งยากในการนำคนงานต่างชาติเข้าทำงาน การจำกัดจำนวนคนงาน นอกจากนี้ในขณะนี้ได้มีการจ้างคนงานจากต่างชาติโดยเฉพาะอินโดนีเซีย ซึ่งมีสภาพคล้ายคลึงกับมาเลเซียมากกว่าไทย แต่นายจ้างบางส่วนแจ้งว่าต้องการคนงานจากประเทศไทยมากกว่า กรมแรงงานจึงได้เสนอกระทรวงมหาดไทยให้มีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้เจรจากับทางรัฐบาลมาเลเซียให้เปิดตลาดแรงงานแก่ประเทศไทย ในกรณีที่รัฐบาลมาเลเซียอนุญาตให้มีการจ้างคนงานต่างชาติก็ขอให้รัฐบาลมาเลเซียพิจารณาเปิดโอกาสให้แก่แรงงานไทยเท่าเทียมกับชาติอื่น ๆ นอกจากนโยบายดังกล่าวแล้ว กระทรวงมหาดไทยยังได้แจ้งปัญหาเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตทำงานของมาเลเซีย ซึ่งจะออกให้เฉพาะคนงานจากภาคใต้ของประเทศไทย และจะออกให้ในระยะสั้น เช่น 3 เดือน ซึ่งเป็นปัญหาแก่แรงงานไทยเป็นอย่างมากเพราะคนงานไทยส่วนใหญ่ไปจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือและประสงค์จะทำงานระยะยาว เช่น 1 ปีขึ้นไป จึงทำให้รัฐบาลมาเลเซียเปลี่ยนแปลงระเบียบดังกล่าว และขอให้มีการตกลงจัดระบบการจัดส่งคนงาน เพื่อป้องกันมิให้คนงานถูกหลอกลวงและก่อความเสียหายให้แก่ทั้งสองประเทศ

1.2 ในระยะต่อมาปรากฏว่าในโอกาสที่นายกรัฐมนตรีมาเลเซียเดินทางมาเยือนประเทศไทยระหว่างวันที่ 16-17 พฤษภาคม 2528 ฝ่ายไทยได้หยิบยกปัญหาแรงงานไทยในมาเลเซียให้ฝ่ายมาเลเซียพิจารณาโดยเฉพาะเรื่องการหลอกลวงคนงานไทย การออกใบอนุญาตทำงานให้แก่คนงานไทย และการจัดระบบ

การจัดส่งคนงาน ทานองเดียวกับที่กระทรวงมหาดไทยได้ขอให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการเจรจากับมาเลเซียดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งทางฝ่ายมาเลเซียชี้แจงว่า ขณะนี้มาเลเซียมีปัญหาเรื่องคนงานต่างชาตินาน โดยเฉพาะคนงานจากอินโดนีเซีย แต่ยังคงต้องการแรงงานจากต่างชาติอยู่และจะนำข้อเสนอของไทยไปพิจารณา

ต่อมาคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ได้มีมติเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2528 มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย (กรมแรงงาน) ติดตามการขยายระยะเวลาการให้ใบอนุญาตทำงานแก่คนงานไทยและความต้องการแรงงานมาเลเซีย

1.3 เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2528 นาย KBDIR BIN HAJI SLEIK FADIR รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียได้เข้าพบรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย และได้มีการหยิบยกเรื่องแรงงานไทยในมาเลเซียขึ้นสนทนากัน โดยฝ่ายไทยได้ชี้แจงว่า

"เรื่องคนไทยถูกหลอกไปทำงานในมาเลเซีย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ซึ่งนอกจากจะก่อปัญหาให้ทางการมาเลเซียแล้วยังก่อปัญหาให้สถานเอกอัครราชทูตที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ด้วย ดังนั้น จึงใคร่ขอให้ฝ่ายมาเลเซียพิจารณาออกใบอนุญาตให้ทำงานแก่คนงานไทยที่ไปจากภาคอื่น ๆ นอกเหนือจากภาคใต้ด้วย"

ในเรื่องนี้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซีย ชี้แจงว่าฝ่ายมาเลเซียยินดีรับคนงานไทยจากภาคอื่น ๆ เช่นเดียวกับภาคใต้ และว่าปัญหาที่มีอยู่ในขณะนี้เกี่ยวกับอัตราค่าแรงซึ่งคนงานจากต่างประเทศมักจะนำไปเปรียบเทียบกับค่าแรงในประเทศที่ร่ำรวย เช่น ซาอุดีอาระเบีย และเห็นว่าค่าแรงในประเทศมาเลเซียต่ำ แต่ก็มีคนงานจากอินโดนีเซียเป็นจำนวนมากที่ยอมรับอัตราค่าแรงในอินโดนีเซีย

จากการติดตามความคืบหน้าของกรมแรงงานปรากฏว่า ปัจจุบันตลาดมาเลเซียยังไม่ได้ขยายตัวไ้มากกว่าระยะที่แล้ว แต่ปรากฏว่าการจัดส่งคนงานโดยถูกต้องกฎหมายกลับลดลงทุกปี ส่วนใหญ่เป็นการทำงานในลักษณะ เดินทางไปด้วยตนเองของคนงานบริเวณชายแดน และบางส่วนมีผู้จัดหางานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายลักลอบจัดส่งไป หากไม่มีการปรับปรุงค่าจ้างสภาพเช่นนี้จะยังคงอยู่ต่อไป

2. ด้านการคุ้มครองแรงงาน

กรมแรงงานไทยพยายามให้ความคุ้มครองคนงานที่ไปทำงานในมาเลเซีย โดยการดำเนินการประชาสัมพันธ์เตือนคนงานที่สนใจไปทำงานมาเลเซียให้ระมัดระวังผู้จัดหางานที่ไม่สุจริตอยู่เสมอ ทั้งทางข่าวการแรงงานต่างประเทศประจำสัปดาห์ และการขอความร่วมมือสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารนี้

นอกจากนี้ได้พยายามป้องกันการหลอกลวงคนงานไทยเข้าไปทำงานในมาเลเซียโดยไม่ชอบด้วยการตั้งด่านตรวจคนหางานบริเวณพรมแดนไทย-มาเลเซียขึ้น

3 แห่งคือ ด้านตรวจคนหางานพรมแดน (อ.สะเดา จ.สงขลา), ด้านตำบลทุ่งหมอ (อ.สะเดา จ.สงขลา) และด้านสทิงโก-ลก (จ.นราธิวาส) อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เนื่องจากคนงานสามารถเดินทางเข้าไปมาเลเซียได้ง่ายโดยไม่ต้องใช้หนังสือเดินทางและไม่ต้องขอวีซ่าประกอบกับคนงานมักไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทำให้ยังคงมีปัญหาก่อเกิดขึ้นเสมอ ๆ

ข. การดำเนินการในระยะต่อไป

1. ด้านการพัฒนาตลาดแรงงาน

ปัจจุบันมาเลเซียมีความต้องการแรงงานด้านเกษตรเป็นจำนวนมาก และประเทศไทยที่อยู่ในฐานะที่ร่วมมือกับมาเลเซียจัดส่งคนงานที่มาเลเซียต้องการได้ แต่ปัญหาคือรัฐบาลมาเลเซียยังมีการควบคุมการนำคนงานต่างชาติเข้าประเทศอย่างเข้มงวด ประกอบกับการจัดระบบการส่งคนงานไทยไปทำงานยังไม่ดีพอ และมีผู้แสวงหาประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ดังนั้นการแก้ไขควรเป็นที่การจัดระบบส่งคนงานเสียใหม่ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน

การจัดระบบดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

1.1 ควรมีการตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐ กำหนดเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดส่งคนงานไปทำงานในมาเลเซีย เช่น การแจ้งจำนวนและประเภทคนงานที่ต้องการ การคัดเลือก การฝึกอบรม การจัดการเรื่องการเดินทาง เอกสารการให้ความคุ้มครองแก่คนงานไทย เป็นต้น

1.2 การที่รัฐบาลไทยจะกำหนดให้การจัดส่งคนงานทั้งหมด (ยกเว้นคนงานตามบริเวณพรมแดนซึ่งเป็นคนงานท้องถิ่น) ต้องกระทำผ่านรัฐบาลไทยโดยกรมแรงงานเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงหน่วยเดียว สำหรับภาคเอกชนที่ประสงค์จะจัดส่งคนงานจะต้องได้รับอนุญาตจากกรมแรงงานให้ร่วมโครงการนี้ เหตุที่ต้องดำเนินการเช่นนี้ก็เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

- ในระยะที่ผ่านมาปรากฏว่านายจ้างและนายหน้ามาเลเซียเอาเปรียบคนงานไทยเป็นอย่างมาก มีการหลอกลวงและเรียกค่านายหน้าจำนวนมาก ประกอบกับผู้จัดส่งคนงานของไทยรู้เห็นเป็นใจ ทำให้คนงานจำนวนมากได้รับความเดือดร้อน

- เนื่องจากงานส่วนใหญ่เป็นงานระยะสั้นตามฤดูกาล หากให้บริษัทจัดหางานจัดส่งส่วนใหญ่ นายจ้างจะเสียหายเพราะส่งคนงานให้ไม่ทัน และคนงานเดือดร้อนเนื่องจากต้องเสียค่าบริการจำนวนมาก บางรายสูงถึง 30,000 บาท เมื่อได้ทำงานระยะสั้น เช่น 3 เดือน จึงไม่คุ้มทุน หากกรมแรงงานเป็นผู้ดำเนินการ ก็จะทำให้คนงานไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และสามารถลดค่าใช้จ่ายของคนงานลงได้โดยใช้เครือข่ายหน่วยงานของกรมแรงงาน คือสำนักงานแรงงานจังหวัดที่มีอยู่ทั่ว

- ในระยะที่ผ่านมาปรากฏว่า คนงานส่วนใหญ่ไม่ได้รับการชี้แจงสภาพการทำงานหรือผู้จัดหางานให้ข้อมูลที่ไมตรงทับข้อเท็จจริง เมื่อเดินทางไปถึงที่ทำงานพบว่าไม่เป็นไปตามที่ได้ทราบมาก็จะไม่ยอมทำงาน หากกรมแรงงานดำเนินการเองก็จะสามารถชี้แจงพนักงานเข้าใจรวมทั้งอาจทำการฝึกอบรมให้คนงานได้คุ้นกับงานก่อนเดินทางออกไป ซึ่งเป็นการควบคุมและพัฒนาคุณภาพคนงานให้ตรงตามที่นายจ้างต้องการในเรื่องค่าจ้างและสวัสดิการ หากให้กรมแรงงานดำเนินการควรมีอำนาจต่อรองและติดตามตรวจสอบมิให้นายจ้างเอาเปรียบคนงานได้

อย่างไรก็ดี จากประสบการณ์ของอินโดนีเซีย แม้จะมีการทำข้อตกลงระหว่างอินโดนีเซียกับมาเลเซีย แต่ปรากฏว่าไม่มีการปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น เพราะนายจ้างไม่ประสงค์จะเสียประโยชน์ กรณีรัฐบาลไทย หากจำเป็นแต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากทางการมาเลเซียก็คงจะมีการหลอกลวงและเอาเปรียบคนงานโดยขาดความจริงใจในการแก้ปัญหา ก็อาจจำเป็นต้องระงับการจัดส่งคนงานทั้งหมดก็เป็นได้

2. ด้านการคุ้มครองคนงานไทย

ปัญหาการหลอกลวงคนงานไทย เกิดจากผู้จัดส่งของไทยโดยเฉพาะสายและบริษัททัวร์ที่หาคนใหญ่ และการควบคุมของทั้งไทยและมาเลเซียยังไม่สามารถป้องกันปัญหานี้ได้อย่างดีพอ จึงยังคงมีผู้ถูกหลอกลอยู่เสมอทั้งสองประเทศควรจะได้หาความตกลงในลักษณะการร่วมมือกันสร้างระบบคนเข้าเมืองให้สามารถระงับการเดินทางไปทำงานที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ด้านแรงงานในมาเลเซียก็กำลังประสบปัญหาใน 2 ลักษณะพร้อม ๆ กันกล่าวคือ ปัญหาการว่างงานภายในประเทศมีอัตราสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันมาเลเซียก็ขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรและก่อสร้างอย่างมาก จากปัญหาดังกล่าวทำให้จำเป็นต้องรับแรงงานต่างชาติเข้าไปทดแทนแรงงานในท้องถิ่น และแรงงานจำนวนหนึ่งเข้าประเทศโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งบางครั้งรัฐบาลมาเลเซียต้องปล่อยให้เป็นไปในลักษณะเช่นนั้น เพราะถือว่าเป็นการแก้ไขปัญหาชั่วคราวเท่านั้น จึงไม่ต้องการทำเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่ถูกต้องในระยะยาว ซึ่งอาจส่งผลต่อภาวะการว่างงานภายในประเทศที่รุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต โดยที่ปัจจุบันจะเริ่มมีเสียงเรียกร้องให้รัฐบาลกลางจัดการกับปัญหาการลักลอบเข้าประเทศของแรงงานต่างชาติอย่างเด็ดขาด และกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงานโดยรีบด่วน ซึ่งทำให้คาดการณ์ได้ว่า⁴⁵

⁴⁵ วิโรจน์ ราชรักษ์ "สถานการณ์ชายแดนและโครงการความร่วมมือไทย-มาเลเซีย" เอกสารประกอบการสัมมนา ความร่วมมือระหว่างไทยกับมาเลเซียในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่าง. วันที่ 13-16 กันยายน 2533, หน้า 6.

- รัฐบาลมาเลเซียคงไม่มีนโยบายรับแรงงานต่างชาติเข้าประเทศในระยะยาว
- เป็นการยากที่จะมีการเจรจาข้อตกลงระหว่างรัฐบาลในการส่งแรงงานต่างชาติเข้าไปทำงานในมาเลเซีย
- ภาวะการว่างงานในมาเลเซียมีอัตราสูงขึ้นทุกปี ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้มาเลเซียกำหนดมาตรการด้านแรงงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการใช้แรงงานท้องถิ่น โดยกีดกันแรงงานต่างชาติในระยะต่อไปอย่างแน่นอน
- ในส่วนรัฐบาลท้องถิ่นของแต่ละรัฐ ในระยะสั้นรัฐบาลกลางคงปล่อยให้สถานการณ์ตัดสินใจที่จะกำหนดมาตรการเพื่อแก้ปัญหาแรงงาน โดยเฉพาะในรัฐที่มีปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรม ซึ่งคงจะใช้แรงงานต่างชาติต่อไปในระยะสั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

ข. ปัญหาด้านความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 46

ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องของความไม่เข้าใจ ความหวาดระแวง การก่อการร้าย การเรียกค่าคุ้มครองที่ยังมีอยู่ และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น แม้ว่าจะ เป็นเรื่องภายในของคนไทย แต่หากจะพูดกันอย่างตรงไปตรงมาหรือเอาความจริงมาพูดกันแล้ว ก็ต้องยอมรับว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับทัศนคติ พฤติกรรมของบุคคลบางกลุ่มในประเทศเพื่อนบ้านของเราอยู่ไม่น้อย

ปัญหาด้านความมั่นคงก็เช่นกัน สืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างไทย-มาเลเซียที่มีมาช้านาน ประชาชนชาวไทยและมาเลเซียในพื้นที่ชายแดนต่างก็มีความสัมพันธ์กันที่เครือญาติ มีการติดต่อไปมาหาสู่กันเป็นประจำนอกจากนี้ในรัฐต่าง ๆ ทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซียก็ยังมีชาวมาเลเซียเชื้อชาติไทย ซึ่งนับถือศาสนาพุทธอาศัยอยู่จำนวนมาก อาทิ ในรัฐกลันตัน มีชาวมาเลเซียเชื้อชาติไทยอาศัยอยู่ถึง 45,000 คน ประกอบกับการมีชายแดนติดต่อกันเป็นระยะทางรวม 636 กิโลเมตร ก็ยิ่งทำให้ทั้งสองประเทศมีความจำเป็นต้องคบหาสมาคมและมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น จนบางครั้งความใกล้ชิดก็ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคและการกระทบกันบ้างในบางโอกาส ปัญหาที่โด่งดังมาจนถึงตอนนี้ เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา หรือม ๆ กับการนำเสนอถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นก็ได้มีการเสนอแนวทางแก้ไขในแต่ละปัญหาไปพร้อมกันด้วยแล้ว

46 ข้อมูลส่วนใหญ่ได้จาก เอกสารการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง "ความร่วมมือระหว่างไทยกับมาเลเซียในบริเวณจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง" ณ โรงแรมเก็นติ้ง อ.สุโขทัย-ลก จ.นราธิวาส, วันที่ 13-16 กันยายน 2533.

1. ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ ; สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข

บุคคลสองสัญชาติในที่นี้หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่ข้ามไปทำบัตรประชาชนของประเทศไทย ซึ่งเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี 2519⁴⁷ เป็นต้นมา การกระทำดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยออกบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้คนไทยมุสลิมและชก.ข้ามไปทำบัตรประชาชนที่ประเทศไทยจำนวนมาก สำหรับมูลเหตุจูงใจที่ว่าคนไทยข้ามไปทำบัตรประชาชนนั้นสามารถสันนิษฐานได้ดังต่อไปนี้

ก. ได้รับการชักจูงจากบุคคลบางกลุ่มในพรรคการเมืองฝ่ายค้านของมาเลเซีย ซึ่งมีอิทธิพลอยู่ในรัฐกลันตัน ทำให้คนไทยในจังหวัดนราธิวาสข้ามไปทำบัตรประชาชนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในพรรคของตน

ข. การทำบัตรประชาชนของประเทศไทย จะช่วยให้สะดวกต่อการเดินทางผ่านแดน การติดต่อค้าขาย การประกอบอาชีพ การไปพบปะหาญาติพี่น้อง ตลอดจนการข้ามไปศึกษาต่อและการทำงานในประเทศไทยด้วย

ค. เพื่อความสะดวกของผู้ก่ออาชญากรรมที่ต้องการข้ามแดนเพื่อหลบหนีการปราบปรามหรือเพื่อลักลอบเข้ามาก่ออาชญากรรมในประเทศไทย

ปัญหาดังกล่าวนี้ คณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย-มาเลเซีย ได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซียขึ้นเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาแล้ว ซึ่งคณะกรรมการร่วมได้จัดประชุมขึ้น เมื่อ 19-20 พฤษภาคม 2524 โดยที่ประชุมได้มีข้อตกลงร่วมกันที่สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ทั้งสองฝ่ายไม่ควรออกบัตรประชาชนให้แก่ประชาชนอีกชาติหนึ่ง กรณีสงสัยควรปรึกษาดกกลางระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสองประเทศก่อน

2. แต่ละฝ่ายควรจัดทำรายชื่อบุคคลที่สงสัยว่าจะมีสองสัญชาติและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

3. แต่ละฝ่ายควรจะทำให้มีการข้ามพรมแดนได้เฉพาะจุดที่ได้รับอนุญาตและจุดตรวจคนเข้าเมืองเท่านั้น

47 จังหวัดนราธิวาส, สำนักงาน ข้อมูลทั่วไป รายงานประจำปี, 2533 หน้า 71

สำหรับแนวทางแก้ปัญหาของรัฐบาลไทย กระทรวงมหาดไทยได้แจ้งให้
กรมการปกครอง กรมตำรวจและจังหวัดชายแดนภาคใต้พิจารณากำหนดมาตรการ
และแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เช่นให้กวดขันการออกบัตรประจำตัวประชาชน
ใหม่ เนื่องจากบัตรเดิมสูญหาย ขณะเดียวกันควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน
เห็นประโยชน์ของการมีและพกพาบัตรประจำตัวประชาชน นอกเหนือจากการเข้มงวด
กวดขันในการออกหนังสือเดินทางการตรวจสอบคนเข้าเมืองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
การตรวจสอบและสืบสวนพฤติกรรมบุคคลสองสัญชาติ เพื่อการป้องกันปัญหาที่อาจเกิด
ขึ้นในอนาคตต่อไป

2. ปัญหาการแบ่งเส้นเขตแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย

2.1 สภาพปัญหา

ประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย มีพรมแดนติดต่อกันนับจาก
จังหวัดสตูลถึงจังหวัดนราธิวาสรวมเป็นระยะทางประมาณ 636 กิโลเมตร โดยเป็น
เขตแดนบนบก 541 กิโลเมตร และเขตแดนทางน้ำ 95 กิโลเมตร ลักษณะภูมิ
ประเทศตามแนวชายแดนบางช่วงเป็นป่าทึบมีเทือกเขาสลับซับซ้อน บางช่วงเป็นแม่
น้ำซึ่งยากแก่การกำหนดเขตแดนที่ชัดเจน บางครั้งจึงก่อให้เกิดปัญหาและความขัด
แย้งระหว่างประเทศขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัญหาเส้นเขตแดนที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีกใน
อนาคต สามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 2 กรณีดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 เป็นกรณีที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของหลักเขตแดนบนบกทำให้เกิด
เกิดการละเมิดอธิปไตยและความเข้าใจผิดอันอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ
ได้ในอนาคต สำหรับจุดที่เป็นปัญหานั้นในปัจจุบันสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดที่ 1 บริเวณหลักเขตแดนหมายเลข 65/149 ที่หลักเขียน
ว่า THAILAND/MALAYSIA ซึ่งเป็นหลักที่กรมแผนที่ทหารร่วมกับกรมแผนที่แห่งชาติ
ประเทศมาเลเซียจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดแนวพรมแดนให้ชัดเจน หลักนี้อยู่บริเวณหลัง
ด่านภูเขาทอง หมู่ที่ 2 ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส ตรงข้ามกับ
บ้านกาโกล ตำบลบาตูมือสันตัน อำเภอจือลี รัฐกลันตัน มีการปักหลักเขตที่สันนิษฐาน
ว่าประเทศไทยเสียเปรียบ กล่าวคือ เมื่อปี 2522 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงมีพระราชดำริที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำบริเวณหลังด่านภูเขาทอง เพื่อกักเก็บน้ำให้
ราษฎรไว้ใช้ต่อมาในปี 2523-2524 ประเทศไทยร่วมกับประเทศมาเลเซียได้ทำ
การปักหลักเขตแดนหมายเลข 65/149 ดังกล่าว บรากว่าบริเวณที่จะก่อสร้างเข้า
ไปอยู่ในเขตประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตามหลักเขตแดนดังกล่าวยังมิได้มีการให้
สัตยาบันต่อกันระหว่างรัฐบาลทั้งสองประเทศ จึงยังมีอาจถือได้ว่าเป็นหลักเขตแดนที่
เป็นทางการ

จุดที่ 2 เป็นหลักเขตแดนหมายเลข 65/88 บริเวณตำบลภู-
เขาทอง อำเภอสุคีริน มีชาวต่างชาติทำการถางป่าล่าเข้ามาในเขตไทยลึกประมาณ

5 เมตร อย่างไรก็ตามทางเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้เนื่องจากแนวเขตแดนยังไม่ชัดเจนเกรงว่าจะกลายเป็นข้อพิพาทระหว่างประเทศได้

จุดที่ 3 หลักเขตแดนหมายเลข 65/92 บริเวณตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน มีสภาพหักพังอยู่กับฐาน สันนิษฐานว่าอาจเกิดจากการไถกรุยของรถแทรกเตอร์เพื่อสร้างนิคมบริเวณข้างกาล อำเภอจือลี รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

จุดที่ หลักเขตแดนหมายเลข 65/99-100 บริเวณตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน มีชาวต่างชาติต่างปลุกกล้าเข้ามาในเขตไทยลึกประมาณ 5 เมตร เป็นระยะทางยาว 50 เมตร

กรณีที่ 2 เกิดจากการที่กรมแดนบางช่วงเป็นแม่น้ำลาคอง เมื่อแม่น้ำเกิดเปลี่ยนทางเดินโดยเฉพาะบางช่วงของแม่น้ำโกลกจึงทำให้เกิดความไม่ชัดเจนของหลักเขตแดน นอกจากนี้ในฤดูฝน จะมีน้ำท่วมทำให้เกิดปัญหาน้ำกัดเซาะตลิ่งโดยเฉพาะในฝั่งไทยเขตพื้นที่อำเภอตากใบ อำเภอสะโงโกลก และอำเภอแว้งเป็นผลทำให้ไทยเสียเปรียบในเรื่องดินแดน โดยที่บริเวณที่เสียหายมากที่สุดอยู่ที่พื้นที่ อำเภอสะโงโกลกทั้งในและนอกเขตเทศบาล ซึ่งจากการศึกษาสภาพน้ำโกลก ของคณะอนุกรรมการร่วมแม่น้ำโกลก กรมแผนที่ทหารพบว่าประเทศไทยเสียพื้นที่ไปแล้วถึง 257 ไร่ ขณะที่มาเลเซียเสียพื้นที่ 117 ไร่ และในอนาคตคาดว่าประเทศไทยอาจต้องเสียพื้นที่อีก 15 จุด รวม 66 ไร่ และมาเลเซียจะต้องเสียพื้นที่อีก 4 จุด รวม 40 ไร่

2.2 แนวทางแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับดังต่อไปนี้

2.2.1 การแก้ไขปัญหาระดับประเทศ ประการสำคัญอยู่ที่การแก้ไขสนธิสัญญาไทย-อังกฤษ ลงวันที่ 10 มีนาคม 2451 ที่ทำยึดถือแนวร่องน้ำลึกของแม่น้ำโกลก เป็นเส้นกันเขตแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย ซึ่งสนธิสัญญาดังกล่าว ทำให้ไทยต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบตลอดมา เนื่องจากลักษณะการกัดเซาะของน้ำส่วนใหญ่จะกัดเซาะแนวตลิ่งทางฝั่งไทยมากกว่าฝั่งมาเลเซีย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาทางเปิดการเจรจาเพื่อให้มีการกำหนดหลักเขตแดนระหว่างประเทศอย่างถาวร (Fixed Boundary)

2.2.2 การแก้ปัญหาระดับท้องถิ่น ท้องที่ ๆ มีปัญหาแนวเขตแดนมากได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งทางจังหวัดได้สั่งการและกำกับไปยังอำเภอท้องที่ให้ดำเนินการใน 3 ประการดังต่อไปนี้

- ต้องตรวจตรา ดูแลแนวฝั่งแม่น้ำโกลกและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาน้ำกัดเซาะตลิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละจุดว่ามีระดับความรุนแรงของความเสียหาย ตลอดจนแนวโน้มของปัญหานั้น ๆ อย่างไร

- ในบริเวณที่ตลิ่งถูกน้ำกัดเซาะหรือบริเวณที่คาดว่า จะมีการกัดเซาะของน้ำ หากอำเภอสามารถดำเนินการอนุรักษ์แนวฝั่งที่ถูกน้ำกัดเซาะ ได้เองก็ให้รับดำเนินการโดยด่วน

- สำหรับบริเวณที่มีน้ำกัดเซาะเสียหายรุนแรงหรือมี แนวโน้มที่ก่อให้เกิดความเสียหายมาก และอำเภอไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ให้ รีบรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ รายงานให้จังหวัดทราบโดยด่วน

เท่าที่ผ่านมา จังหวัดได้รับรายงานจากอำเภอสุโขทัย-ลก ในกรณีที่ไม่ สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวว่ามีบริเวณที่เกิดความเสียหายอยู่ 2 จุดคือ

ก. บริเวณบ้านมูโนะ หมู่ที่ 1 ตำบลมูโนะ อำเภอสุโขทัย-ลก เป็นระยะทางตามแนวชายฝั่งประมาณ 1,000 เมตร

ข. บริเวณเขตเทศบาลตำบลสุโขทัย-ลก ความยาวประมาณ 4,300 เมตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหลังหมู่บ้านมะลิวัลย์ สะพานรถไฟระยะ ทาง 1,500 เมตร เป็นจุดวิกฤตที่จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สำหรับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จังหวัดได้เสนอของบประมาณเพื่อก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งพังทลาย โดยเขื่อนที่ก่อสร้างนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อฝั่งของ ประเทศมาเลเซีย ลักษณะเขื่อนสร้างเป็นกำแพงหินที่บรรจุอยู่ในคลองตาข่ายลวด เหล็ก นามาวางเรียงกัน ซึ่งกำแพงหินนี้เมื่อกระแส น้ำมากกระทบก็จะดูดซับน้ำ ทาให้ ความรุนแรงของกระแสน้ำลดลง ขณะนี้การก่อสร้างได้ดำเนินการไปแล้วทั้งจุดที่ 1 และจุดที่ 2 ดังนี้

จุดที่ 1 ก่อสร้างเขื่อนยาว 695 เมตร ใช้งบประมาณ 22,728,560 บาท ขณะนี้คงเหลือระยะทางที่จะต้องก่อสร้างอีก 215 เมตร ซึ่งจังหวัดได้เสนอ ของบประมาณจากกระทรวงมหาดไทยเป็นเงิน 11,089,000 บาท

จุดที่ 2 ก่อสร้างเขื่อนยาว 1,077 เมตร ใช้งบประมาณ 36,826,100 บาท กำหนดแล้วเสร็จเดือนสิงหาคม 2533 ที่ผ่านมา

สาเหตุที่จำเป็นต้องสร้างเขื่อน เนื่องจากความกว้างของแม่น้ำโขง-ลกมี เพียง 20-40 เมตร ในฤดูฝนกระแสน้ำจะไหลบ่าท่วมตลิ่ง การทิ้งหินหรือสิ่งกีด ขวางต่าง ๆ ทำได้ยาก และไม่สามารถป้องกันการกัดเซาะของน้ำได้ จึงต้องใช้วิธี สร้างเขื่อนแทน

3. ปัญหาโนแมนส์แลนด์ (No Man's Land)

3.1 สภาพปัญหา

พื้นที่โนแมนส์แลนด์ เป็นพื้นที่ว่างอยู่ระหว่างไทย-พม่าตั้ง เบซาร์ ของไทยกับสถานีรถไฟพม่าตั้ง เบซาร์ และตลาดพม่าตั้ง เบซาร์ของมาเลเซีย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 90 ไร่ ฝ่ายมาเลเซียได้สร้างกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็กกันเป็นแนว ในลักษณะถอยร่นเข้าไปในเขตมาเลเซียจากแนวเขตแดนประมาณ 80-100 เมตร

จึงทำให้เกิดพื้นที่ว่างดังกล่าวขึ้น มีชาวไทยซึ่งส่วนใหญ่มาจากจังหวัดปัตตานีและสงขลา เข้าไปสร้างที่อยู่อาศัยและแผงลอยค้าขาย (รายละเอียดตามแผนที่ที่แนบมาด้วย)

ความเป็นไปของปัญหาดังกล่าว เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2525 ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมร่วมไทย-มาเลเซีย (SEDEC) ครั้งที่ 2 ได้มีมติให้มีการสร้างกำแพงรั้ว (REFENCING) ที่บาดัง เบซาร์และพัฒนาพื้นที่บริเวณบาดัง เบซาร์ โดยได้เสนอมติดังกล่าวให้คณะกรรมการชายแดนทั่วไปพิจารณาและคณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย-มาเลเซีย (กชท.) ได้มีมติเมื่อ 30 ตุลาคม 2526 (การประชุมกชท. ครั้งที่ 28) ให้ดำเนินการก่อสร้างกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) รวมทั้งรั้วตาข่ายและเครื่องกีดขวางตามแนวชายแดนตรงข้ามกับกำแพงของมาเลเซีย

ต่อมาเมื่อเดือนเมษายน 2530 มาเลเซียได้เข้ามารื้อถอนอาคารบ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างในพื้นที่ดังกล่าว และจัดสร้างอาคารห้องแถวชั้นเดียวสำหรับประกอบการค้าและเป็นที่อยู่อาศัย โดยให้คนไทยที่อาศัยอยู่เดิมมีสิทธิเช่าต่อไปได้ (ปัจจุบันมีคนไทยเข้าไปประกอบการค้าและอยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ มีบางรายได้โอนสิทธิการเช่าให้แก่พ่อค้าคนจีนมาเลเซียแต่ก็ไม่มากนัก) บริเวณดังกล่าวนอกจากจะเป็นบริเวณประกอบการค้าและที่อยู่อาศัยแล้วยังเป็นพื้นที่ตั้งของโรงเก็บสินค้าเพื่อเตรียมลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยด้วย

ประเด็นสำคัญของปัญหาดังกล่าวอยู่ที่ช่องผ่านชาว-แดง ซึ่งเป็นทางผ่านไปสู่พื้นที่ในแมนส์แลนด์ เป็นช่องทางที่อำนวยความสะดวกขนสินค้าหนีภาษี เช่น น้ำมันปาล์มและของผิดกฎหมายอื่น ๆ รวมทั้งเป็นเส้นทางลักลอบนำผู้หญิงไทยไปค้าประเวณีที่ประเทศมาเลเซีย และยังเป็นเส้นทางออกที่จะนำแรงงานไทยไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียอีกด้วย ซึ่งจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำช่องชาว-แดง เคยไล่ติดตามจับกุมผู้ลักลอบขนสินค้าหนีภาษีเข้าไปในบริเวณดังกล่าว แต่กลับถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเลเซียเข้าล้อมกรอบขัดขวาง นอกจากนี้ยังพบว่ามาเลเซียจะมีการจัดกำลังรักษาความปลอดภัย U.K.K 9UNIT KAWALAN KESCLAMA TAN) จำนวน 5 คน โดยมีหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจ U.P.P (UNIT PENCECH PENYALUDUPAN) คอยสนับสนุนอยู่ประจำและมีสำนักงานอยู่ในบริเวณร้านค้าที่เป็นห้องแถวในพื้นที่ในแมนส์แลนด์นั่นเอง

3.2 แนวทางแก้ปัญหา

สืบเนื่องจากมีการลักลอบขนสินค้าหนีภาษีและของผิดกฎหมายอื่น ๆ เข้ามาในราชอาณาจักรโดยผ่านบริเวณช่องชาว-แดง จังหวัดสงขลา ร่วมกับอาเภอสะเดา จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปัญหาการปฏิบัติงานที่ช่องผ่านแดนขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และคณะกรรมการได้กำหนดเวลาเปิด-ปิดช่องผ่านชาว-แดงไว้ดังต่อไปนี้

- เช้า เปิดระหว่างเวลา 07.00-08.00 น.
- กลางวัน เปิดระหว่างเวลา 12.00-13.00 น.
- เย็น เปิดระหว่างเวลา 16.00-17.00 น.

นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยยังได้ขอให้สภาความมั่นคงแห่งชาติพิจารณา กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติกรณีปัญหาเขตแดนบริเวณอำเภอสะเดา จังหวัด สงขลา รวมทั้งประเด็นในเรื่องการเปิด-ปิดช่องผ่านแดนเข้า-ออก บริเวณพื้นที่ใน- แมนส์แลนด์ โดยขอให้หน้าปัญหาดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณา ปัญหาเขตแดนของประเทศไทยและขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาความมั่นคง แห่งชาติ

4. ปัญหาการก่อการร้ายในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

4.1 กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่เคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงประสบปัญหาความไม่สงบที่ เกิดขึ้นในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากการก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ก. ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งปัจจุบันเหลืออยู่เพียงกลุ่มเดียวคือ กลุ่มส.สันต์ (นายเชือน ด้วงบิล) มีสมาชิก 9-10 คน เคลื่อนไหวอยู่บริเวณรอยต่อ ของจังหวัดยะลา กับจังหวัดสงขลา และบางส่วนของอำเภอทุ่งหว้า อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

พฤติกรรมของกลุ่มดังกล่าว จะพยายามติดต่อชักจูงให้ผู้พัฒนาชาติไทย กลับไปร่วมกิจกรรมโดยการเสนอสิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ตอบแทนให้ ขณะเดียวกันก็แสวงหาประโยชน์โดยการกรรโชกทรัพย์จากเจ้าของกิจการต่าง ๆ ในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม ในสภาพปัจจุบันผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานทั้งทางการเมืองและการทหาร ขณะเดียวกันการปฏิบัติงาน จะมีลักษณะของมิถิลลาชีฟ มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองดังที่ประกาศไว้ซึ่งแนวโน้มการปฏิบัติงานของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ พอสรุป ได้ดังนี้

1. พยายามปรับแนวทางการต่อสู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
2. พยายามดำรงกองกำลังติดอาวุธขนาดเล็กไว้ 5-10 คน เพื่อใช้ในการข่มขู่หาประโยชน์จากราษฎร
3. พยายามติดต่อชักจูง ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมพัฒนาชาติไทยกลับเข้าร่วม กิจกรรมโดยเฉพาอย่างยิ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่มีชอบ เช่น การทำไม้เถื่อน เป็นต้น
4. พยายามหาโอกาสพลิกสถานการณ์เพื่อเป็นฝ่ายรุกต่อไป

ข. กลุ่มโจรคอมมิวนิสต์มาลายา (จคม.) ปัจจุบันได้ยุติการต่อสู้ไป แล้ว โดยได้ออกมามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยหมดเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2532 ซึ่งทางราชการได้จัดหาที่ทำการให้ตามความจำเป็น

พฤติกรรมของกลุ่มดังกล่าว จะพยายามติดต่อชักจูงให้ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย กลับไปร่วมกิจกรรมโดยการ เสนอสิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ตอบแทนให้ ขณะเดียวกันก็แสวงหาประโยชน์โดยการกรรโชกทรัพย์จากเจ้าของกิจการต่าง ๆ ในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม ในสภาพปัจจุบันผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานทั้งทางการเมืองและการทหาร ขณะเดียวกันการปฏิบัติงาน จะมีลักษณะของมิชฌาชีพ มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองดังที่ประกาศไว้ซึ่งแนวโน้มการปฏิบัติงานของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ พอสรุปได้ดังนี้

1. พยายามปรับแนวทางการต่อสู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
2. พยายามดำรงกองกำลังติดอาวุธขนาดเล็กไว้ 5-10 คน เพื่อใช้ในการข่มขู่หาประโยชน์จากราษฎร
3. พยายามติดต่อชักจูง ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมพัฒนาชาติไทยกลับเข้าร่วมกิจกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่มีขอบ เช่น การทำไม้เถื่อน เป็นต้น
4. พยายามหาโอกาสพลิกสถานการณ์เพื่อเป็นฝ่ายรุกต่อไป

ข. กลุ่มโจรคอมมิวนิสต์มาลายา (จคม.) ปัจจุบันได้ยุติการต่อสู้ไปแล้ว โดยได้ออกมามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยหมดเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2532 ซึ่งทางราชการได้จัดหาที่ทำการให้ตามความจำเป็น

ค. กลุ่มโจรก่อการร้าย (ชจก.) ปัจจุบันกระจายออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ 5-7 คน พยายามใช้ผลประโยชน์จูงใจให้แนวร่วมตลอดจนเครือญาติให้การสนับสนุนด้านเสบียงอาหารเพื่อความอยู่รอด นับได้ว่าเป็นกลุ่มที่ก่อความวุ่นวาย ความสงบของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด โดยเฉพาะการชู้กรรโชกทรัพย์ การลอบยิงราษฎรและการลอบวางระเบิด ทั้งนี้เนื่องจากไม่อาจเคลื่อนไหวได้โดยเสรี ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศน้อยลง จึงจำเป็นต้องเรียกค่าคุ้มครองและชู้กรรโชกทรัพย์จากราษฎรหรือแม้แต่พี่น้องชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยกันเอง แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ให้การสนับสนุนแต่อย่างใด

พื้นที่เคลื่อนไหวของ ชจก. ในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้ 6 พื้นที่คือ

1. พื้นที่บริเวณเทือกเขาตะเว รอยต่ออำเภอสุทโงปาดิ อำเภอระแงะ และอำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่ม B.R.N (BARISAN RIVOLUST NATIONAL MALAYA-PATTANI)
2. พื้นที่บริเวณเทือกเขาเมาะแด รอยต่ออำเภอระแงะ อำเภอเรือเลาะ และอำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส โดยทิศตะวันตกเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่ม B.R.N (BARISAN RIVOLUST NATIONAL MALAYA-PATTANI) ส่วนทางทิศตะวันออกของเทือกเขา เป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่ม PULO (PATTANI UNITED LIBERATION)

3. พื้นที่บริเวณเทือกเขาบูโด รอยต่ออำเภอเมือง อำเภอบาเจาะ และ อำเภอศรีเสาะ จังหวัดนราธิวาส โดยทางทิศตะวันตกของเทือกเขาเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่ม B.R.N และทางทิศตะวันออกเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่ม PULO.

4. พื้นที่บริเวณเทือกเขามือยอย รอยต่ออำเภอรามัน อำเภอบันนังสตา และอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่ม B.R.N.

5. พื้นที่บริเวณรอยต่ออำเภอยะหา อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่ม B.R.N

6. พื้นที่บริเวณรอยต่ออำเภอมายอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี พื้นที่นี้มักถูกใช้เป็นแหล่งหลบซ่อนตัวของกลุ่มก่อการร้ายเกือบทุกกลุ่ม

จากพื้นที่เคลื่อนไหวดังกล่าว จะเห็นว่ากลุ่ม B.R.N มีพื้นที่เคลื่อนไหวครอบคลุมทั้ง 3 จังหวัด ในขณะที่กลุ่ม PULO มีพื้นที่เคลื่อนไหวเพียงบางส่วนของจังหวัดนราธิวาส เท่านั้น นอกจากนี้กลุ่มก่อการร้ายเหล่านี้ยังใช้พื้นที่ตามแนวชายแดนไทย เป็นเส้นทางเข้า-ออกเพื่อการก่อการร้ายและเพื่อหลบหนีกลับไปยังต่างประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเป็นอย่างมาก นอกเหนือจากการสร้างภาพพจน์ที่ไม่ดีในสายตาของนักลงทุนและนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในบริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ง. กลุ่มก่อการ แอบอ้างการเมืองและศาสนา ตามที่มีประเทศหนึ่งได้เปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นสาธารณรัฐอิสลาม ขณะเดียวกันก็มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการเผยแพร่แนวความคิดดังกล่าวให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศอิสลามและชาวมุสลิมทั่วไป ประเทศไทยก็เป็นเป้าหมายหนึ่งในการดำเนินการครั้งนี้ รวมทั้งยังมีแนวโน้มที่จะใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการส่งออกแนวคิดการปฏิบัติอิสลามในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีประชาชนนับถือศาสนาแตกต่างกันไปมากมาย การขัดขวางการดำเนินการทางศาสนาจึงกระทำได้ยาก จากจุดนี้จึงต้องการใช้พื้นที่ประเทศไทยเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่แนวความคิดดังกล่าว

แนวความคิดนี้ เริ่มมีการเคลื่อนไหวตั้งแต่ปี 2525 โดยได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ จนทำให้มีบุคคลในพื้นที่ต้องตกเป็นเครื่องมือทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว รวมทั้ง เป็นผลให้สถานการณ์ปัจจุบันในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดความขัดแย้งทางแนวความคิดสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จาก ในปี 2528 มีการเคลื่อนไหวในเรื่องการนำพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ที่โรงเรียน ต่อมาในปี 2530 มีการตั้งเงื่อนไขเรียกร้องให้นักศึกษาหญิงในวิทยาลัยครูยะลาแต่งกายชุดอิสลาม และปี 2532-2533 มีการตั้งเงื่อนไขต้องการให้ทางราชการถอนทะเบียนมัสยิดหรือเซะออกจากทะเบียนโบราณสถาน เป็นต้น

จ. กลุ่มโจรมิจฉาชีพ เป็นการเชื่อมโยงสถานการณ์การก่อการร้ายเพื่อประโยชน์ส่วนตน โดยการแอบอ้างอาศัยเหตุการณ์เข้าสวมรอยและเบี่ยงเบนให้บุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจว่าเป็นการกระทำของขบวนการก่อการร้ายกลุ่มอื่น ๆ ซึ่ง

แท้จริงแล้วเกิดจากการกระทำของโจรมิจฉาชีพเพื่อหวังประโยชน์ ดังนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบใด ๆ ขึ้นจะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ ลงไป ยกตัวอย่างเช่น เหตุการณ์โรงเรียน 36 แห่ง ในเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้รับจดหมายกรรโชกทรัพย์ จนทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เหตุการณ์นี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการกระทำเพื่อหวังประโยชน์ของกลุ่มคนกลุ่มนี้และ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในพื้นที่ดังกล่าว

ตารางที่ 18

แสดงยอดกำลังติดอาวุธของผู้ก่อการร้ายในเขต 14 จังหวัดภาคใต้

พ.ศ.	พค.	ชจก.	จคม.	รวม
2524	2735-2850	1850-1865	1735-1930	6275-6645
2525	1645-1665	1725-1785	1575-1785	4845-5235
2526	745-860	1355-1415	1525-1725	3625-4000
2527	555-560	350-450	1500-1690	2405-2700
2528	300-400	290-320	1460-1630	2050-2350
2529	230-300	230-270	1450-1620	1910-2190
2530	220-255	265-310	1550-1665	2038-2230
2531	175-196	250-280	840-910	1265-1386
2532	152-167	246-291	817-883	1215-1341

ที่มา ; โครงการพัฒนาเพื่อความหวังใหม่ของชาวไทยใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้, หน้า 30.

4.2 สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาการก่อการร้ายในภาคใต้ มี 4 ประการที่สำคัญคือ

4.2.1 สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความล้าหลังและมีฐานะยากจน

4.2.2 การหาตัวเป็นเจ้านายและข่มเหงราษฎรของข้าราชการไทยในพื้นที่

4.2.3 ความสัมพันธ์ของประชาชนชาวไทยมุสลิมกับชาวมลายูทั้งทางด้านประเพณี วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ทำให้เกิดการเปรียบเทียบและเมื่อพบว่าความเป็นอยู่ของชาวมลายูมุสลิมดีกว่า ก็เกิดความไม่พอใจและไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของไทย

4.2.4 การสนับสนุนและยุบจากภายนอกโดยอาศัยเงื่อนไข
ใน 4.2.3 เป็นข้ออ้าง

4.3 ผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ

4.3.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากบรรยากาศของความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลให้นักธุรกิจหรือเจ้าของกิจการต่าง ๆ ไม่กล้าเข้ามาลงทุนในพื้นที่ดังกล่าว การขยายตัวทางเศรษฐกิจจึงเป็นไปอย่างล่าช้า ทำให้ภาวะการจ้างงานและรายได้ของประชาชนในพื้นที่อยู่จนเกณฑ์ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ

4.3.2 ผลกระทบด้านการเมือง โดยการที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายระดับนำ พยายามบิดเบือนข้อเท็จจริง และทำให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกจากรัฐบาลไม่หวั่นไหว เสรีภาพตามหลักประชาธิปไตยรวมทั้งกดขี่ข่มเหงชาวไทยมุสลิม พร้อมกับพยายามเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมร่วมกันต่อสู้เพื่อจัดตั้งรัฐอิสระ นอกจากนี้ยังเรียกร้องความสนใจจากต่างประเทศในทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือทั้งในรูปการให้เงิน อาวุธ เสนียงอาหารรวมถึงการลี้ภัยทางการเมือง เช่นที่เคยได้รับมา

4.3.3 ผลกระทบด้านสังคมจิตวิทยา โดยการที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายระดับนำพยายามชี้แนะให้ชาวไทยมุสลิมสร้างสภาพสังคมปิด ไม่เปิดโอกาสให้ติดต่อกับสังคมชาวไทยที่นับถือศาสนาอื่น ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการชี้แนะ ชักจูงโดยใช้อ้างศาสนาเป็นเครื่องมือ และเพื่อให้เห็นว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายดำเนินแนวทางที่ถูกต้องตามหลักศาสนาด้วย

4.3.4 ผลกระทบด้านความมั่นคง ผู้ก่อการร้ายจะพยายามหาโอกาสสร้างความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ทำให้อาณาจักรรัฐตลอดจนชุมชนผู้สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดก็ตาม นอกจากนี้ ประชาชนในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังได้แสดงความวิตกกังวลถึงผลสืบเนื่องจากการก่อการร้ายไว้ดังนี้ 48

ก. ทางการศึกษา หากมีโจรบรรดานานหมู่บ้าน ประชาชนเห็นว่าควรย้ายบุตรหลานไปเรียนที่อื่นหรือควรให้หยุดการเรียนเพราะเกรงว่าจะเกิดอันตรายแก่บุตรหลาน นอกจากนี้บางโรงเรียนครูก็ไม่กล้าเปิดสอน ยิ่งทำให้การเรียนหยุดชะงักชาวบ้านเองก็ไม่กล้าให้ความร่วมมือกับโรงเรียน เพราะกลัวอิทธิพลของโจร และมีความเห็นว่าควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่คุ้มครองโรงเรียนมากขึ้น

48 เสนีย์ มะดากะกุลและคณะ ทัศนคติของประชาชนที่มีต่ออาชญากรรมและการก่อการร้ายในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และปัญหาสืบเนื่อง. ศูนย์วิจัย-ชนบทภาคใต้ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2520, หน้า 137.

ข. ทางเศรษฐกิจ ประชาชนเห็นว่าหากมีโจรรบกวนเป็นประจำแล้ว จะทำมาหากินไม่เป็นปกติ เพราะไม่มีความปลอดภัย ทำให้รายได้ของตนลดลง นอกจากนี้ยังต้องจ่ายค่าคุ้มครองให้แก่โจร ยิ่งทำให้ไม่สามารถเก็บออมทรัพย์สินของตนได้

ค. ทางการปกครอง ประชาชนเห็นว่า เจ้าหน้าที่บ้านเมืองระดับหมู่บ้านไม่สามารถปฏิบัติงานให้ได้อย่างจริงจัง ทำให้เกิดความรู้สึกชาดที่พึ่ง และไม่ได้ได้รับความสนใจจากฝ่ายบ้านเมือง และมีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่กลับกลายเป็นผู้สนับสนุนอาชญากรรมและการก่อการร้ายเสียเอง

ในส่วนของการพัฒนา ประชาชนเห็นว่าจะก่อให้เกิดอุปสรรคทำให้การพัฒนาล่าช้า หยุดชะงัก เกิดความแตกแยกซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน สำหรับความคิดเห็นต่อการแบ่งแยกดินแดนนั้น ประชาชนเห็นว่าหากเกิดการแบ่งแยกดินแดนขึ้นจริงแล้ว จะมีเหตุการณ์ที่ทำให้สภาพเดิมเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้เมื่อถามถึงการเลือกตั้ง ประชาชนรู้สึกว่าจะไม่สามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ เพราะการเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยังตกอยู่ภายใต้อิทธิพลบางอย่าง

4.4 แนวทางแก้ไขปัญหการก่อการร้าย แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

4.4.1 การแก้ไขปัญหาระดับประเทศ โดยการดำเนินการดังต่อไปนี้

- แก้ไขสภาพความเป็นอยู่ทั้งของสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น โดยเน้นที่กลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มชาวประมงแถบชายฝั่งที่มีฐานะยากจน กลุ่มชาวนาที่มีฐานะยากจน กลุ่มชาวสวนยางพาราพันธุ์พื้นเมืองขนาดเล็กและกลุ่มสตรีและเยาวชน

- สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล

- ขอความร่วมมือจากฝ่ายมาเลเซียในการปราบปรามโจรก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน

- สร้างความเข้าใจอันดีกับกลุ่มประเทศมุสลิมทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันออกกลาง ถึงความยุติธรรมที่รัฐบาลไทยมีให้แก่คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม

- รัฐบาลได้ดำเนินการในโครงการพัฒนาเพื่อความหวังใหม่ของชาวไทยใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือที่ราษฎรนิยมเรียกว่า "อาร์บีบีบาร์รู" โดยมีจุดมุ่งหมายผสมผสานงานด้านการปราบปรามให้เข้ากับงานด้านการพัฒนาอย่างมีเอกภาพ

4.4.2 การแก้ไขปัญหาระดับภูมิภาคและท้องถิ่น โดยการดำเนินการดังต่อไปนี้

- ให้การสนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิงแก่จังหวัด อ่างทอง และกองกำลังในพื้นที่สำหรับท่าการลาดตระเวน ให้ความคุ้มครองแก่ครูและสถานศึกษาในพื้นที่

- จัดสัมมนาร่วมกันระหว่างครู ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนานในพื้นที่เป้าหมายที่อยู่ห่างไกล และล่อแหลมต่อการก่อการร้าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ช่วยกันดูแล คุ้มครองความสงบสุขของประชาชน

- ใช้มาตรการทางทะเบียนราษฎร และบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อตรวจแยกผู้ต้องสงสัยออกจากประชาชน โดยการตั้งจุดตรวจและสำรวจความถูกต้องของทะเบียนราษฎร

- ลดเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมในท้องถิ่น โดยที่ทางราชการจะต้องให้บริการแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค เช่น การให้ความคุ้มครอง การให้บริการด้านกฎหมายแก่ชาวบ้านที่เดือดร้อน

- จัดให้มีสายตรวจจากสถานีตำรวจในท้องถิ่นออกลาดตระเวน ให้ความคุ้มครองแก่ครูและประชาชนในพื้นที่ล่อแหลมอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน

- จัดให้มีชุดคุ้มครองหมู่บ้าน โดยอยู่ในรูปของ "หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)" คอยผลัดเปลี่ยนกันอยู่เวรป้องกันหมู่บ้านตลอดจนโรงเรียนในหมู่บ้านในเวลากลางคืน

ค. ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา

เนื่องจากเขต 3 จังหวัดภาคใต้เป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรมศาสนา ตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมืองหลายกระแส จึงทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ความมั่นคงจนลุกลามกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในที่สุด ปัญหาดังกล่าวเช่น

1. ประชาชนชาวไทยมุสลิมจำนวนมากยังพูด อ่าน เขียนภาษาไทยไม่ได้ เป็นอุปสรรคต่อการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกับสังคมภายนอก ทำให้สภาพสังคมพื้นบ้านเป็นเสมือนสังคมปิด ไม่ค่อยได้รับรู้เรื่องราวภายนอกแฉวงของตนได้เท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดพลาดและหวาดระแวงซึ่งกันและกันกับชาวไทยกลุ่มอื่น

2. ลีบเนื่องมาจากชาวไทยมุสลิมในชนบทใหม่นิยมส่งบุตรธิดาเข้าโรงเรียนภาคบังคับของรัฐบาล แต่นิยมส่งเข้าเรียนโรงเรียนสอนศาสนา ทำให้คุณภาพการศึกษาด้านวิชาการสามัญของเยาวชนมุสลิมมีมาตรฐานต่ำ มีพื้นฐานวิชาการไม่แข็งพอที่จะสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับวิชาชีพ หรือมหาวิทยาลัย หรือมีฉะนั้นก็จะเติบโตเป็นกำลังแรงงานระดับต่ำหางานทำได้ยาก

3. ชนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ยังไม่เป็นที่เข้าใจจากบุคคลภายนอก โดยเฉพาะกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง จึงมักมีเหตุขัดแย้งกัน-

บ่อยครั้ง เนื่องมาจากการขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในวิถีชีวิตของชาวพื้นเมือง และเกิดช่องว่างว้างว้างที่มีผู้คิดมิชอบแฝงตัวแทรกเข้ามาสร้างปัญหาแบ่งแยกกลุ่มชน

4. ปัญหาการว่างงาน เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมมีน้อย และสถานประกอบการธุรกิจมีขนาดเล็ก และดำเนินกิจการในระบบครอบครัว จึงไม่ค่อยมีงานว่างรองรับผู้ว่างงานได้มากนัก อีกประการหนึ่ง อุปนิสัยและพฤติกรรมของคนท้องถิ่นก็ยากที่จะทำงานในระบบอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม การว่างงานส่วนใหญ่เป็นการว่างงานแบบแอมแปง คือผู้ว่างงานยังคงช่วยเหลืองานในครอบครัวอยู่ ผู้ว่างงานมากอีกส่วนหนึ่งคือ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ซึ่งมีความต้องการเข้าทำงานในองค์การรัฐบาลหรือทำงานเอกชนที่ใช้ความรู้ความสามารถตามคุณวุฒิ แต่ยังมีงานที่ความต้องการไม่ได้

การจัดการศึกษาภาษาและศาสนา

สภาพปัญหา

การพัฒนาทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ประชาชนพูดและใช้ภาษาไทย เพราะเป็นภาษาประจำชาติ การให้การศึกษาจึงดำเนินการทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาล ชั้นเด็กเล็ก ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพ (ระดับ ปวช. และปวส.) และระดับอุดมศึกษา สภาพปัญหาสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษา

- ระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่ชั้นอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก ที่จัดให้กับกลุ่มอายุ 3-5 ปี ปัจจุบันยังไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ดังจะเห็นได้จากสถิติในปี 2533 มีจำนวนนักเรียนชั้นอนุบาล และชั้นเด็กเล็ก ในจังหวัดปัตตานี และนราธิวาส เพียงร้อยละ 27.41 และ 63.37 ของประชากรกลุ่มอายุ 3-5 ปี สาเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากปัญหาเรื่องภาษาและความยากจน ซึ่งส่งผลให้ความต้องการของผู้ปกครองมีน้อย

- ระดับประถมศึกษา ได้แก่แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยทั่วไปก็ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน คือไม่สามารถเกณฑ์เด็กเข้าเรียนภาคบังคับได้ครบตามเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น สถิติการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาในปี 2531 และ 2532 ของจังหวัดนราธิวาส คิดเป็นร้อยละ 92.24 และ 93.68 และสถิติในปี 2533 ของจังหวัดปัตตานีคิดเป็นร้อยละ 82.72 ของกลุ่มอายุ 6-11 ปี ตามลำดับ ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำนอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่ยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ อัตราการเข้าชั้นของนักเรียน อัตราการออกกลางคัน และอัตราการขาดเรียน โดยทั่วไปยังอยู่ในเกณฑ์สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาหลังจากการศึกษาภาคบังคับ โดยรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้เพิ่มอัตราจำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เข้าเรียนต่อในระดับนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ และจากสถิติปี 2532 ปรากฏว่าในจังหวัดปัตตานี และนราธิวาส มีนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 56.59 และ 52.00 ตามลำดับ และในจำนวนนี้จะมีส่วนหนึ่งเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมสามัญ และอีกส่วนหนึ่งเรียนต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังมีจำนวนนักเรียนเกือบครึ่งของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษา ไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นและกลุ่มคนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือในอนาคต

- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และนักเรียนชั้น ปวช. 1-3 จากสถิติปี 2532 อัตราการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้น ปวช. 1 คิดเป็นร้อยละ 77.09 และ 56.95 ในจังหวัดปัตตานี และนราธิวาส ตามลำดับ ในจำนวนนี้รวมถึงนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้วย มีข้อน่าสังเกตบางประการกล่าวคือ การศึกษาต่อสายอาชีพมีแนวโน้มลดลง ตัวอย่างเช่น ข้อมูลการศึกษาของจังหวัดปัตตานี ในปีการศึกษา 2531 และ 2532 นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาต่อสายอาชีพ หรือปวช. มีอัตราร้อยละ 19.56 และ 16.88 ตามลำดับ สาเหตุเนื่องมาจากค่านิยมของนักเรียนมุ่งงานราชการมากกว่าการประกอบอาชีพอิสระ นอกจากนี้ยังเนื่องมาจาก ตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการที่จะรองรับผู้จบวิชาชีพในบริเวณสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีน้อย

การที่มีจำนวนนักเรียนเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาหลังการศึกษาภาคบังคับในอัตราค่อนข้างต่ำและต่ำกว่าเป้าหมายที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดมีสาเหตุสำคัญคือ

1. ประชาชนส่วนใหญ่มิรู้ฐานะยากจน
2. สภาพการคมนาคมไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางไปศึกษา
3. การย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพของผู้ปกครอง

- ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้น บวส. 1-2 ชั้นปวท. 1-2 ปริญญาตรีปี 1-4 และปริญญาโทชั้นใบ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่มากนัก โดยเฉพาะกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ชานเมือง ปัญหาสำคัญได้แก่ปัญหาเศรษฐกิจและค่านิยมต่อการศึกษาระดับสูง ดังจะสังเกตได้จากจำนวนนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดปัตตานีได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาในจังหวัดปัตตานีเพียงร้อยละ 11.33

1.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา

รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาการศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สูงขึ้นทุกระดับ โดยเฉพาะชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยได้สนับสนุนและส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาในระดับต่าง ๆ เป็นกรณีพิเศษ ดังนี้

- ระดับก่อนประถมศึกษา เด็กไทยที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีอายุถึงเกณฑ์บังคับแล้ว แต่ยังไม่พร้อมที่จะเริ่มเรียนภาษาไทย รัฐบาลจึงได้อนุมัติให้จัดสอนชั้นเด็กเล็กอีก 1 ปี เพื่อเตรียมให้เด็กมีพื้นฐานประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

- ระดับประถมศึกษา รัฐบาลได้ดำเนินการให้มีหลักสูตรท้องถิ่นระดับประถมศึกษาขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

- ระดับมัธยมศึกษา รัฐบาลได้จัดตั้งโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งระดับต้นและระดับปลาย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างทั่วถึง

- ระดับอุดมศึกษา รัฐบาลได้มีโครงการส่งเสริมให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีโอกาสเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคัดเลือกนักศึกษาชาย-หญิงที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน โดยไม่ต้องผ่านการสอบแข่งขันทั่วไป นอกจากนี้แต่ละปีรัฐบาลจัดสรรเป็นทุน การศึกษาให้อีกปีละ 16 ทุน ๆ ละ 3,000 บาท แบ่งให้จังหวัดละ 4 ทุน

ต่อมารัฐบาลได้มอบหมายให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ดำเนินการประสานกับสถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เพื่อสนับสนุนโครงการส่งเสริมการศึกษาทั่วไปของนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรับนักศึกษาเพิ่มอีกปีละ 260 คน ใน 32 สถาบัน พร้อมทั้งให้ทุนการศึกษาปีละ 9 ทุน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา

- การสนับสนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

เดิมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีสภาพเป็นโรงเรียน (บอเนาะ) สอนแต่วิชาศาสนา เมื่อนักเรียนสำเร็จจากบอเนาะแล้ว จะไม่มีความรู้ที่จะประกอบอาชีพได้ รัฐบาลจึงได้ปรับปรุงบอเนาะมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เพื่อให้เป็นสถาบันการศึกษาที่ดี โดยให้มีการสอนในระบบโรงเรียน คือมีหลักสูตรการสอนกำหนดระยะเวลาของการเรียนที่แน่นอน และมีการแทรกสอนวิชาสามัญศึกษาและวิชาชีพเข้าไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนที่จบจากโรงเรียนประเภทนี้มีความรู้ความสามารถที่จะไปศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้นไปได้ หรือมีละนัณฑ์ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันที

- การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียน รัฐบาลได้ใช้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ที่พ้นจากเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ผู้สูงอายุ ผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา และประชาชนทั่วไปซึ่งจำเป็นต้องได้รับความรู้ ข่าวสาร และข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในสังคม นอกจากนี้รัฐบาลยังพิจารณาเห็นว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลสำคัญ เพราะเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับทางราชการ จึงส่งเสริมให้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเป็นกรณีพิเศษครบทุกตำบล หมู่บ้าน ท้าให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความรู้ และทักษะในการใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญเกี่ยวกับทักษะการพูด ฟัง อ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียนเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผลที่ได้รับจากโครงการต่าง ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร

1.3 ด้านภาษา

ปัญหาด้านภาษานับว่าเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งในด้านสังคมจิตวิทยา และการพัฒนาประเทศ เนื่องจากชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่นับในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะพูดภาษามลายูในชีวิตประจำวันและไม่นิยมพูดภาษาไทย ในที่นี้จะพิจารณาเป็น 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 กลุ่มผู้พูดภาษาไทยไม่ได้ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก

1. มีการใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวันมาหลายชั่วอายุแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาไทย จึงไม่สนใจเรียนรู้ภาษาไทย
2. ไม่มีมาตรการบังคับเด็กเข้าเรียนอย่างจริงจัง เพราะเกรงว่าจะเกิดผลกระทบทางการเมือง
3. โรงเรียนระดับประถมศึกษายังไม่กระจายอย่างทั่วถึง เท่าที่มีอยู่ยังมีสภาพไม่ดีพอ เช่น สภาพอาคารเรียน อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถดึงดูดให้เด็กเข้าเรียนได้

4. ขาดสิ่งจูงใจที่ทาให้อยากรู้และพูดภาษาไทย

ประเภทที่ 2 กลุ่มที่พูดภาษาไทยได้แต่ไม่พูด อาจมีสาเหตุมาจาก

1. ถ้าพูด จะได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากคนรอบข้าง
2. กลัวจะพูดผิดด้วยความไม่สันทัด
3. ถูกขู่เหยียดจากบุคคลอื่น ซึ่งต้องการให้เกิดการแตกแยก เพราะเกรงว่าการพูดภาษาไทย จะทำให้ถูกกลืนชาติกลายเป็นคนไทย

1.4 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านภาษา

1. ส่งเสริมโครงการฝึกทักษะและเผยแพร่ภาษาไทย ที่ผ่านมามีดำเนินการไปแล้วกว่า 70 หมู่บ้าน อบรมผู้สอน จำนวน 5 รุ่น กว่า 280 คน ผู้ผ่านการอบรมจะกลับไปสอนชาวบ้านในอำเภอ เป้าหมายหมู่บ้านละ 30 คน มีการตรวจเยี่ยม นิเทศงาน ติดตามและประเมินผลเป็นระยะ นอกจากนี้ยังใช้หลัก 4 ประการ

ในการเผยแพร่ภาษาไทยประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้นำเยาวชน และข้าราชการในพื้นที่ทำให้เป็นผู้สอน

2. ควรขยายการศึกษาภาคบังคับในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สูงขึ้นถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสเรียนภาษาไทยมากขึ้นและระยะเวลายาวนานขึ้น

3. ควรจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ท้องถิ่น ให้สามารถรับได้อย่างทั่วถึง พร้อมกับส่งเสริมให้ประชาชนมีวิทยุ โทรทัศน์ เพราะจะทำให้ประชาชนหันมาสนใจที่จะรู้และสื่อสารภาษาไทยมากขึ้น

1.5 ด้านศาสนา

เนื่องจากบริเวณสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือมีถึงร้อยละ 76,63 และ 78 ตามลำดับ ที่เหลือนับถือศาสนาอื่น เช่น พุทธ คริสต์ เป็นต้น ดังนั้นวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่กำหนดแนวดำเนินชีวิต จึงแตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศ จึงทำให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยกโดยอาจมีสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับถือศาสนาโดยเคร่งครัด แต่ส่วนใหญ่มิมีความรู้ซึ่งในแก่นแท้ของศาสนา จึงก่อให้เกิดการกระทำที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของศาสนาอย่างถูกต้อง

2. ผู้นำศาสนาบางคนใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือหาประโยชน์โดยมิชอบโดยบิดเบือนหลักศาสนาเพื่อประโยชน์ของตน

3. ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่สนใจหลักธรรมของศาสนาอื่น โดยเห็นว่าการรู้เรื่องศาสนาอื่นเป็นบาป

4. ความเคร่งครัดในศาสนา ทำให้รู้สึกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามไม่ใช่คนไทย ซึ่งเป็นจุดเริ่มแรกของแนวคิดการแบ่งแยกดินแดน

5. ขาดการเผยแพร่ศาสนาที่ถูกต้อง เนื่องจากไม่ยอมรับวิธีการศึกษามัยใหม่ ทำให้ผู้รับความรู้ทางศาสนาไม่ได้รับหลักธรรมที่ถูกต้องและสมบูรณ์

6. ข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นชาวไทยพุทธ ส่วนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจในศาสนาอิสลาม เป็นเหตุให้กระทำในสิ่งที่ขัดกับความรู้สึกของประชาชนชาวไทยมุสลิมอยู่เสมอ

1.6 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านศาสนา

1. ในการแก้ไขปัญหาจะต้องเริ่มที่ความเสมอภาค กล่าวคือให้คนทุกศาสนามีโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน เช่นโอกาสทางการศึกษา เพราะจะนำมาซึ่งโอกาสในการประกอบอาชีพอื่น ๆ

2. ในการแก้ปัญหาความไม่เข้าใจกันในรูปแบบใดก็ตาม จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้นำศาสนาที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย จึงจะสามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและ
วิถีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมแก่ข้าราชการที่เป็นชาวไทยพุทธ และที่
นับถือศาสนาอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติต่อชาวไทยมุสลิมที่มาติดต่อได้อย่างเหมาะสม

4. จัดให้มีการสัมมนาเพื่อปรับปรุง แก้ไข บทบาทคณะกรรมการ
อิสลามประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีบทบาทที่เหมาะสมและสนับสนุนความเข้าใจ
อันดีระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยที่นับถือศาสนาอื่น

บทที่ 4

ข้อเสนอการพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

การทำความเข้าใจเรื่องการพัฒนา จะต้องยอมรับความจริงเบื้องต้นที่ว่าการพัฒนาเป็นแนวคิดเชิงปทัสสถาน (Normative Concept) กล่าวคือ การให้ความหมายตลอดจนการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาด้านแล้วแต่ใช้ค่านิยมเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น โดยเหตุนี้ เราจึงพบว่าความหมาย จุดมุ่งหมาย ตลอดจนแนวทางการพัฒนาของแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันไปตามค่านิยม ความเชื่อพื้นฐาน และอุดมการณ์ของแต่ละสังคม นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาความเหมาะสมในเรื่องเวลาอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เราอาจให้ความหมายทั่วไปของการพัฒนาประเทศ หรือการพัฒนาสังคมได้ว่าหมายถึง การสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาสภาพและความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคล โดยที่การพัฒนาจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อความยากจน การว่างงาน ความแตกต่างด้านรายได้ และความไม่เสมอภาคในสังคมลดน้อยลง ⁴⁹

ในส่วนเป้าหมายของการพัฒนา ก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม แต่สำหรับประเทศยากจนพบว่า เป้าหมายของการพัฒนาควรประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ ⁵⁰

1. รายได้ของครอบครัวต้องเพียงพอต่อการใช้จ่ายในสภาพปัจจุบัน
2. มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง โดยที่อย่างน้อยจะต้องมีการจ้างงานสำหรับหัวหน้าครอบครัวทุกคน
3. มีการปรับปรุงระบบการศึกษาและเพิ่มอัตราการรู้หนังสือมากขึ้น
4. ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

นอกจากนี้ ข้อความพิจารณาเบื้องต้นอีกประการหนึ่งก็คือ การพัฒนาประเทศในฐานะที่เป็นกระบวนการสร้างความก้าวหน้าหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นนั้น มิใช่สิ่งเดียวกันกับกระบวนการของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

⁴⁸ Seers, Dudley. "What are we Trying to measure?" The Journal of Development Studies, Vol 8, 1972. p 21.

⁴⁹ Colman, D. and Federick Nixon, Economics of Change in Less-Development Countries. Oxford: Philip Allen, 1978. p 3.

(ซึ่งมีเป้าหมายจำกัดอยู่ที่การเพิ่มรายได้เฉลี่ยของมวลรวมประชาชาติ) แม้ว่าเมื่อมองโดยภาพรวมอาจเห็นว่าการพัฒนากับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่สอดคล้องกัน แต่ก็มีข้อเท็จจริงอีกหลายประการที่แสดงให้เห็นว่ากระบวนการทั้งสองอาจมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกันก็ได้ กล่าวคือจะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่การพัฒนาก็อาจเป็นไปในทางลบได้ (Economic Growth without Development) เช่นที่พบเห็นกันบางประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยประชาชาติเพิ่มขึ้นสูงแต่ในขณะเดียวกันความแตกต่างของระดับรายได้ (Income Inequality) ก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วยพร้อม ๆ กับทัศนคติและภาวะของสถาบันสังคม วัฒนธรรมและการเมืองกลับเสื่อมทรามลง และในทางตรงกันข้ามกรณีของการมีการพัฒนาแต่ความเจริญทางเศรษฐกิจติดลบ (Development without Economic Growth) ก็อาจเกิดขึ้นได้เมื่อมีการจัดรูปแบบสถาบันการเมืองการปกครองมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนตลอดจนความสัมพันธ์เชิงการผลิต (เช่น การปฏิรูปที่ดิน) เสียใหม่เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาประเทศในอนาคต แต่ในช่วงเวลานั้น ผลผลิตมวลรวมประชาชาติจะลดลง เนื่องจากการสลายตัวของระบบการผลิตและระบบการกระจายผลผลิตที่มีอยู่แต่เดิม ตัวอย่างในกรณีนี้ได้แก่ ประเทศในแถบอาฟริกา เช่น โมซัมบิก เป็นต้น

ก. แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาประเทศมีอยู่หลากหลาย ถึงกระนั้นก็ยังเป็นที่เข้าใจและยอมรับกันทั่วไปว่ายังไม่มีทฤษฎีหรือแนวคิดใดที่สมบูรณ์แบบพอที่จะนำไปใช้ในทุกสถานการณ์ นโยบายและแผนพัฒนาประเทศส่วนใหญ่มักเป็นการประยุกต์จุดเด่นของแนวคิดต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญและมีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังแผนพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา อาจแยกพิจารณาได้โดยย่อ ดังนี้ 51

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการสะสมทุน (Capital Accumulation)

เป็นกลุ่มแนวคิดที่เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการออมทรัพย์และการลงทุน โดยมีสมมติฐานว่าการลงทุนจะทำให้ความสามารถในการผลิตของระบบเศรษฐกิจสูงขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการเพิ่มอุปสงค์อีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดทางทฤษฎีนี้ก็คือ การกำหนดอัตราการออมและการลง-

51 จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. การบริหารงานพัฒนาชนบท. โจเดียนส์โตร์, 2527. หน้า 5-12.

ทุนที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการเติบโตซึ่งมีผู้เสนอไว้ในหลายแนวทาง เป็นต้นว่าในรูปทฤษฎีแรงผลักดันเพื่อการพัฒนา (Big Push) และทฤษฎีการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพ (Balanced Growth) ที่เสนอว่าการพัฒนาประเทศในประเทศด้อยพัฒนาจำเป็นต้องใช้ทุนก้อนใหญ่มาในระยะเริ่มต้น เพื่อผลักดันประเทศเข้าสู่กระบวนการพัฒนา เปรียบเทียบกับเครื่องบินที่ต้องเร่งกำลัง เครื่องยนต์เต็มทีเมื่อทะยานขึ้นจากลานวิ่ง นอกจากนี้ยังต้องมีการลงทุนในธุรกิจหลาย ๆ ประเภทให้สอดคล้องกันทั้งในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมรวมถึงการลงทุนในส่วนโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจตลอดจนการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าประเภททุนต่าง ๆ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศด้อยพัฒนา มักประสบปัญหาไม่มีทรัพยากรเพียงพอที่จะทุ่มเทเพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านได้ ขณะเดียวกันการพึ่งพาทางเงินกู้ต่างประเทศก็มักเป็นภาระที่หนักเกินกำลังของประเทศเหล่านี้

ต่อมา มีผู้เสนอทฤษฎีการพัฒนาในลักษณะตรงกันข้ามที่เรียกว่า "ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไม่มีดุลยภาพ (Unbalanced Growth) สาธิตสำคัญก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา ควรเริ่มจากการลงทุนพัฒนาในสาขาที่เป็นตัวนำในระบบเศรษฐกิจนั้น ๆ เป็นต้นว่า ทุ่มทุนไปที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้นซึ่งโดยนัยนี้ ระบบเศรษฐกิจจะขาดดุลยภาพบ้างในระยะแรก แต่จะค่อย ๆ ปรับตัวสู่ทิศทางแห่งดุลยภาพในเวลาต่อมา เช่น อาจนำไปสู่การเกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ หรือชักจูงให้นักลงทุนสนใจของการผลิตมากขึ้นก็ได้

2. ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น (The Stages of Economic Growth)

ทฤษฎีที่เป็นผลมาจากการย่อแย่อวิเคราะห์ประวัติศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในแถบยุโรป ซึ่งพบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะดำเนินไปตามลำดับขั้นทั้ง คือ (1) ชั้นระบบเศรษฐกิจสังคมดั้งเดิม (Traditional Society) จะเป็นระยะที่ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่ก้าวหน้า โครงสร้างสังคมก็ยังคงแบ่งเป็นชนชั้นต่าง ๆ โดยมีการเกษตรเป็นสาขาหลักของระบบเศรษฐกิจ (2) ชั้นเตรียมการพัฒนา (Pre-conditions for Take-off) เป็นระยะที่สังคมมีการสร้างพื้นฐานการลงทุน มีการปฏิบัติทางเกษตรกรรมและการขยายตัวของสินค้าเข้าประเทศ (3) ขั้นสู่กระบวนการพัฒนา (Take-off Stage) เป็นระยะที่การลงทุนและการผลิตมีการขยายตัว มีการพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นเป็นสาขาหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ ประกอบกับอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น (4) ขั้นทะยานตัวเข้าสู่ภาวะของการพัฒนา (Drive to Maturity) ระยะนี้สังคมมีการประยุกต์เทคโนโลยีแผนใหม่เพื่อการจัดสรรและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และ (5) ขั้นอุดมสมบูรณ์ (Stage of High Mass Consumption) คือระยะที่ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่อุดมสมบูรณ์ทั่วหน้า มีสภาพการจ้างงานเต็มที่ ฯลฯ แต่ก็มีผู้คัดค้านว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละสังคมไม่จำเป็นต้องดำเนินไปตามลำดับขั้น

เช่นที่ปรากฏในทฤษฎีเสมอไป เพราะแต่ละประเทศแต่ละสังคมย่อมมีสภาพแวดล้อม และความเป็นมาแตกต่างกัน สิ่งทีประเทศกำลังพัฒนาแสวงหาอยู่ในปัจจุบัน มีใช้การพัฒนาให้เป็นไปตามขั้นตอนียคยาวหากแต่เป็นการแสวงหาทางลัดของการพัฒนา มากกว่า

3. ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization)

เป็นทฤษฎีที่บรรยายถึงสภาพของประเทศด้อยพัฒนาและพยายามให้คำอธิบายกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมวิทยาโดยไม่ใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้ามามีเกี่ยวข้องในการพัฒนา โดยที่แนวคิดนี้เห็นว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมทันสมัยแบบตะวันตกนั้น มีปัจจัยทางสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงหลายประการซึ่งจะต้องปรับแก้ให้สำเร็จเสียก่อน เช่น พยายามส่งเสริมการมีบุตรจำนวนน้อย การส่งเสริมทัศนคติและค่านิยมมุ่งมั่นทำงานที่มีสัมฤทธิ์ - ผลมีใช้ทำงานตามสบาย รวมถึงการสร้างสถาบันทางสังคมตามแบบอย่างตะวันตก เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้ก็ยังคงเป็นที่สงสัยอยู่ว่า ค่านิยมและสถาบันแบบตะวันตกจะสามารถนำมาใช้เป็นมาตรฐานให้กับสังคมในภูมิภาคอื่นได้มากน้อยเพียงไร

4. ทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory)

สภาพการพึ่งพา หมายถึง การที่เศรษฐกิจของประเทศกลุ่มหนึ่ง (ยากจน) ถูกกำหนดเงื่อนไขโดยพัฒนาการและการขยายตัวของอีกกลุ่มประเทศหนึ่ง (ซึ่งมีฐานะร่ำรวย) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ตามนัยของทฤษฎีการพึ่งพา ประเทศในโลกที่สาม ต้องอาศัยพึ่งพาประเทศทุนนิยมตะวันตกทั้งทางวัฒนธรรม สังคม การเมืองและโดยเฉพาะในทางเศรษฐกิจ เช่น ต้องอาศัยเทคโนโลยีการผลิตทุน รวมถึงตลาดส่งออกจากประเทศตะวันตกเป็นหลัก โดยที่ลักษณะความสัมพันธ์ก็ยังคงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอีกด้วย เห็นได้ชัดจากการที่ประเทศยากจนต้องขายวัตถุดิบต่างๆ ที่ตนมีอยู่ในราคาถูกแต่กลับต้องซื้อสินค้าอุตสาหกรรมเข้าประเทศในราคาแพงมาก อีกทั้งยังมีการถ่วงหน่วงรายได้ของบริษัทข้ามชาติเป็นจำนวนเงินมหาศาล ในสถานการณ์เช่นนี้ แนวทางการพัฒนาประเทศของกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาไม่ว่าจะใช้แนวคิดใดเป็นหลักย่อมไม่มีโอกาสบรรลุเป้าหมายได้เลยตราบเท่าที่ซึ่งต้องมีการพึ่งพาประเทศพัฒนาแล้วอยู่ต่อไป ดังนั้น ข้อเสนออันเป็นแนวทางพัฒนาของทฤษฎีนี้ ก็คือการแนะนำให้ประเทศในโลกที่สามพยายามพัฒนาเพื่อที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น เสนอให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานหรือใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพสังคมโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งมีราคาแพงมาก เสนอให้ประเทศที่ยากจนร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เพื่อการแก้ไขปัญหา และเป็นการสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศพัฒนา แล้วรวมทั้งให้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของโลกเสียใหม่เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประเทศยากจนมากกว่าที่ว่าเป็นอยู่ในปัจจุบัน

5. ทฤษฎีการกระจายรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
(Redistribution with Growth)

ทฤษฎีดังกล่าว เป็นข้อเสนอของกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์รุ่นใหม่ที่กล่าวกันว่า เป็นกลยุทธ์ที่สมบูรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทฤษฎีนี้เป็นผลมาจากการปรับปรุงทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเน้นเรื่องการสะสมทุน และการลงทุนเพื่อนำไปสู่การขยายตัวของรายได้ประชาชาติ โดยที่ทฤษฎีนี้ยังคงให้ความสำคัญกับความเจริญเติบโตเช่นเดิม แต่ได้เสนอมาตรการต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลวัตของการกระจายรายได้ซึ่งเป็นมาตรการในระยะยาว ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การว่างงาน และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ฯลฯ โดยที่มาตรการดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

- 1) การให้ความสำคัญต่อสาขาของการพัฒนาซึ่งให้ผลดีต่อการพัฒนาเกษตรกรรายย่อย และผู้ประกอบการในสาขาที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้ไม่มีที่ดินทำกินและผู้รับจ้างในภาคเกษตร เป็นต้น
- 2) การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท โดยการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มระดับผลผลิต เช่น การให้บริการของรัฐ เพื่อส่งเสริมการเกษตร การจัดหาที่ดินน้ำใช้ การคมนาคมสื่อสาร ตลอดจนการปฏิรูปที่ดิน เป็นต้น
- 3) การให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อเทคนิคการผลิตที่ใช้แรงงานมากกว่าใช้ทุน (Labor-intensive) เพื่อการสร้างงานและประหยัดการใช้ทุนและเงินตราต่างประเทศ
- 4) การควบคุมอัตราการเพิ่มประชากรให้อยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพราะความยากจนและการว่างงานล้วนมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกันกับการเพิ่มจำนวนประชากร
- 5) การกำหนดกลุ่มคนยากจน ให้ชัดเจนและถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา
- 6) การเพิ่มโอกาสเข้ารับการบริการจากรัฐแก่กลุ่มคนยากจน โดยเฉพาะการให้การศึกษา การบริการสาธารณสุข การมีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่ถูกต้อง สุขลักษณะ การชลประทาน ฯลฯ

แนวคิดของทฤษฎีดังกล่าว จึงนับได้ว่าเป็นกลยุทธ์การพัฒนาประเทศที่สมเหตุสมผล ทั้งยังมีมาตรการทางด้านนโยบายหลายประการที่สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน แต่การนำไปปฏิบัติจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของการบริหารงานของรัฐ รวมทั้งระบบการเมืองและความจริงจังของผู้นำทางการเมืองเป็นสำคัญ

สำหรับการพัฒนาประเทศของกลุ่มประเทศล้าหลังนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่าไม่มีแนวคิด ทฤษฎีหรือตัวแบบของการพัฒนาใดที่มีความสมบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากประเทศเหล่านี้ล้วนมีความแตกต่างกันดังที่กล่าวไปแล้วในตอนต้น แต่ในทางปฏิบัติ

นโยบายและแผนพัฒนาประเทศมักเป็นผลมาจากความพยายามที่จะประยุกต์ข้อดีของ
ทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

อนึ่ง แม้ว่าแต่ละประเทศจะมีการพัฒนาทั้งทางด้านกำลังคน ทรัพยากร
ทุน รวมถึงการขยายการลงทุนเพื่อนำไปสู่การมีงานทำ มีรายได้เพิ่ม มีการเติบโต
ของผลผลิตมวลรวมที่น่าพอใจแล้วก็ตาม ก็ได้ให้หมายความว่ามีมาตรฐานความเป็นอยู่
ของประชาชนทุกกลุ่มในประเทศนั้น ๆ จะสูงขึ้นเท่าเทียมกัน รัฐบาลยังจำเป็นต้อง
หามาตรการทำให้ผลของการพัฒนาตกแก่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเสมอภาคกัน
ซึ่งจากการที่ได้พิจารณาถึงสภาพทั่วไปที่เป็นอยู่ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
ตลอดจนปัญหาที่ประสมอยู่สมควรที่รัฐบาลจะได้เร่งดำเนินการเพื่อลดความแตกต่าง
และเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวกับประชาชนในภูมิ
ภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยโดยรีบด่วน

ข. แนวคิดการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากสภาพปัญหาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้กล่าวไป
แล้วในตอนต้น เราอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ ปัญหาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับภูมิ
ภาคอื่น ๆ ของประเทศ เช่น ปัญหาความยากจน การว่างงาน การขาดที่ดินทำกิน
การขาดแคลนบริการของรัฐ ฯลฯ และปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะ เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้
เท่านั้น เช่น ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่
ผ่านมารัฐบาลแต่ละชุดได้เพียรพยายามแก้ปัญหาแก้ปัญหานี้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
โดยเน้นที่ปัญหาประการหลังเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จาก โครงการพัฒนาและเสริม
สร้างความมั่นคงรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากโครงการที่ดำเนิน
การอยู่ทั่วไป เป็นต้นว่า โครงการด้านมวลชนที่พยายามชูบทบาทผู้นำมุสลิม การส่งเสริม
เอกลักษณ์ชายแดนภาคใต้ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมการละเล่นและการบันเทิง
ต่าง ๆ การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาอิสลาม ฯลฯ พร้อม ๆ กับ
การทุ่มเทงบประมาณและกำลังคนเพื่อเร่งรัดปราบปรามกลุ่มโจรก่อการร้ายและพัฒนา
ระบบป้องกันภัยด้านพลเรือน

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการดังกล่าว ได้กระทำติดต่อกันมาเป็นเวลานาน
โดยมีข้าราชการของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบ ผลที่ปรากฏปัจจุบันคือ ปัญหาบางจุดอาจสงบ
บรรเทาลงได้บ้าง แต่อีกหลายเรื่องก็ยังแก้ไม่ตก เช่น ปัญหาอันเกิดจากความนิยม
ชมชอบประเทศเพื่อนบ้านมากกว่าบ้านเกิดเมืองนอน ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ การ
พูด-อ่านภาษาไทยไม่ได้ ความหวาดระแวง ไม่เชื่อถือในกลไกของรัฐ ฯลฯ ซึ่ง
ปัญหาเหล่านี้อาจจะยังคงอยู่ต่อไปหากยังไม่มีการหามาตรการใหม่ ๆ มาแก้ไข

จากการศึกษาทัศนะของผู้ประกอบการและข้าราชการบางหน่วยงาน โดย
การสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นที่มีต่อการแก้ปัญหาในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกือบ
ทุกรายเห็นว่าการแก้ปัญหายังไม่ปรากฏผลสำเร็จใด ๆ ที่น่าชื่นชม แม้นโยบายและ

เจตนารมณ์ของรัฐบาลจะดีเลิศ แต่การนำนโยบายไปปฏิบัติยังขาดประสิทธิภาพอยู่มาก นอกจากนี้สาเหตุหนึ่งของความล้มเหลวก็คือ ผู้รับผิดชอบยังหาวิธีแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุแท้จริงไม่ได้ และเมื่อถามต่อไปว่า สาเหตุเบื้องต้นของปัญหาทั้งปวงน่าจะมาจากเรื่องใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ตอบตรงกันว่า สาเหตุประการสำคัญสืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจน โดยให้คำอธิบายว่า เพราะความยากจนเรื้อรังของคนไทยมุสลิมในพื้นที่ที่เป็นแรงผลักดันให้พวกเขาต้องเข้าไปแสวงโอกาสทางมาหากินในประเทศเพื่อนบ้านที่มีวัฒนธรรมและภาษาพูดเหมือนกัน ซึ่งชาวไทยมุสลิมที่อพยพเข้าไปขายแรงงานในมาเลเซียส่วนใหญ่มักเป็นแรงงานย้ายถิ่นชั่วคราวนี้ เมื่อกลับประเทศไทยก็จะนำบุตรธิดาที่เกิดในประเทศมาเลเซีย (ซึ่งได้รับสัญชาติมาเลเซียแล้ว) เข้ามาด้วย ทำให้เด็กได้สัญชาติไทยอีกทางหนึ่งตามบิดามารดา เด็กเหล่านี้เมื่อโตขึ้นมักถูกส่งไปเรียนในมาเลเซียเพราะสื่อสารกันได้และมีสวัสดิการการศึกษาที่ประเทศไทยมาก เป็นธรรมดาเมื่อเขาชนได้รับการอบรมมาจากสังคมใด ก็ย่อมมีจิตใจผูกพันกับสังคมนั้นอยู่ ลักษณะดังกล่าวดำเนินติดต่อกันเป็นเวลานานจนยากจะยับยั้งได้ อาจมีหนทางอยู่บ้างก็โดยการช่วยให้ชาวไทยมุสลิมมีโอกาสทางงานสร้างรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้ดีขึ้น จนถึงระดับที่พวกเขาไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพื้นฐานเข้าไปขายแรงงานในต่างประเทศต่อไป โดยวิธีดังกล่าว ห่วงโซ่วงจรปัญหานี้ก็จะค่อยสลายตัวทีละน้อย ๆ จนหมดไปเอง

ปัญหาขบวนการจรรจ์ก่อการร้ายก็เช่นกัน ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนไม่น้อยที่คลุกคลีกับภูมิภาคเขตนี้มานานให้ความเห็นว่า ขบวนการดังกล่าวจะมีตัวการที่มีอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนโดยแท้จริง เพียงไม่กี่คน สมาชิกส่วนใหญ่ที่ยอมเข้าเป็นพวกก็เนื่องจากต้องการทรัพย์สินเงินทอง เพื่อยกระดับฐานะตามที่ผู้บงการได้โฆษณาชวนเชื่อไว้ ซึ่งหากชาวบ้านเหล่านี้ไม่มีปัญหาเรื่องความยากจนก็คงไม่มีใครอยากเข้าไปใช้ชีวิตอย่างลำบากตามป่าเขา

คำถามที่ตามมาก็คือ จะใช้รูปแบบวิธีการหรือกลยุทธ์ใดมาแก้ปัญหาความยากจนของชาวไทยมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะทุกวันนี้ทางราชการเองก็ได้ทุ่มทรัพยากรเพื่อแก้ไขปัญหานี้เต็มที่อยู่แล้ว เช่น

1) ดำเนินการตามแผนส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้นว่า โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบางนรา โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ โครงการชลประทานต่าง ๆ โครงการศิลปาชีพพิเศษ เป็นต้น

2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และจัดหางาน โดยการฝึกอบรมอาชีพ หัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครอบครัว ฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพประมงและการเลี้ยงสัตว์ ฝึกอบรมงานช่าง ฝึกอบรมกลุ่มเยาวชนและสตรี

3) แผนพัฒนาโครงสร้างขั้นมูลฐาน เช่น โครงการจัดสร้างและปรับปรุงเส้นทางคมนาคม โครงการขุดลอกร่องน้ำบางนราและตากใบ โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือชายฝั่ง โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือประมง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ฯลฯ

4) แผนพัฒนาอาชีพ โดยจัดโครงการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยว ดินเค็ม โครงการส่งเสริมการปลูกยางพาราทดแทน การพัฒนาชายฝั่งทะเลพื้นบ้าน การส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ผสมสวนยาง การพัฒนาปศุสัตว์เพื่อการส่งออก การจัดที่ดินแก่เกษตรกรในพื้นที่นิคมต่าง ๆ การจัดตั้งร้านค้าสหกรณ์และร้านค้าชุมชน ฯลฯ

โครงการต่าง ๆ ข้างต้น น่าจะเพียงพอแก่การยกระดับความเป็นอยู่ของชาวบ้านในภูมิภาคนี้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว การดำเนินการตามโครงการยังอยู่ในระดับค่อยเป็นค่อยไป และไม่อาจหวังผลได้เต็มที่นักสาเหตุสำคัญก็เพราะรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบแก่ฝ่ายเดียว ทำให้เกิดปัญหาด้านกำลังคน และทรัพยากรตลอดจนงบประมาณ การดำเนินงานจึงทำได้เพียงจุดย่อย ๆ หรือเป็นเพียงโครงการชั่วคราวขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้บางครั้งยังเกิดปัญหาแทรกซ้อนทำให้โครงการหยุดชะงัก เช่น การขาดตลาดรองรับผลผลิตซึ่งเป็นผลจากการส่งเสริมของรัฐ เป็นต้น

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกลยุทธอย่างใดอย่างหนึ่งมาแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การพัฒนาชนบทไม่ต้องเป็นภาระของรัฐบาลแต่ฝ่ายเดียวอีกต่อไป และเพื่อให้การลงทุนพัฒนาเป็นการลงทุนที่ให้ผลระยะยาวและต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางที่หวังไว้นี้จะ เป็นไปได้ก็โดยการที่รัฐบาลมีนโยบายให้ภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระที่รัฐบาลแบกรับไว้ ในทางปฏิบัติก็คือ รัฐต้องหันมาเร่งส่งเสริมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในภูมิภาคดังกล่าว โดยเน้นที่อุตสาหกรรมเกษตรหรือการใช้ผลิตผลทางการเกษตรที่มีอยู่อย่างเหลือเฟือเพื่อเป็นวัตถุดิบ ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวนอกจากจะช่วยเพิ่มอุปสงค์ต่อผลิตผลทางการเกษตรโดยตรงแล้ว ยังช่วยสร้างงานแก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อให้สังคมส่วนรวมมีปัจจัย 4 คอบสนองความต้องการได้อย่างสมบูรณ์อีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นว่า การที่รัฐบาลให้การส่งเสริมและชักนำเอกชนให้เขามามีส่วนรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอย่างจริงจังนี้ นอกจากจะสร้างงานให้แก่ประชาชนในพื้นที่แล้วยังอาจส่งผลกระทบต่อแบบแผนการดำรงชีวิตของชาวไทยมุสลิมอย่างรุนแรง กล่าวคือ จะเกิดการผสมผสานทางแนวคิดและพฤติกรรมระหว่างกลุ่มผู้ใช้แรงงานซึ่งมีทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม นอกเหนือจากการช่วยส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากสังคมเมืองสู่สังคมชาวบ้านในชนบทห่างไกลอันเป็นการลดปัญหาเรื่องสังคมปิด และปัญหาด้านการติดต่อสื่อสารระหว่าง 2 สังคม และที่สำคัญรูปแบบการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ยึดแบบแผนและระเบียบวินัยจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของครอบครัวได้ทางหนึ่ง ดังนั้น พอสรุปได้ว่า ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมนอกจากจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ

โดยตรงแล้ว ยังมีผลทำให้เกิดการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม กับทั้งยังสามารถแก้ปัญหาสังคมจิตวิทยาได้ในระยะยาว

ค. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจในเขต 3 จังหวัดภาคใต้ ; การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมโดยทั่วไปนั้น มีมาตรการดำเนินการอยู่มากมายซึ่งอาจเน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งหรือดำเนินการไปพร้อม ๆ กันก็ได้มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่รูปแบบ ต่อไปนี้

- 1) การเผยแพร่ชักชวนให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนมากขึ้น
- 2) การสร้างบรรยากาศเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุน
- 3) การส่งเสริมอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่ม

ขีดความสามารถในการส่งออก

4) สนับสนุนอุตสาหกรรมแบบรวมศูนย์ เช่น จัดตั้งเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมการให้สิทธิประโยชน์พิเศษแก่ผู้ลงทุนในพื้นที่ที่รัฐบาลกำหนด ฯลฯ

5) ปรับปรุงท่าเรือ ระบบสาธารณูปโภค การคมนาคม การติดต่อสื่อสารตลอดจนเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีในสายตา นักลงทุน

6) ใช้นโยบายหรือมาตรการพิเศษทางการเงิน การคลัง การสนับสนุน เช่น การเปิดเขตปลอดภาษี การจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออก ตลอดจนการกำหนดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรเป็นพิเศษสำหรับเขตใดเขตหนึ่งที่รัฐบาลต้องการส่งเสริม ฯลฯ

มาตรการดังกล่าว มีการนำไปใช้อย่างได้ผลในหลายภูมิภาคของประเทศ แต่กลับเป็นที่น่าสังเกตว่าในพื้นที่เขต 3 จังหวัดภาคใต้อาจมีนักลงทุนให้ความสนใจน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากจำนวนโครงการที่ได้รับอนุมัติการลงทุนในภาคใต้อันนี้ 2532 ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19

แสดงจำนวนกิจการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนในภาคใต้ ปี 2532

ประเภทกิจการ	จำนวนโครงการที่ได้รับอนุมัติ
1. อาหารทะเลกระป๋อง	3
2. อาหารทะเลแช่แข็ง	22
3. น้ำยางข้น	32
4. ยางแท่ง	2
5. ยางแผ่นนอบแท่งและรมควัน	1
6. กังบรจุ่น้ำยางข้น	2
7. อาหารกุ้ง	7
8. เพอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา	5
9. บาร์ดีเกิลพอร์ด	1
10. ของเด็กเล่นไม้	1
11. กุ้งมือยาง	4
12. กุ้งยางอนามัย	2
13. รองเท้า	1
14. เลี้ยงกุ้งกุลาดำ	10
15. อื่น ๆ	4
รวม	97

ที่มา : ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้ กระทรวงอุตสาหกรรม

จำนวน 97 โครงการนี้เป็นโครงการในเขตจังหวัดยะลา 5 โครงการ และอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสจังหวัดละเพียง 2 โครงการ รวม 3 จังหวัดมีเพียง 9 โครงการเท่านั้น ยิ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่าเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าวเป็นแหล่งที่ชักจูงนักลงทุนได้น้อยเหลือเกิน แม้ว่าจะมีความพร้อมด้านทรัพยากรและวัตถุดิบมากเพียงใดก็ตาม

เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่า อุปสรรคสำคัญที่สกัดกั้นการลงทุนในภาคใต้ ได้แก่ ปัญหาเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งประชาชนเผชิญในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกค่าคุ้มครอง การข่มขู่ การเรียกค่าไถ่ ฯลฯ และแม้ว่าปัจจุบันพฤติการณ์เหล่านี้จะลดลงมาแล้ว แต่ก็คิศัพท์ความรุนแรงที่เคยมีก็ยังสร้างภาพพจน์ที่น่ากลัวอยู่ โดยเหตุนี้การพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในเขตนี้ จึงต้องอาศัยความ

พยายามมากขึ้นเป็นทวีคูณ เพื่อมิให้การพัฒนาตกตายเป็นเฉพาะพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางและมีความเจริญอยู่แล้วตลอดไป อันจะยิ่งทำให้ช่องว่างระหว่างพื้นที่เมืองและพื้นที่ชนบทยิ่งห่างออกไปทุกที

เป็นเรื่องที่น่ายินดีที่รัฐบาลชุดปัจจุบันสามารถจับจุดปัญหาชายแดนภาคใต้ได้อย่างถูกต้อง ในการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรครั้งแรกที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2532 ที่ผ่านมา รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาภาคใต้ในรูปของยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับไปพิจารณาในรายละเอียดซึ่งในจำนวนยุทธศาสตร์ทั้ง 9 ประการดังกล่าว ประการที่ 6 ระบุให้เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจเปิดเสรีในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้⁵² โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างงานกระจายรายได้ ยกฐานะมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นกว่าเดิม ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม จิตวิทยาและความมั่นคง โดยอาศัยมาตรการสนับสนุนด้านการเงิน การคลัง เป็นกรณีพิเศษ เพื่อดึงดูดและจูงใจนักลงทุนเอกชนให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น การประกาศยุทธศาสตร์ดังกล่าวของรัฐบาล สร้างความตื่นตัวให้ทางการธุรกิจภูมิภาคนี้อย่างสูง โดยเฉพาะหอการค้าจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสได้มีการนำเรื่องนี้เข้าหารือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่องทั้งในที่ประชุมกรอบ ของแต่ละจังหวัดและในที่ประชุมเฉพาะกิจเพื่อศึกษาหนทางผลักดันยุทธศาสตร์ดังกล่าวโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 6 ให้บังเกิดเป็นรูปเป็นร่างขึ้นโดยเร็ว

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่คลุกคลีในองค์การเศรษฐกิจภูมิภาคนี้จำนวน 67 ราย ทั้งจากภาครัฐและเอกชนกว่าร้อยละ 90 มีความเห็นตรงกันว่า การพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดประสิทธิผลจะต้องดำเนินการทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันไป รวมทั้งต้องอาศัยมาตรการพิเศษหลายประการที่นอกเหนือจากความพยายามของฝ่ายข้าราชการประจำที่ดำเนินการอยู่แล้ว แนวคิดเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้ เป็นสิ่งที่เหมาะสมต่อสภาพความเป็นจริงของภูมิภาคดังกล่าว เนื่องจากเป็นแนวทางที่จะจูงใจนักลงทุนให้หันมาสนใจลงทุนในภูมิภาคนี้อย่างจริงจัง และโดยมีเหตุผลสนับสนุนดังต่อไปนี้

52 คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานแผนงานพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้; แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์สู่ยุคใหม่ของการพัฒนาในทศวรรษหน้า, 2532.

1) ประการแรกคือปัญหาเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เชื่อได้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการที่รัดกุมเชื่อถือได้ เช่น อาจกำหนดเขตให้กิจการหม่ๆ รวมตัวอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อให้ง่ายต่อการสอดส่องให้ความดูแลและคุ้มครองอันตรายจากกลุ่มมิจฉาชีพทั้งหลาย

2) มีมาตรการเสริมสร้างความพร้อมเพื่อรองรับการลงทุนที่ขยายตัวขึ้น เช่น การจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐาน (ถนน, โทรศัพท์, ไฟฟ้า, ประปา) การอุดหนุนด้านการเงิน การผ่อนผันด้านภาษีอากร การอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ลงทุน ฯลฯ

3) เป็นแนวคิดที่เน้นการใช้เอกชนเป็นฐานขยายผลการพัฒนา กล่าวคือ ในระยะแรกรัฐอาจต้องลงทุนในโครงการขนาดใหญ่และวางทิศทางการพัฒนาที่รัดกุม แต่หลังจากนั้นก็จะ เป็นหน้าที่ของนักลงทุนที่ต้องสร้างความก้าวหน้าให้กับโครงการของตน ซึ่งจะเป็นผลผลักดันให้เศรษฐกิจของชาวบ้านขยายตัวตามไปโดยที่รัฐบาลไม่ต้องแบกรับภาระอยู่ต่อไป

อย่างไรก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาที่รอบคอบถึงรูปแบบและรายละเอียดโครงการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการ เพื่อให้การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีความสมบูรณ์และส่งผลแก่ประชาชนท้องถิ่นมากที่สุด ซึ่งในขั้นนี้หลังจากที่ได้พิจารณาถึงสภาพทั่วไป ปัญหาตลอดจนแนวทางการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว พอที่จะสรุปได้ว่า การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจเปิดเสรี น่าจะเป็นแนวทางใหม่ที่ช่วยกระตุ้นสภาพเศรษฐกิจในเขต 3 จังหวัดภาคใต้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์แก่พื้นที่และประชาชนแล้ว ยังส่งผลช่วยในการลดปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติอีกทางหนึ่ง

ง. ระบบภาษีศุลกากร ที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษ

ตามปกติ ภาษีศุลกากรที่กำหนดขึ้นทั่วไป จะจัดเก็บภาษีขาเข้าจากสินค้าทุกชนิดที่มาจากต่างประเทศ จะยกเว้นก็แต่สินค้าบางอย่างที่มีกฎหมายยกเว้นไว้เท่านั้น แต่ในบางประเทศอาจมีระบบภาษีศุลกากรที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อยกเว้นหรือให้เสียภาษีก่อนแล้วขอคืนภายหลัง ระบบภาษีศุลกากรที่กำหนดเป็นพิเศษ ที่แพร่หลายก็ได้แก่

1. สินค้าผ่านแดน (Transit Trade) เป็นเพียงการนำเข้าสินค้าเพียงเพื่อจะผ่านออกต่อภายหลัง (มิใช่เพื่อจำหน่ายหรือบริโภค) สาเหตุเพราะปลายทางหรือต้นทาง (แล้วแต่กรณี) ไม่มีทางออกทะเลหลวง จึงต้องท้าวความตกลงขนส่งสินค้าผ่านแดน เช่น กรณีของลาวขนส่งสินค้าผ่านไทยเป็นต้น แบบนี้ไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร ถือเป็นภาระเอื้อเฟื้อและยังอาจได้ผลประโยชน์อื่นตอบแทน เช่น ค่าขนส่ง ค่าจอดรับฝาก แต่ก็อาจมีภาระต้องสอดส่องควบคุมมิให้สินค้าผ่านแดน (ซึ่งได้รับการยกเว้นภาษี) รั่วไหลมาสู่ตลาดในประเทศ ดังกรณีของลาวในอดีตก็เช่น น้ำหอมผ้าลูกไม้

2. คลังสินค้าทัณฑ์บน (Bonded Warehouse) การนำเข้าในบางกรณี เป็นการนำเข้าเพื่อส่งออกไปยังประเทศอื่นอีกภายหลัง (re-export) คล้าย ๆ กับสินค้าผ่านแดน แต่แทนที่จะส่งไปปลายทางเลยทีเดียว สินค้าเหล่านี้จะเก็บเข้าในคลังสินค้าทัณฑ์บน ถ้าส่งออกได้ก็แล้วไป ถ้าหากไม่เดินทางออกภายนอกก็จะต้องเสียภาษีศุลกากรในอัตราปกติ วิธีการเช่นนี้เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ส่งสินค้ามาสต็อกไว้เพื่อจำหน่ายต่อในประเทศอื่น

3. การอนุญาตให้นำเข้าชั่วคราว เป็นการยอมให้ผู้ผลิตนำสินค้าบางอย่างซึ่งอาจจะเป็นวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบการผลิต เข้าประเทศโดยไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร แต่มีเงื่อนไขกำหนดให้ใช้สินค้าเหล่านั้นผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปแล้วส่งขายต่างประเทศ และเพื่อป้องกันการละเมิดเงื่อนไข รัฐมักตรวจสอบควบคุมสินค้าสำเร็จรูปที่ส่งออกต่างประเทศให้มีสัดส่วนการผลิตสอดคล้องกับวัสดุที่นำเข้า

4. วิธีการขอคืนภาษีภายหลัง (Drawback) คล้ายกับแบบที่ 3 แต่แทนที่จะยกเว้นภาษีขาเข้า ผู้นำเข้าจะต้องจ่ายภาษีขาเข้าก่อนในอัตราปกติ เมื่อผลิตหรือแปรรูป แล้วนำส่งออกตามจำนวนที่ได้สัดส่วนแล้ว ผู้ผลิตจึงค่อยเบิกภาษีคืนภายหลัง

5. สหภาพศุลกากร (Customs Union) เป็นการตกลงระหว่างประเทศซึ่งมีพรมแดนติดกัน อำนวยความสะดวกแก่กันทางศุลกากร โดยกำหนดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรรวมทั้งภาษีอื่นให้อยู่ในระดับอัตราเดียวกัน หรือยอมให้สินค้าของประเทศสมาชิกเข้า-ออก เขตสหภาพโดยไม่ต้องเสียภาษี กลายเป็น Free Trade Area-พื้นที่การค้าเสรี จะเรียกเก็บเฉพาะสินค้าประเทศนอกสหภาพ ส่วนมากใช้ระหว่างประเทศที่พึ่งพาสัมพันธ์กันใกล้ชิด เช่น สหภาพศุลกากรเบเนลักซ์ (Benelux Customs Union) ในอดีต

6. เขตการค้าเสรี (Free Trade Zone) เนื่องจากการนำสินค้าเข้าบางลักษณะยังไม่อาจกำหนดจุดหมายปลายทางได้ทันทีหรือได้แน่นอน ประเทศที่มีท่าอากาศยานหรือท่าเรือที่เป็นทางผ่าน จึงวางมาตรการผ่อนคลายนโยบายศุลกากร โดยตั้งเป็นเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone) ซึ่งเป็นเขตจำกัดตั้งอยู่ที่ท่าเรือหรือท่าอากาศยาน สินค้าต่างประเทศที่นำเข้ามาในเขตนี้ สามารถนำมาตรวจตรา ตกแต่ง แสลง คัดเลือก ผสม จำแนก ทำความสะอาด บรรจุหีบห่อใหม่ ประกอบแปรรูป โดยไม่ต้องเสียภาษี และอาจเก็บไว้นานเท่าใดก็ได้ เพียงแต่เสียค่าเก็บรักษา ค่าโรงตั้ง ค่าประกันภัย แต่ถ้าเคลื่อนย้ายสินค้านั้นมาในประเทศเจ้าบ้าน ก็ต้องเสียภาษีศุลกากรเช่นเดียวกับสินค้าทั่วไป

เขตการค้าเสรีได้รับการดัดแปลงและนำไปใช้ส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม ท้าให้วัตถุประสงค์เดิมของเขตการค้าเสรีเปลี่ยนไป คือมีการริเริ่มจัดตั้งเป็นย่านอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Free Export Zone) หรือจัดตั้งเป็นเขตแปรรูปเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone) โดยจัดหาที่ดินและสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก เป็นต้นว่า น้ำ ไฟฟ้า การสื่อสาร พลังงาน สถาบันการเงิน ฯลฯ เช่นเดียวกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม (Industrial Estate) ปกตินิยมจัดตั้งบริเวณใกล้เคียงกับท่าเรือน้ำลึกที่มีการขนส่งสะดวก ดังเช่นบริเวณมาบตาพุดในปัจจุบัน

การจัดตั้งย่านอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกก็เพื่อส่งเสริมขยายผลผลิตเพื่อส่งออกโดยเฉพาะ ไม่จำกัดว่าจะ เป็นอุตสาหกรรมประเภทประดิษฐ์กรรม (manufacturing) อุตสาหกรรมแปรรูป (processing) หรืออุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนและอะไหล่ (Assembly) ฯลฯ หลักการมีอยู่ว่าต้องผลิตเพื่อส่งออก ยิ่งเป็นการผลิตที่ใช้แรงงานคนมากเท่าใดยิ่งดีเท่านั้น ยิ่งเป็นการผลิตที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นยิ่งดีขึ้นไปอีก

ย่านอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก แม้จะมีส่วนคล้ายนิคมอุตสาหกรรมและย่านการค้าเสรีอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็มีส่วนแตกต่างกันหลายอย่าง เช่น

1. นิคมอุตสาหกรรม เปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนประกอบอุตสาหกรรมทุกประเภทไม่ว่าจะใช้เองภายในประเทศหรือส่งออก ส่วนย่านการค้าเสรี มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสินค้าที่ผ่านประเทศเป็นหลักใหญ่ คือเป็นบริเวณให้มีการนำสินค้ามาตัดแปลง ตกแต่งใหม่จนเหมาะสมแล้วจึงเคลื่อนย้ายต่อไป โดยปกติจะไม่นิยมให้มีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในย่านการค้าเสรี

2. สำหรับย่านอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกนั้น เป็นบริเวณที่จัดขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งประกอบอุตสาหกรรม โดยอนุญาตแต่เฉพาะอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังมีระบบภาษีศุลกากรรูปแบบพิเศษอื่น เช่น Foreign Trade Zone หรือ Free port ซึ่งกำหนดบริเวณเฉพาะสำหรับสินค้าปลอดภาษี กิจการเหล่านี้อาจดำเนินการโดยรัฐบาลโดยตรง หรือให้เอกชนดำเนินการภายใต้การควบคุมของรัฐ ดังเช่นร้านปลอดภาษีตามท่าอากาศยานซึ่งขายสินค้าปลอดภาษีให้แก่ผู้เดินทางขาออก

กรณีตัวอย่าง เขตการค้าเสรี (Free Trade Zone) : เมือง Madeira ประเทศโปรตุเกส

เมือง Madeira เป็นหมู่เกาะหมู่หนึ่งของประเทศโปรตุเกส ซึ่งรัฐบาลโปรตุเกสกำลังจัดตั้งให้เป็นเขตการค้าเสรี ได้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์จูงใจนักลงทุนนานาชาติให้เข้าไปลงทุนในเขตนี้ด้วยข้อเสนอต่าง ๆ เมืองนี้ตั้งอยู่ที่ศตวันตกเฉียงใต้ของทวีปยุโรปห่างจากกรุงลิสบอน 625 ไมล์ และห่างฝั่งทวีปอาฟริกา 545 ไมล์ การติดต่อหาได้สะดวกโดยเส้นทางเดินเรือแอตแลนติก เขตการค้าเสรีของเมือง Madeira (Madeira's Free Trade Zone) ตั้งอยู่บนเกาะ Maeira อันเป็นทำเลได้เปรียบในการติดต่อขนส่งไปยังทวีปยุโรป อาฟริกา อเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ นอกเหนือจากอยู่ชัวยุโรปแล้วที่นี่ยังมีสถานภาพเป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (EEC) อย่างเต็มตัวจึงมีสิทธิพิเศษด้านการนำเข้าซึ่งประดิษฐ์กรรมและชิ้นส่วนต่าง ๆ ไปยังตลาดของ EEC Madeira มีความเทียบ

พร้อมด้านท่าเรือและสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนถ่ายสินค้าและตู้คอนเทนเนอร์ การผลิตและการค้าภายในเขตการค้าเสรีนี้จะ เป็นไปภายใต้ระเบียบว่าด้วยการสงวน ทรัพยากรธรรมชาติ และการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและสวัสดิภาพสังคมแห่งชาติของโปรตุเกส สิทธิพิเศษสำหรับบริษัทผู้ผลิตสินค้าประดิษฐ์กรรม (manufacturing company)

นอกเหนือจากแรงงานที่เข้มข้นแข็งและมีการฝึกฝนมาดีแล้ว ยังประกอบ ด้วยบรรยากาศทางการเมืองที่มีเสถียรภาพ ความพร้อมทางด้านบริการเคหะสงเคราะห์ และเครือข่ายโทรคมนาคมที่ Madeira ยังเสนอเงื่อนไขพิเศษต่อไปนี้แก่โรงงาน ผลิตประดิษฐ์กรรมที่มาดำเนินการในเขตการค้าเสรีอีกด้วยคือ

1. ยกเว้นภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าเข้าและวัตถุดิบที่นำเข้ามาในเขตค้า ทั้งหมด

2. ได้รับการยกเว้นภาษีอยู่นอกวงโคจรการค้าสินค้าออกของประเทศ

3. มีเงินอุดหนุนสำหรับโรงงานที่ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง

4. อำนวยความสะดวกด้านการจัดตั้งโรงงานและก่อตั้งสินค้า

5. มีการจัดสิ่งจูงใจแก่คนงานของโรงงานต่าง ๆ ภายในเขตการค้าเสรี รวมทั้งเงินสมทบอีกร้อยละ 50 สำหรับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝึกอบรมคนงาน

6. ไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับคนเข้าเมืองสำหรับแรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในเขตการค้าเสรี

สิ่งจูงใจสำหรับกิจการอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม

1. ผลประโยชน์อันเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก

- สินค้าและวัตถุดิบที่นำเข้าทั้งหมดได้รับการยกเว้นภาษีขาเข้า

- ได้รับการยกเว้นด้านการจำกัดจำนวน (โควตา) สำหรับผลิตภัณฑ์

ที่ส่งออกไปยังประเทศประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

- สินค้าที่ผลิตในเขตการค้าเสรี และนำเข้าไปยังประเทศสมาชิก

ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปจะ เสียภาษีศุลกากรขาเข้าเพียงเฉพาะมูลค่าวัสดุหรือ ชิ้นส่วนประกอบที่ผลิตนอกเขตประชาคมเศรษฐกิจยุโรปเท่านั้น

- สินค้าที่ผลิตในเขตการค้าเสรีและนำเข้าไปยังประเทศสมาชิก

ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปจะ ได้รับการยกเว้นภาษีขาเข้าทั้งสิ้น ถ้าหากวัตถุดิบหรือชิ้น ส่วนอุปกรณ์สินค้านั้นทั้งหมดผลิตในเขตประชาคมร่วมยุโรป

2. ผลประโยชน์ด้านการเงิน

- ได้รับความช่วยเหลือไม่เกินร้อยละ 50 สำหรับค่าใช้จ่ายด้านการ ฝึกอบรมพนักงาน และไม่เกินร้อยละ 50 ของค่าเช่าเพลิง สำหรับบริษัทที่มีแบบแผน การผลิตที่ใช้เชื้อเพลิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลประโยชน์ด้านภาษีอากรสำหรับนักลงทุน

- ได้รับการยกเว้นภาษี 100% สำหรับผลกำไรจากการลงทุนในสินทรัพย์ด้านอุตสาหกรรม

- ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม จากเงินปันผลกำไร และดอกเบี้ยจากการถือพันธบัตรต่าง ๆ

- ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มของทรัพย์สิน (capital gain tax)

4. ผลประโยชน์ด้านภาษีอากรสำหรับบริษัท

- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่บริษัทที่มาเปิดกิจการก่อน 31 ธันวาคม ค.ศ. 2011

- ยกเว้นภาษีเทศบาลและภาษีท้องถิ่นอื่น ๆ ทุกชนิด

- ยกเว้นภาษีผลกำไร (profit tax)

- ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มของทรัพย์สินจากการจำหน่ายทรัพย์สินถาวรต่าง ๆ

- ยกเว้นภาษีเงินได้จากรายรับที่รับจากค่าลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ค่าขายหน้า ค่าธรรมเนียม และค่า technical know how.

สำหรับข้อมูลอื่นใด นอกเหนือจากนี้โปรดติดต่อ Madeira Development Company, P.O.Box 4164 Madeira, Portugal. โทรศัพท์ (35191) 24566, แฟกซ์ (35191) 28950, โทรเลข 72771 SDMP.

บรรณานุกรม

- กัมบนาท จินตวิโรจน์. ภาคใต้. กรุงเทพฯ; โพลีสามัคคีการพิมพ์, 2517.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง -
ทะเลภาคใต้; แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์สู่คาบหม่ของการพัฒนาในทศวรรษหน้า, 2532.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. การบริหารการพัฒนาชนบท. โอเดียนสโตร์, 2527.
- จังหวัดนราธิวาส, สำนักงาน. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนราธิวาสประจำปี 2533. (พิมพ์
ไว้เนี่ยว)
- จังหวัดปัตตานี, สำนักงาน. รายงานข้อราชการจังหวัดปัตตานีประจำปี 2533.
เอกสารหมายเลข 15/2533.
- จังหวัดยะลา, สำนักงาน. บรรยายสรุปจังหวัดยะลาประจำปี 2533.
- ชิงชัย โลหะวัฒนากุล. ปลาบ่นสาร. ปีที่ 4 เล่มที่ 14 (กรกฎาคม-กันยายน),
2523
- วินัย ครุวรรณพัฒน์. ทัศนคติของคนไทยใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อประเทศสห-
พันธรัฐมาเลเซีย. กรุงเทพฯ; สถาบันเอเชียจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- วิโรจน์ ราชรักษ์. "สถานการณ์ชายแดนและโครงการความร่วมมือไทย-มาเลเซีย"
เอกสารประกอบการสัมมนาความร่วมมือระหว่างไทยกับมาเลเซียในบริเวณ
จังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่าง. ณ โรงแรมเกนต์ติ้ง อ่าเภอสุโขทัย-ลก จังหวัด
นราธิวาส. ระหว่าง 13-16 กันยายน 2533.
- สงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัย. ปฏิทินข่าวภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยสงขลา-
นครินทร์ รุสมิแล. ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 กันยายน-ธันวาคม 2532.
- สนิชล ลธิกุล. การศึกษาโครงสร้างและวัฒนธรรมของประชาชน 4 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้. กรุงเทพฯ; สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่ง-
ชาติ, 2518.
- สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย, สำนักงาน. วารสารสมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน) 2533.
- สารชาวบ้าน. ประมวลมติรัฐมนตรี. ปีที่ 5 ฉบับที่ 7.
- เสนีย์ มะดากะกุล และคณะ. ทัศนคติของประชาชนที่มีต่ออาชญากรรมและการก่อ-
การร้ายในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส และปัญหาสืบเนื่อง. ศูนย์วิจัย-
ชนบทภาคใต้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
- Colman, D. and Federick Nixm, Economics of Change in Less-
Development Countries. Oxford' Philip Allen, 1978
- Seers, Dudley. "What are we trying to measure?" The Journal
of Development Studies, Vol 8, 1972.

ผนวก 1

สิทธิประโยชน์และมาตรการพิเศษของรัฐสำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรม*

1. สิทธิประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม
ตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 กำหนดให้ดังนี้

1.1 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างด้าวอาจได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมเพื่อประกอบกิจการได้ตามจำนวนเนื้อที่ที่คณะกรรมการ กนอ. เห็นสมควร แม้ว่าจะเกินกำหนดที่จะพึงมีได้ตามกฎหมายอื่น (มาตรา 44)

1.2 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ได้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวซึ่งเป็นช่างฝีมือผู้เชี่ยวชาญ คู่สมรส และบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะเข้ามา และอยู่ในราชอาณาจักรตามจำนวนและภายในกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการ กนอ. เห็นสมควร (มาตรา 45)

1.3 คนต่างด้าวซึ่งเป็นช่างฝีมือและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 45 ได้รับอนุญาตให้ทำงานเฉพาะตำแหน่งที่คณะกรรมการ กนอ. ให้ความเห็นชอบตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร (มาตรา 46)

1.4 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ซึ่งมีภูมิลำเนาออกราชอาณาจักรจะได้รับอนุญาตให้ส่งเงินออกไปนอกราชอาณาจักรเป็นเงินต่างประเทศไทย เมื่อเงินนั้นเป็นเงินทุนที่นำเข้ามา เงินปันผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินทุนนั้น เงินกู้ต่างประเทศ และเงินที่ผู้ประกอบการมีข้อผูกพันกับต่างประเทศ (มาตรา 47)

2. สิทธิประโยชน์อื่น ๆ อันเนื่องมาจากการดำเนินการในนิคมอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่ดำเนินการอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.1 นิคมอุตสาหกรรมเป็นเขตส่งเสริมการลงทุน ฉะนั้นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมจะได้รับการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งทำให้ได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย

2.2 ที่ดินเพื่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมไม่ขัดต่อกฎหมายผังเมือง

2.3 ลดต้นทุนในการจัดหาที่ตั้งโรงงาน อาคารโรงงาน และระบบสาธารณูปโภค

* ฝ่ายพัฒนา การนิคมแห่งประเทศไทย

2.4 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมจะได้รับบริการสาธารณูปโภคต่าง ๆ ซึ่งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้จัดไว้แล้วอย่างพร้อมมูล

2.5 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมจะได้รับความสะดวกรวดเร็วในการขออนุญาตรวมทั้งคำแนะนำในด้าน การประกอบการอุตสาหกรรม เพราะการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สามารถออกใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร ตั้งโรงงาน และประกอบกิจการ

2.6 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ร่วมมือกับการเคหะแห่งชาติ จัดที่พักอาศัยสำหรับพนักงานและคนงานของบริษัทต่าง ๆ รวมทั้งศูนย์การค้าและบริการไว้อย่างพร้อมมูล

2.7 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ เนื่องจากมีอุตสาหกรรมที่ให้ความสนับสนุนซึ่งกันและกัน ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน

2.8 นิคมอุตสาหกรรมเป็นบริเวณที่ได้ออกแบบมาให้มีความสะดวกในด้านการคมนาคม และการขนส่งวัตถุดิบหรือสินค้า ดังนั้นผู้ประกอบอุตสาหกรรมจะได้รับความสะดวกและรวดเร็วในเรื่องดังกล่าว

2.9 อัตราค่าเช่า เช่าซื้อ หรือขายที่ในนิคมอุตสาหกรรมแต่ละแห่ง เป็นอัตราต่ำ

2.10 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมจะได้รับคำแนะนำในการประกอบอุตสาหกรรมต่าง ๆ

3. สิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520
คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดเขตพื้นที่ให้การส่งเสริมเป็นเขต เขตที่ 1 ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร บhumธานี นนทบุรี และนครปฐม เขตที่ 2 ประกอบด้วย สมุทรสงคราม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และโครงการที่ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ภาคใต้อยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนเขตที่ 3 (พื้นที่ที่เหลือ 57 จังหวัด) สำหรับกิจการเป้าหมาย จะได้รับสิทธิประโยชน์ดังนี้

1. ให้ได้รับการยกเว้นภาษีอากรเครื่องจักร

2. ให้ลดหย่อนอากรขาเข้าและภาษีการค้าร้อยละ 50 ของอัตราปกติสำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อการจำหน่ายภายในประเทศเป็นเวลา 1 ปี

3. ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 5 ปี และให้ได้รับยกเว้นเพิ่มขึ้นอีก 1 ปี ในแต่ละกรณีต่อไปนี้

- ประหยัดหรือนำเข้าเงินตราต่างประเทศสุทธิเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่าปีละ 1 ล้านเหรียญสหรัฐ

- เป็นกิจการการเกษตรหรือส่งเสริมให้ใช้ผลิตผลทางเกษตร
ในประเทศ หรือใช้ผลิตผลทางเกษตรในประเทศเป็นวัตถุดิบสำคัญ หรือใช้วัสดุหรือ
ชิ้นส่วนในประเทศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนทั้งสิ้น

- จำนวนงานที่ทำงานเต็มเวลาไม่น้อยกว่า 200 คน

- ตั้งโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม หรือในพื้นที่ของกิจการอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

- เป็นโครงการที่คณะกรรมการให้ความสำคัญเป็นพิเศษแต่ทั้ง
นี้รวมกันแล้ว ระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลต้องไม่เกิน 8 ปี

4. ให้ได้รับการยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีการค้า สำหรับวัตถุดิบ
หรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นเวลา 5 ปี

5. ให้ได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษตามมาตรา 35 แห่งพระราช-
บัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ดังนี้

- ลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับการขายผลิตภัณฑ์ หรือผลิตผล
ร้อยละ 90 ของอัตราปกติเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้

- ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 50 ของอัตราปกติ
เป็นเวลา 5 ปี นับจากวันที่พ้นกำหนดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

6. อาจได้รับสิทธิและประโยชน์ตามมาตรา 35 เพิ่มเติมดังต่อไปนี้
ตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร

- อนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปาเป็น 2
เท่า เป็นเวลา 10 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้

- อนุญาตให้หักค่าติดตั้ง หรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก
จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุน

สำหรับกิจการอื่นที่ไม่เป็นกิจการเป้าหมาย คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
มีแนวทางการพิจารณาให้ได้รับสิทธิและประโยชน์ ดังนี้

1. ให้ได้รับยกเว้นภาษีอากรเครื่องจักร

2. ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 4 ปี และให้ได้รับยก-
เว้นเพิ่มขึ้นอีก 1 ปี ในแต่ละกรณีต่อไปนี้

- ประหยัดหรือนำเข้าเงินตราต่างประเทศสุทธิเป็นมูลค่าไม่
น้อยกว่าบิลละ 1 ล้านดอลลาร์

- เป็นกิจการเกษตร หรือส่งเสริมให้ใช้ผลิตผลทางเกษตร
ในประเทศ หรือใช้ผลิตผลทางเกษตรในประเทศเป็นวัตถุดิบสำคัญ หรือใช้วัสดุหรือชิ้น
ส่วนในประเทศเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนทั้งสิ้น

- จำนวนงานที่ทำงานเต็มเวลาไม่น้อยกว่า 200 คน

- ตั้งโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม หรือในพื้นที่ของกิจการเขต
อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

- เป็นโครงการที่คณะกรรมการให้ความสำคัญเป็นพิเศษแต่ทั้งนี้รวมกันแล้วระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลต้องไม่เกิน 8 ปี

3. ภาษีได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ดังนี้

- ลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับการขายผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ร้อยละ 90 ของอัตรากบติเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้

- ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 ของอัตรากบติเป็นเวลา 5 ปี นับจากวันที่พ้นกำหนดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

4. อาจให้ได้รับสิทธิและประโยชน์ตามมาตรา 35 เพิ่มเติมดังต่อไปนี้ตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร

- อนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้าและค่าประปาเป็น 2 เท่าเป็นเวลา 10 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้

- อาจอนุญาตให้หักค่าติดตั้ง หรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกจากกำไรสุทธิร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้*

เนื่องจากภาคใต้มีทำเลที่ตั้งได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ คือมีชายทะเลทั้ง 2 ด้าน สามารถเชื่อมโยงติดต่อกับตลาดโลกได้โดยสะดวก มีทรัพยากรแร่และก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย ที่สามารถนำมาใช้เป็นพลังงาน มีที่ราบสำหรับการทำเกษตร และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการพัฒนาชนบท ; พัฒนาพื้นที่เกษตรชนบทเสื่อมโทรมเพื่อลดความยากจนด้านการพัฒนาชนบท ปรับปรุงคุณภาพชีวิต และป้องกันการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อ

1. เพิ่มรายได้เกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยเฉพาะลุ่มน้ำปากพนัง ทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำปัตตานี
2. จัดบริการที่เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง และได้มาตรฐาน
3. พัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรมและ เปลี่ยนการใช้พื้นที่ให้สอดคล้องกับโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจ

ประกอบด้วยแผนงาน

1. จะให้ความสำคัญต่อแผนงานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ลุ่มน้ำปัตตานี และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะ เพื่อจัดโครงการที่เหมาะสมลงดำเนินการในพื้นที่ตามลำดับความสำคัญของปัญหา
2. ปรับปรุงแนวทางการพัฒนาชนบทภายใต้ระบบ กชช. ของภาคใต้ โดยเน้น 3 ประเด็น คือประเด็นแรก มุ่งแก้ปัญหาด้านผลผลิตและรายได้ของชาวนา ชาวสวนยางขนาดเล็ก และชาวประมงชายฝั่ง ประเด็นที่สอง พัฒนาสภาพเสื่อมโทรมทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนให้องค์กรในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนในการอนุรักษ์ และประเด็นที่สาม เร่งรัดพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทให้บรรลุตามเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน โดยเน้นความสำคัญในเรื่องสาธารณสุข และเร่งรัดแผนพัฒนาถนนชนบท เพื่อให้สามารถใช้ได้ตลอดปี และเป็นตัวนำการพัฒนาด้านอาชีพ รายได้และคุณภาพชีวิต

* สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 โครงการที่มีศักยภาพ ได้แก่

1. โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง
2. โครงการชลประทานท้ายเขื่อนรัชชประภา
3. โครงการชลประทานท้ายเขื่อนบางลาง
4. โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก/กลาง บริเวณจังหวัดพัทลุง

และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

5. โครงการตามแผนพัฒนาชนบทของ 5 กระทรวงหลัก เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การเพิ่มผลผลิต สาธารณสุข พัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค โดยใช้มาตรการ ระเบียบ และกฎหมายที่มีอยู่แล้ว โดยมีการประสานแผนพัฒนาสาขาต่าง ๆ ให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้โครงการที่มีอยู่

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการเกษตร ; พัฒนาการเกษตรอุตสาหกรรม เพื่อสนองความต้องการของตลาดในประเทศและต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเกษตรอุตสาหกรรมต่อเนื่องและครบวงจรที่แข่งขันในตลาดโลกได้ เพื่อสนองความต้องการในประเทศและส่งออก ได้แก่

1. ยางพารา ปาล์มน้ำมัน กาแฟ มะพร้าว ผลไม้ เป็นระบบสวนขนาดใหญ่ ในพื้นที่ราบและเชิงเขา

2. กุ้งกุลาดำ โดยระบบชลประทานน้ำเค็ม

ประกอบด้วยการดำเนินงาน

1. ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตร ให้เป็นเกษตรอุตสาหกรรมที่เป็นระบบครบวงจร โดยภาคเอกชนเป็นผู้นำ และภาครัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการวิจัย

2. การจัดรูปที่ดิน

3. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตและการบรรจุหีบห่อ

4. การพัฒนาระบบข่าวสาร ข้อมูลการตลาด เพื่อประสิทธิภาพการแข่งขันในตลาดโลก

5. พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรการเกษตรระบบใหม่

6. วิจัยผลผลิต คุณภาพยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ฯลฯ

7. แปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

8. การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล โดยใช้เทคโนโลยีแผนใหม่และระบบชล-
ประทานน้ำเค็ม

9. การจัดตั้งองค์กรกลุ่มเกษตรกรในการผลิต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 โครงการที่มีศักยภาพ ได้แก่

1. โครงการวิจัยพันธุ์พืชเศรษฐกิจ การตลาด และการแปรรูปผลผลิต เพื่อส่งออก

2. โครงการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล โดยใช้เทคโนโลยีแผ่นใหม่และระบบชลประทานน้ำเค็ม เทคโนโลยีใหม่ของขบวนการผลิตและเลี้ยงกุ้ง การผลิตและจำหน่ายครบวงจร ผลิตลูกกุ้ง อาหารกุ้ง แปรรูป จัดตลาดส่งออก

3. โครงการส่งเสริมการปลูกยางพันธุ์ใหม่แทนที่ยางพันธุ์พื้นเมือง มาตรการที่ผลักดันยุทธศาสตร์ที่สอง ต้องมีการร่วมมือปรึกษาหารือระหว่างองค์กรของรัฐและภาคเอกชนในการผลิตและการตลาด เพื่อแข่งขันกับตลาดโลก มีการจัดตั้งองค์กรร่วมเพื่อกำหนดเป้าหมายคุณภาพและการจำหน่าย มียุทธศาสตร์อันหนึ่งอันเดียวในการแข่งขันกับตลาดโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านอุตสาหกรรม ; สร้างฐานอุตสาหกรรมใหม่เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่หรือจัดหามาได้จากนอกภาค เพื่อให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ โดยมีเป้าหมาย

1. เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจก่อนส่งออก
2. เพื่อสร้างฐานอุตสาหกรรมรองรับวัตถุดิบที่มีอยู่ หรือจัดหามาได้จาก

นอกภาค

3. เพื่อสร้างงานให้คนท้องถิ่น
4. เพื่อสร้างเงินตราเข้าประเทศ

ประกอบด้วยแผนงาน

1. แผนงานการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมส่งออก ที่มี การสนับสนุนด้านโครงสร้างคมนาคมที่สะดวก โครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในการนำวัตถุดิบป้อนเข้าสู่โรงงานและส่งออกต่อไป

2. แผนงานการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จาก ก๊าซธรรมชาติ และอุตสาหกรรมแปรรูปวัตถุดิบ

3. แผนงานสนับสนุนด้านมาตรการส่งเสริมการลงทุน การเงิน การคลัง สำหรับอุตสาหกรรมที่เป็นไปตามยุทธศาสตร์ในภาคได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 โครงการที่มีศักยภาพ ได้แก่

1. จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่- แล้ว ที่จะมีต่อไป และที่ไม่ขัดแย้งกับยุทธศาสตร์ในพื้นที่อื่น ๆ ได้แก่

- นิคมอุตสาหกรรมบริเวณหาดใหญ่-สงขลา มีท่าเรือ สนามบินอยู่ แล้วและไม่ขัดแย้งกับยุทธศาสตร์อื่น ๆ ในการใช้พื้นที่ ซึ่งจะมีอุตสาหกรรมประเภท ต่าง ๆ ได้แก่ แปรรูปยางพารา สินแร่ อุตสาหกรรมการผลิต และอาจเปิดเป็นเขต อุตสาหกรรมส่งออกในอนาคต

- นิคมอุตสาหกรรมบริเวณจังหวัดกระบี่ ที่สามารถพัฒนาท่าเรือน้ำลึกได้ และมีพื้นที่ใหญ่เพียงพอติดกับท่า ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมได้ ซึ่งจะมีอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้แก่ แปรูปน้ำมันปาล์ม อาหารทะเล ยางพารา สินแร่ และหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อขายนักท่องเที่ยว

- นิคมอุตสาหกรรมบริเวณขอนแก่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่จะอยู่ใกล้ฝั่งที่จะมีการนำก๊าซธรรมชาติขึ้นจากอ่าวไทย และมีศักยภาพที่จะก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกได้ การริเริ่มโครงการนี้ขึ้นอยู่กับแผนงานอื่น เช่น โครงการผลิตไฟฟ้าด้วยก๊าซธรรมชาติ ความเป็นไปได้ของโครงการปิโตรเคมี

- นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานี ปรับปรุงนิคมอุตสาหกรรมระดับจังหวัดที่มีอยู่แล้วให้ได้มาตรฐาน เพื่อแปรรูปอาหารทะเล ยางพารา เพอร์นิเจอร์ ไม้ยางพารา และพิจารณาสร้างท่าเรือในอนาคตสนับสนุน

- นิคมอุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่งทะเลระหว่างสตูลและตรัง ซึ่งที่ตั้งจะต้องอยู่ติดหรือใกล้กับที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกที่จะสร้างขึ้นต่อไป

มาตรการที่จะผลักดันยุทธศาสตร์นี้ ต้องศึกษาความเหมาะสมของที่ตั้งและการเงิน จัดตั้งองค์การประสานการปฏิบัติต่อไป จัดหาพื้นที่ให้เพียงพอกับความต้องการในอนาคต ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการดำเนินการ บริหาร จัดการนิคมานเชิงธุรกิจการค้า ประสานให้มีโครงสร้างพื้นฐาน และบริการสาธารณูปโภค ตลอดจนที่อยู่อาศัยในรูปแบบแผนงานผสมผสาน และวางแผนควบคุมสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการก่อสร้างนิคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการท่องเที่ยว ; เบ็ด 14 จังหวัดภาคใต้ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการทั้งในและต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อ

1. ให้คนในประเทศรู้จักภาคใต้ดีขึ้น
2. เพื่อให้คนต่างชาติโดยเฉพาะจากประเทศที่พัฒนาแล้ว มาเที่ยวชมธรรมชาติที่สวยงาม โดยเฉพาะหาดทราย น้ำทะเล แสงแดด และปะการัง ที่ภาคใต้มีอยู่มากมาย

3. เพื่อสร้างงานและกระจายรายได้สู่คนภาคใต้

4. เพื่อให้มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถบริการแก่นักท่องเที่ยวอย่าง เป็นระบบ และสามารถดำรงสภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ตลอดไป

5. เพื่อสร้างเงินตราต่างประเทศ

ประกอบด้วยแผนงาน

1. แผนงานเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในประเทศ ได้แก่ การเปิดแหล่งท่องเที่ยวใน 14 จังหวัดภาคใต้ พัฒนาเพื่อจัดระบบคมนาคม ทางถนน และที่พักรถแรมให้ทั่วถึงและเพียงพอ รวมทั้งมีการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นระบบอุตสาหกรรมขึ้นด้วย

2. แผนงานเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวนานาชาติ คือการจัดทำแผนงานเชื่อมโยงระบบคมนาคมขนส่ง และการตลาดของพื้นที่เป้าหมายในภาคใต้คือ เขตภูเก็ต-พังงา-กระบี่ รวมทั้งหมู่เกาะข้างเคียง เขตเกาะสมุย-พังงัน-หมู่เกาะอ่างทอง เขตสงขลา-หาดใหญ่ และเขตเขื่อน รวมทั้งอ่างเก็บน้ำบางกลางจังหวัด-ยะลา ให้เข้าสู่ระบบการท่องเที่ยวนานาชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 โครงการที่มีศักยภาพ ได้แก่

1. โครงการก่อสร้างเพิ่มมาตรฐานทางหลวงแผ่นดินกรุงเทพฯ-ชุมพร เป็น 4 ช่องจราจร
2. โครงการเชื่อมโยงถนนให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ ที่เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวในประเทศ
3. โครงการให้สัมปทานแก่เอกชนในเขตที่อยู่ในการควบคุมของทางราชการ เช่น บางส่วนของอุทยานแห่งชาติ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ
4. โครงการส่งเสริมการธุรกิจการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งในด้านยานพาหนะ ระบบสื่อสาร
5. โครงการปรับปรุง/ก่อสร้างสนามบินในประเทศ เช่น สนามบินนครศรีธรรมราช
6. โครงการปรับปรุงสนามบินภูเก็ต ให้เป็นสนามบินนานาชาติสมบูรณ์แบบ โดยอนุญาตให้สายการบินต่าง ๆ จัดเที่ยวบินประจำให้เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลกและกรุงเทพมหานคร
7. โครงการปรับปรุงสนามบินสุราษฎร์ธานี ให้มีขีดความสามารถเชื่อมโยงกับกรุงเทพฯ-ภูเก็ต-หาดใหญ่ ได้อย่างดี
8. โครงการเชื่อมโยงเกาะและชายฝั่งของภูเก็ต-พังงา-กระบี่ โดยเรือและท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยว
9. โครงการเชื่อมโยงเกาะและชายฝั่งของสุราษฎร์ธานี-เกาะสมุย-เกาะพังงัน-หมู่เกาะอ่างทอง เพื่อการท่องเที่ยว
10. โครงการจัดระบบโทรศัพท์ เทเล็กซ์ โทรสาร เพื่อบริการนักท่องเที่ยวนานาชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการพัฒนาเมือง ; พัฒนาเมืองชายฝั่งและเมืองชายแดนภาคใต้ เพื่อเปิดประตูนานาชาติ และเชื่อมโยงกับเมืองอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกันควบคู่ไปกับการทำให้เมืองสามารถปรับตัวและมีอิสระในการพัฒนาตัวเองโดยมีเป้าหมายเพื่อ

1. พัฒนาเมืองชายฝั่งทั้ง 2 ฝั่งทะเล ให้เป็นเมืองท่าสมบูรณ์แบบและพัฒนาระบบเชื่อมโยงระหว่างเมืองชายฝั่งตะวันตก-ตะวันออก และเมืองชายฝั่งกับเมืองอื่น ๆ

2. พัฒนาเมืองชายแดนเพื่อเชื่อมโยงการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้สอดคล้องกับความเจริญเติบโตของเมือง
4. วางแผนและจัดทำผังเมืองรวมให้ครบทุกเทศบาล
5. ยึดเรื่องการระบายน้ำเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาการขยายตัวเมือง และการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อสร้างถนน
6. ให้มีการกำจัดน้ำเสียของอุตสาหกรรมและชุมชน โดยมีแผนงานดังนี้

1. จัดให้มีระบบโครงข่ายถนนมาตรฐานสูง เพื่อเชื่อมโยงระหว่างเมืองชายฝั่งทะเลและวันตก-ตะวันออก ระหว่างเมืองท่า 2 ฝั่งทะเลกับเมืองอื่น ๆ ภายในภาคระหว่างเมืองชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. จัดให้มีระบบคมนาคมเชื่อมโยงกับนานาชาติ โดยขยายการเดินทางระหว่างเมืองท่า 2 ฝั่งทะเลกับเมืองท่านานาชาติ โครงข่ายคมนาคมทางอากาศ-เชื่อมโยงกับนานาชาติโดยตรง

3. พิจารณาให้เอกชนเข้ามาลงทุนร่วมทุนรับสัมปทาน หรือรับจ้างในการจัดบริการพื้นฐานต่าง ๆ ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 โครงการที่มีศักยภาพ ได้แก่

1. โครงการก่อสร้างโครงข่ายการเชื่อมโยงชายฝั่งทะเลและวันตกและตะวันออก
2. โครงการก่อสร้างข่ายถนนเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด
3. โครงการก่อสร้างโครงข่ายถนนเลียบชายฝั่งทะเลและชายแดน
4. โครงการปรับปรุงสนามบินนานาชาติที่มีอยู่ ให้เป็นสนามบินนานาชาติสมบูรณ์แบบ
5. โครงการโครงข่ายการเดินทางทะเลเพื่อการพาณิชย์
6. โครงการปรับปรุงระบบสื่อสารโทรคมนาคม ให้เป็นระบบที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

ฯลฯ

มาตรการควรวางผังเมืองและการของส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นกลไกในการประสานงานการพัฒนาเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พื้นที่ 5 จังหวัดชายแดน ; เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจเปิดเสรีในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) โดยมีเป้าหมายเพื่อ

1. ผสมผสานเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ากับระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศ และสร้างโอกาสการพัฒนาเชื่อมโยงกับนานาชาติ

2. สร้างงาน กระจายรายได้ ยกฐานะมาตรฐานความเป็นอยู่ของ
คนท้องถิ่นให้ดีขึ้นกว่าเดิม ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม จิตวิทยา และความมั่นคง

3. สร้างเงินตราต่างประเทศ
มีแผนงานต่าง ๆ ดังนี้

1. เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจเปิดเสรีที่ละงู/สตูล
หาดใหญ่/สงขลา สุไหง-โกลก/นราธิวาส เบตง/ยะลา บางกลาง/ยะลา โดยจัด
ระบบโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุน เช่น ทำเรือบริเวณชายฝั่งตรงกับสตูล และ
บริเวณชายฝั่งระหว่างปัตตานี-นราธิวาส นิคมอุตสาหกรรมที่ละงูและปัตตานี พร้อม
ทั้งให้การสนับสนุนการจัดตั้งด้วยการกำหนดระบบภาษีและสิ่งจูงใจ เพื่อดึงดูดนักลงทุน
ทุนเป็นกรณีพิเศษ

2. พัฒนาเขื่อน/อ่างเก็บน้ำบางกลาง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ
ชาติ โดยพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 โครงการที่มีศักยภาพ ได้แก่

1. โครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นเขตเศรษฐกิจเปิดเสรีบริเวณ
ละงู หาดใหญ่ สุไหง-โกลก เบตง และปัตตานี

2. โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่บริเวณจังหวัดกระบี่/สตูล หรือ
หรือปัตตานี/นราธิวาส โดยให้มีการศึกษาความเหมาะสมทางวิศวกรรมเรื่องที่ตั้งท่า
เรือก่อน

3. โครงการก่อสร้างระบบโครงข่ายถนนเชื่อมโยงสตูล-ท่าเรือสงขลา

4. โครงการก่อสร้างถนนเลียบชายฝั่งและชายแดนสตูล-ละงู-ตรัง สตูล-
ปาดังเบซาร์ หาดใหญ่-ปัตตานี-นราธิวาส

5. โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่ละงู ปัตตานี และบริเวณสงขลา-
หาดใหญ่

6. โครงการก่อสร้างโครงข่ายถนนเชื่อมโยงระหว่างหาดใหญ่-ยะลา
เขื่อน-บางกลาง-เบตง เพื่อให้สามารถเดินทางได้โดยสะดวก ระหว่างหาดใหญ่-
บางกลาง และมาเลเซีย-เบตง-ยะลา

โดยมีมาตรการสนับสนุนด้านการเงิน การคลัง เป็นกรณีพิเศษเพื่อดึงดูด
และจูงใจให้นักลงทุนภาคเอกชนเข้ามาลงทุนทำธุรกิจ การค้า อุตสาหกรรม และ
ดำเนินการเจรจากับมาเลเซีย เพื่อเปิดความสัมพันธ์ทางการค้าข้ามแดนระหว่างไทย
-มาเลเซีย ให้มากขึ้น สะดวกขึ้น โดยให้สามารถค้าขายและเดินทางผ่านแดนได้
โดยเสรี ไม่ต้องใช้เอกสารหนังสือเดินทาง รวมทั้งดำเนินการเปิดโครงข่ายทาง
ถนนเชื่อมโยงกับระบบถนนของมาเลเซียต่อไป

ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 ด้านการอนุรักษ์ ; อนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติที่ยังเหลืออยู่เพื่อ ความสมดุลของระบบนิเวศน์วิทยา และเพื่อใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการ อนุรักษ์รักษาและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อ

1. ให้คงสภาพพื้นที่ภูเขา พื้นที่ป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร พื้นที่พรุ พื้นที่ป่าชาย-เลน ที่มีผลต่อระบบนิเวศน์วิทยา และแหล่งปะการัง เป็นพื้นที่อนุรักษ์เด็ดขาด
2. จัดการด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์วิทยาในพื้นที่ ให้คงสภาพอยู่ตลอดไป และสามารถให้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง
3. อนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรการทางกฎหมาย ทางการปฏิบัติและทางค่านิยม ทบทวน กำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับสถานการณ์และให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง และต่อเนื่องกำหนดมาตรการส่งเสริมทุนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ; เพิ่มประสิทธิภาพ ของระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งด้านการป้องกันการเตือนภัย และปราบปราม โดยมีเป้าหมาย

1. สร้างความสุขและความเข้าใจซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้นในภาคใต้
2. เน้นความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน เพื่อลดเงื่อนไขการก่อความไม่สงบและลดอัตราการเกิดอาชญากรรม

3. ป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากธรรมชาติ

แผนงานประกอบด้วย แผนการปรับปรุงระบบอำนวยการ โครงการจัดตั้ง ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคใต้ การปรับปรุงระบบบริหาร รักษาความปลอดภัยในพื้นที่ให้สอดคล้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว แผนการจัดมวลชนสัมพันธ์ เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนแผนการพัฒ นาบุคลากรของรัฐให้เข้าใจภารกิจและปัญหาภาคใต้ แผนงานรักษาความมั่นคงป้องกัน และปราบปรามการก่อการร้ายในทุกรูปแบบ และแผนการจัดให้มีการเตือนภัย เพื่อ-ป้องกันภัยธรรมชาติ และการบรรเทาสาธารณภัย

โครงการที่มีศักยภาพประกอบด้วย โครงการจัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบ-ปรามอาชญากรรมในภาคใต้ โครงการชุมชนสัมพันธ์ โครงการเสริมสร้างคุณภาพของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ โครงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานีตำรวจให้เข้ากับสภาพพื้นที่ โครงการจัดชุดบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่ โครงการจัดตั้งระบบโครงข่ายตรวจสอบ เตือนภัยธรรมชาติ เป็นต้น

มาตรการที่ใช้คือ ต้องร่วมมือระหว่างองค์กรของรัฐและองค์กรประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเป็นการประสานความร่วมมืออย่างจริงจัง และปรับปรุงระบบบริหารรักษาความปลอดภัยของรัฐให้เป็นเอกภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 9 ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ; พัฒนากำลังกำลังคนในสาขาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ ที่จะนำไปสู่การแข่งขันกับตลาดโลกมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อ

1. พัฒนากำลังคนสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับการจัดการ เพื่อสนับสนุนมิติใหม่ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้

2. เสริมทักษะแรงงานท้องถิ่น ให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือในสาขาที่ตลาดต้องการเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันที

โดยมีแผนงานต่าง ๆ ดังนี้

1. แผนงานการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานการผลิต กำลังคนภาคใต้ ให้สามารถผลิตบุคลากร และแรงงานสาขาต่าง ๆ ในระดับการจัดการ เพื่อเข้ามาทำงานในระบบการผลิตสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยี เช่น เกษตรอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ฯลฯ

2. แผนงานการเสริมทักษะ และฝึกอบรมแรงงานท้องถิ่นที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานในระดับที่ตลาดโลกต้องการ โดยใช้สถาบันฝึกฝีมือแรงงานที่มีอยู่แล้ว และจัดตั้งใหม่ตามความเหมาะสมเป็นแกนการผลิต และในบางสาขาที่ต้องการความชำนาญเฉพาะ เรื่อง เช่น ด้านการท่องเที่ยวและบริการควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

3. แผนงานการพัฒนาาระบบข้อมูล และเผยแพร่ข่าวสารด้านแรงงาน เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างแรงงานและผู้ประกอบการ/นักลงทุน

4. แผนงานการบริหารและจัดการศึกษา ในทุกระดับการศึกษาเพื่อสร้างกำลังคนรุ่นใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ ที่จะนำไปสู่การแข่งขันในตลาดโลกมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 9 โครงการที่มีศักยภาพ ได้แก่

1. โครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมด้านธุรกิจ การบริการและการท่องเที่ยว

2. โครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเกษตรแผนใหม่

3. โครงการผลิตบุคลากรระดับการจัดการด้านวิศวกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการเกษตร โดยใช้มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคที่มีอยู่ และที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่เป็นแกนนำ

4. โครงการขยายโอกาสการศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงระบบการศึกษาออกโรงเรียนให้เน้นหนักการฝึกอาชีพระยะสั้น เพื่อเพิ่มมาตรฐานกำลังคนให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันที

5. โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ให้เป็นศูนย์วิชาการระดับนานาชาติ เพื่อผลิตบุคลากรระดับสูงในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินการด้านวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนมิติใหม่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ ในการแข่งขันกับตลาดโลก

โดยที่ภาคเอกชนจะมีบทบาทอย่างสำคัญ รัฐจึงควรมีมาตรการสนับสนุนและหาวิธีจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในการวางแผนซึ่งควรมีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด เพื่อกำหนดเป้าหมายและวางแนวทางการปฏิบัติงานให้ประสานสอดคล้องกันต่อไป

ผนวก 3

แนวคําตามโครงการศึกษาสู่ทางจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของ 3 จังหวัดชายแดน-
ภาคใต้

[] นักธุรกิจ
ผู้ตอบ ; [] ข้าราชการ
[] อื่น ๆ

สถานที่ติดต่อ.....
ผู้ถาม.....
วันเดือนปี.....

คํานิยามพื้นที่เขตเศรษฐกิจเปิดเสรี ; เป็นเขตพื้นที่ที่รัฐกำหนดให้มีการค้าได้
โดยเสรี โดยใช้มาตรการพิเศษด้าน
การเงินการคลัง เช่น การยกเว้นภาษี
ศุลกากรสำหรับสินค้าเข้าและสินค้าออก
รวมถึงการนำวัตถุดิบเข้าเพื่อผลิตสินค้า
ส่งออก ซึ่งการค้าชายจะเปิดให้เสร็จ
จนถึงระดับใดนั้น ขึ้นอยู่กับนโยบายของ
รัฐบาลที่กำหนดโดยอาจเริ่มต้นด้วย-
การเปิดเขตปลอดภาษีในระยะแรก-
เช่นเดียวกับฮ่องกงหรือสิงคโปร์แล้ว
จึงพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรมส่งออก
ต่อไป

1. สภาพปัญหาหลักของจังหวัดนี้เป็นอย่างไร
ด้านเศรษฐกิจ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ด้านสังคมจิตวิทยา

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ด้านความมั่นคง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ในรูปแบบการปฏิบัติและนโยบายปัจจุบันของรัฐบาล คิดว่าแก้ไขปัญหาย่างต้นได้
ลุ่่วงหรือไม่ เพราะเหตุใด

[] ได้
[] ไม่ได้ เหตุผล.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ท่านทราบหรือไม่ว่ารัฐบาลได้กำหนดให้มี พรบ. ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520
ซึ่งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณาให้สิทธิประโยชน์พิเศษ
แก่ผู้ประกอบการและนักลงทุน ในกิจการต่าง ๆ ทั่วประเทศทั้งประเทศเพื่อเป็นการ
จูงใจให้นักลงทุนประกอบกิจการในประเทศไทย

[] ทราบ
[] ไม่ทราบ

4. ท่านคิดว่าสิทธิประโยชน์พิเศษทั่วไปที่รัฐบาลกำหนดให้กับนักลงทุนดังกล่าวนี้
เหมาะสมต่อสถานการณ์พิเศษต่อการลงทุนในเขต 3 จังหวัดภาคใต้หรือไม่
[] เหมาะสมแล้ว
[] ไม่เหมาะสม (ถามต่อข้อ 5)
5. ถ้าไม่เหมาะสม ท่านคิดว่าควรเพิ่มสิทธิพิเศษแก่นักลงทุนในกรณีพิเศษเพิ่มขึ้นแก่นักลงทุนใน 3 จังหวัดภาคใต้ อย่างไร อย่างไร อย่างไร เพื่อจูงใจให้มีการลงทุนประกอบกิจการในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ให้มากขึ้น
สิทธิพิเศษที่กำหนดไว้ตาม พรบ.ส่งเสริมการลงทุน
- 5.1 [] เหมาะสมแล้ว
[] ควรเพิ่มเป็น.....
[] ควรลดเป็น.....
- 5.2 ให้ได้รับการลดหย่อนอากรขาเข้า และภาษีการค้า ร้อยละ 50 ของอัตราปกติ สำหรับวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อการจำหน่ายภายในประเทศ เป็นเวลา 1 ปี
[] เหมาะสมแล้ว
[] ควรเพิ่มเป็น.....
[] ควรลดเป็น.....
- 5.3 ให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 5 ปี
[] เหมาะสมแล้ว
[] ควรเพิ่มเป็น.....
[] ควรลดเป็น.....
- 5.4 ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 50 ของอัตราปกติเป็นเวลา 5 ปี นับตั้งแต่พ้นกำหนดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามข้อ 5.3
[] เหมาะสมแล้ว
[] ควรเพิ่มเป็น.....
[] ควรลดเป็น.....
- 5.5 ให้ได้รับการยกเว้นอากรขาเข้า และภาษีการค้า สำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อการส่งออก เป็นเวลา 5 ปี
[] เหมาะสมแล้ว
[] ควรเพิ่มเป็น.....
[] ควรลดเป็น.....

8. นโยบายพิเศษตามรูปแบบที่ท่านเสนอในข้อ 7 จะส่งผลดีต่อการแก้ปัญหาด้าน เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงอย่างไรบ้าง (พยายามกระตุ้นผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงทัศนคติโดยละเอียด เช่น อาจช่วยยกประเด็นบางอย่างให้ผู้ตอบชี้แจง รายละเอียด เป็นต้นว่าในแง่การสร้างงาน, กระจายรายได้, การยกฐานะ ความเป็นอยู่ชาวชนบท, พัฒนาการด้านสังคมจิตวิทยา, ความสงบเรียบร้อย, ความมั่นคง ฯลฯ)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. ตามที่รัฐบาลได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เมื่อ 4 มีนาคม 2532 ในการประชุมครั้งนั้น ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจ ภาคใต้ 9 ข้อ ในยุทธศาสตร์ข้อที่ 6 ได้กำหนดให้มีเขตเศรษฐกิจ พิเศษในบาง พื้นที่ของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจเปิดเสรีนั้น ท่าน เคยทราบมาก่อนหรือไม่

- [] ทราบ
- [] ไม่ทราบ

ถ้าทราบ ท่านเข้าใจว่าเขตเศรษฐกิจเปิดเสรี (free trade zone) หมายความว่าอย่างไร.....
.....
.....
.....(ขยายความเข้าใจเพิ่มเติมจากนิยามที่หน้า 1)

10. ท่านคิดว่ายุทธศาสตร์ข้อ 6 ที่ว่านี้ มีความเป็นไปได้หรือไม่

- [] ได้
- [] ไม่ได้

ถ้าหากว่ามีความเป็นไปได้ คิดว่าควรทำในรูปแบบใด (เขตปลอดภาษี, เขตอุตสาหกรรมส่งออก, เขตพักสินค้า ฯลฯ)

11. ถ้าหากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ข้อ 6 ทำได้สำเร็จ ผลดังที่ตั้งใจ ท่านคิดว่าจะเกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงในเขต 5 จังหวัดภาคใต้อย่างไรบ้าง

ด้านเศรษฐกิจ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ด้านสังคมจิตวิทยา

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ด้านความมั่นคง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. จากข้อ 11 ถ้าหากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ ตามนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ท่านคิดว่าจะเกิดผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคงในเขต 5 จังหวัดภาคใต้อย่างไรบ้าง

ด้านเศรษฐกิจ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ด้านสังคมจิตวิทยา

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ด้านความมั่นคง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

13. เมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องระบบราชการ ท่านเคยพบว่า กฎหมายข้อบังคับหรือ การปฏิบัติตามระเบียบราชการเรื่องใดบ้างที่เป็นปัญหาต่อการประกอบธุรกิจใน จังหวัดของท่าน (ไม่ว่าจะเกิดกับตนโดยตรงหรือจากการสังเกตพบ หรือจากการได้ยินได้ฟัง)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

14. อุปสรรคและปัญหาตามข้อ 13 ควรมีการแก้ไขอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

17. นโยบายและมาตรการของรัฐบาลในการปราบปราม ชก. ปัจจุบัน ท่านคิดว่า
ได้ผลหรือไม่

[] ได้ผล

[] ไม่ได้ผล

[] หากไม่ได้ผล คิดว่ามาจากข้อบกพร่องด้านใดบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

18. แนวโน้มของปัญหาการเมืองในเขตจังหวัดนี้ หากไม่มีมาตรการพิเศษด้านอื่น ๆ
มาช่วยเหลือแก้ไข ท่านคิดว่าสภาพปัญหาในอนาคตจะเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

19. นโยบายเขตเศรษฐกิจเปิดเสรี จะมีผลดีต่อปัญหาการเมืองในเขตจังหวัดนี้
อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

20. ในทัศนะของท่าน ท่านคิดว่าปัจจัยเด่น ๆ หรือจุดเด่นที่สำคัญในจังหวัดของท่านที่น่าจะนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจหรือประกอบการลงทุน มีอะไรบ้าง (สัก 5 ข้อ)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

21. จากข้อ 20 ปัจจัยเด่น ๆ ดังกล่าวถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดหรือไม่

ถูกนำมาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
 ถูกนำมาใช้ไม่เต็มที่ คือ.....
.....
.....
.....

ไม่ได้ถูกนำมาใช้เลยคือ.....
.....
.....
.....

22. จากข้อ 21 หากใช้ไม่เต็มที่หรือไม่ได้นำมาใช้ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

23. จากข้อ 22 ควรแก้ไข (หรือรัฐบาลควรมีมาตรการพิเศษ) เพื่อแก้ไขอย่างไร
.....
.....
.....
.....
.....
.....

24. (สำหรับนักธุรกิจและประชาชนเท่านั้น) ในการประกอบอาชีพของท่าน ท่านพบ
เห็นปัญหาที่อยากให้มีการแก้ไขปรับปรุงมากที่สุดเรื่องใดบ้าง ระบุตามลำดับ
ความสำคัญของปัญหา

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....

ปัญหาข้างต้นอยากให้มีแก้ไขอย่างไร (ระบุวิธีการ, งบประมาณการค้ำ-
จาย, เวลา บุคคล/หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ฯลฯ)
.....
.....
.....
.....
.....
.....

25. มีเรื่องใดที่จะ เสริมเพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเรื่องเขต-
เศรษฐกิจเปิดเสรีอีกบ้าง
.....
.....
.....
.....
.....